

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI

KANUN YARARINA BOZMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Enes KÖKEN

KIRIKKALE – 2014

**T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI**

KANUN YARARINA BOZMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Doç. Dr. Mustafa ÖZEN

HAZIRLAYAN

Enes KÖKEN

KIRIKKALE – 2014

T.C.

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLERENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Enes KÖKEN'e ait "Kanun Yararına Bozma" adlı çalışma, jürimiz tarafından Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Ceza ve Ceza Muhakemesi Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir. 17/12/2014

İmza

Başkan .....

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

İmza

Üye (Danışman).....

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

İmza

Üye.....

Akademik Unvanı, Adı Soyad

Kişisel Kabul

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Kanun Yararına Bozma” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve faydalandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak faydalanılmış olduğunu belirtir ve bunu şeref ve haysiyetimle doğrularım.

Tarih: 17/12/2014

Adı Soyadı: Enes KÖKEN

İmza

ÖNSÖZ

Hazırlamış olduğum yüksek lisans tezimin amacı; CMK m. 309 ve 310’da yer alan kanun yararına bozma kanun yolunun tanımı, konusu, amacı, hukuki niteliği, görevi, tarihçesi, koşulları, yetkileri, nedenleri, etkileri ve sonuçları ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı’nın kanun yararına bozma yoluna başvurması ve bu konulara özgü Yargıtay kararları detaylı şekilde açıklanmıştır. Kurum, kesinleşmiş kararlara karşı başvurulabilen bir yol olduğu için kanun yolları içinde önemli yer tutmaktadır. Ancak belirtmek gerekir ki, diğer kanun yolları kadar başvuru bir yol değildir. Çalışmamda, öğretilerdeki tartışmalara ve ileri sürülen görüşlere yer vermiş olup, kanaatimizce değerlendirilmeler de yapılmıştır. Kanun yararına bozma kanun yolu ile ilgili doktrinde fazla kaynak olmadığından dolayı kaynak yetersiz kalmış olabilir. Fazla talep edilen bir kanun yolu olmadığından dolayı bu konu üzerinde bugüne kadar yeteri kadar çalışma yapılmamıştır. Zamanla bu konu üzerinde detaylı çalışma yapılacağından eminim.

Çalışmamızın yararlı olması dileği ile, çalışmalarım sırasında değerli vaktini ayırıp; bilgisini, tecrübesini ve desteğini esirgemeyen değerli hocam Doçent Dr. Mustafa ÖZEN’e sonsuz şükran ve saygılarımı sunuyorum...

ÖZET

Kanun Yararına Bozma

Yüksek Lisans Tezi

Kırıkkale, 2014

Yürürlükten kaldırılan 1412 sayılı Ceza Muhakemesi Usulü Kanunu'nun 'Kanun Yolları' başlığını taşıyan üçüncü kitabında; itiraz, temyiz, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itiraz yetkisi ve karar düzeltme düzenlenmişti. Yargılamanın yenilenmesi ve yazılı emir ile bozma ise 'Muhakemenin iadesi ve yazılı emir' başlığı altında dördüncü kitapta düzenlenmişti. CMUK'ta kanun yollarının niteliği belirtilmemiş ve kanun yolları açısından olağan ve olağanüstü ayrımı yapılmamıştır.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda yasa yolları olağan ve olağanüstü yasa yolları olmak üzere, sistemli bir biçimde düzenlenmiştir. CMK'nın 'Kanun Yolları' başlığını taşıyan altıncı kitabında ilk olarak kanun yolları hakkında genel ilkelere yer verilmiş, daha sonra ise 'Olağan Kanun Yolları' başlığı altında itiraz (m.267-271), istinaf (m.272-285) ve temyiz (m.286-307); 'Olağanüstü Kanun Yolları' başlığı altında ise Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itiraz yetkisi (m.308), kanun yararına bozma (m.309-310) ve yargılamanın yenilenmesi (m.311-323) düzenlenmiştir.

Tez çalışmamda, kanun yollarını genel hatlarıyla özetledikten sonra asıl üzerinde durduğum konu olan kanun yararına bozma kanun yolunu ele aldım.

I.Bölümde, kanun yolları hakkında; kanun yolunun tanımı, amacı, görevi, kanun yoluna başvurabilecek kişiler, kanun yollarına başvurma usulü, yanılma ve etkisi, kanun yollarına başvurmanın sonuçları ve çeşitleri açıklanmıştır.

II. Bölümde ise, kanun yararına bozma kanun yolunun; tanımı, konusu, amacı, hukuki niteliği, görevi, tarihçesi, kanun yararına bozma ile Kabahatler Kanunu arasındaki ilişki, yazılı emir ile bozma ve kanun yararına bozma arasındaki farklar, koşulları, yetkileri, nedenleri, etkileri ve sonuçları, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın kanun yararına bozma yoluna başvurması, Adalet Bakanlığı'nın kanun yararına bozma isteminde bulunması ve kanun yararına bozma sonucu verilen kararlara karşı direnilememesi detaylı şekilde açıklanmıştır.

ABSTRACT

Reversal of a Decision in favor of the Law

Master Thesis

In the abrogated Law of Criminal Procedures No.1412, under the third volume entitled Legal Remedies, the objection, appeal, authorization of the Chief Public Prosecutor of Court of Cassation too bject any decision made by lower court sand the rectification had been regulated. Retrial and over turn with a written order had been regulated under the fourth volumeen titled New Retrial and Written Order. In the former Law of Criminal Procedure (CMUK) the qualifications of the legal remedies were not stated clearly, and no differentiation was made classifying those legal remedies as ordinary or extraordinaryones.

In the new Law of Criminal Procedure (LCP) No. 5271, on the other hand, legal remedies have been systematically regulated as ordinary and extra ordinary remedies. In the sixth volume of LCP entitled Legal Remedies, the main principles about legal remedies were first addressed; later und er the title of Ordinary Legal Remedies the objection (Art.267-271), the appeal and cassation (Art.272-285) were regulated; under the title of Extra ordinary Legal Remedies, the authorization of the Chief Public Prosecutor of Court of Cassation too bject any decision made by lower courts (Art.308), reversal of a decision in favor of the law (Art.309-310) and retrial (Art.311-323) were regulated.

In my master dissertation, after out lining legal remedies in general, I adressed the legal remedy of 'the reversal of a decision in favor of the law', which is my main focus.

In the 1st part, the definition, the purpose and the function of a legal remedy; the people who are able to apply to utilize legal remedies; the ways of applying for the legal remedies; the lapse of judgment and its effects; consequences and types of applying to utilize legal remedies have been explained.

In the 2nd part; the definition, subject, purpose, legal qualifications, function and historical background of the reversal; the relationship between the reversal of a decision in favor of the law and the Misdemeanor or Law; the differences between the reversal of a decision in favor of the law and over turn with a written order, requiring conditions, relevant authorizations, reasons, effects and consequences of reversal of a decision in favor of the law; utilization of the reversal by the Chief Public Prosecutor of Court of Cassation, the reversal demand by the Ministry of Justice and the finality of a decisions taken as result of the reversal in favor of the law have all been explained in detail.

KISALTMALAR

age	: Adı Geçen Eser
agm	: Adı Geçen Makale
AÜHF	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
bkz.	: Bakınız
c	: Cilt
C	: Cumhuriyet
CD	: Ceza Dairesi
CGK	: Ceza Genel Kurulu
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
CMUK	: Ceza Muhakemesi Usulü Kanunu
CvGTİK	: Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun
CYY	: Ceza Yargılaması Yasası
E	: Esas
f	: Fıkra
HAGB	:Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması
İBK	: İçtihadı Birleştirme Kararı
İÇBK	: İçtihadı Birleştirme Kararı
İİK	: İcra İflas Kanunu
İÜHF	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K	: Karar
m	: Madde
s	: Sayfa
S	: Sayı
TBB	: Türkiye Barolar Birliği

TCK : Türk Ceza Kanunu
TCY : Türk Ceza Yasası
vd. : ve devamı
YCGK : Yargıtay Ceza Genel Kurulu
YCK : Yargıtay Ceza Kurulu
YTCK : Yeni Türk Ceza Kanunu

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
TEZ ONAY SAYFASI.....	i
KİŞİSEL KABUL SAYFASI.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
KISALTMALAR CETVELİ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

I. GENEL OLARAK KANUN YOLU KAVRAMININ TANIMI, AMACI VE GÖREVİ..1

A. KANUN YOLLARI HAKKINDA GENEL BİLGİ.....	1
B. KANUN YOLU KAVRAMININ TANIMI.....	3
C. KANUN YOLUNUN AMACI.....	4
D. KANUN YOLUNUN GÖREVİ.....	6

II. KANUN YOLLARINA BAŞVURABİLECEK KİŞİLER VE BAŞVURMA USULÜ..7

A. KANUN YOLLARINA BAŞVURABİLECEK KİŞİLER.....	8
1. CMK m.260'a GÖRE BAŞVURABİLECEK KİŞİLER.....	8
i. Cumhuriyet Savcısı.....	8
ii. Şüpheli veya Sanık.....	9
iii. Diğer Kişiler.....	10

2. CMK m.261'e GÖRE BAŞVURABİLECEK KİŞİLER.....	10
3. CMK m.262'ye GÖRE BAŞVURABİLECEK KİŞİLER.....	11
4. CMK m.263'e GÖRE BAŞVURABİLECEK KİŞİLER.....	12
B. KANUN YOLLARINA BAŞVURMA USULÜ	12
III. KANUN YOLUNUN BELİRLENMESİNDE YANILMA, BAŞVURUDAN VAZGEÇİLMESİ VE ETKİSİ	13
A. KANUN YOLUNUN BELİRLENMESİNDE YANILMA	13
B. KANUN YOLUNA BAŞVURUDAN VAZGEÇİLMESİ	14
C. KANUN YOLUNA BAŞVURMANIN ETKİSİ	15
1. AKTARMA ETKİSİ	15
2. YAYILMA (SİRAYET) ETKİSİ	15
3. DURDURMA ETKİSİ	16
IV. KANUN YOLLARININ ÇEŞİTLERİ VE KANUN YOLLARINA BAŞVURMANIN SONUÇLARI...	17
A. KANUN YOLUNA BAŞVURMANIN SONUÇLARI	17
B. KANUN YOLLARININ ÇEŞİTLERİ	17

İKİNCİ BÖLÜM

I. KANUN YARARINA BOZMANIN TARİHÇESİ, HUKUKİ NİTELİĞİ, KONUSU VE AMACI.....	18
A. TARİHÇESİ.....	18
B. TANIMI VE HUKUKİ NİTELİĞİ	21
C. KONUSU... ..	23
D. AMACI... ..	28
II. CMUK'DAKİ YAZILI EMİR İLE BOZMA VE CMK'DAKİ KANUN YARARINA BOZMA ARASINDAKİ FARKLAR	31
III. KANUN YARARINA BOZMA İLE KABAHAHLER KANUNU ARASINDAKİ İLİŞKİ.....	32

IV. KANUN YARARINA BOZMA YOLUNA BAŞVURMA USULÜ, KOŞULLARI VE NEDENLERİ.....	34
A. KANUN YARARINA BOZMANIN KOŞULLARI	34
B. KANUN YARARINA BOZMA YOLUNA BAŞVURMA USULÜ.....	43
C. KANUN YARARINA BOZMANIN NEDENLERİ	44
1. DAVANIN ESASINI ÇÖZMEYEN KARAR.....	44
2. MAHKÛMİYET HÜKMÜNÜN DAVANIN ESASINI ÇÖZMEYEN YÖNÜNE İLİŞKİN BOZMA KARARI	46
3. DAVANIN ESASINI ÇÖZEN VE MAHKÛMİYET KARARI OLMAYAN HÜKÛM.....	47
4. HÜKÛMLÜNÜN CEZASININ KALDIRILMASINI GEREKTİREN BOZMA NEDENİ	47
5. BOZMA NEDENLERİ AÇISINDAN GENEL DEĞERLENDİRME	48
V. KANUN YARARINA BOZMA YOLUNA BAŞVURMA YETKİSİ VE ‘HÜKÛMLÜ ALEYHİNE OLARAK’ BAŞVURULABİLİR Mİ?.....	52
A. KANUN YARARINA BOZMA YOLUNA BAŞVURMA YETKİSİ	52
B. KANUN YARARINA BOZMA YOLUNA ‘HÜKÛMLÜ ALEYHİNE OLARAK’ BAŞVURULABİLİR Mİ?	63
VI. YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCISININ KANUN YARARINA BOZMA YOLUNA BAŞVURMASI VE ADALET BAKANLIĞI’NIN KANUN YARARINA BOZMA İSTEMİNDE BULUNMASI.....	64
A. YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCISININ KANUN YARARINA BOZMA YOLUNA BAŞVURMASI	64
B. ADALET BAKANLIĞI’NIN KANUN YARARINA BOZMA İSTEMİNDE BULUNMASI.....	66
VII. KANUN YARARINA BOZMANIN ETKİLERİ VE SONUÇLARI	67
A. KANUN YARARINA BOZMANIN ETKİLERİ.....	67
1. KANUN YARARINA BOZMA BAŞVURUSUNUN İNFAZIN DURDURULMASI VEYA ERTELENMESİNE ETKİSİ.....	67
i. Uyuşmazlığın Esasını Çözen Mahkeme Kararları.....	73

ii. Uyuşmazlığın Esasını Çözemeyen Mahkeme Kararları.....	74
2. KANUN YARARINA BOZMANIN TARAF OLMAYANLARA ETKİSİ.....	74
B. KANUN YARARINA BOZMANIN SONUÇLARI.....	75
1. CMK MADDE 309/4-a BENDİ AÇISINDAN SONUÇLARI	75
2. CMK MADDE 309/4-b BENDİ AÇISINDAN SONUÇLARI.....	77
3. CMK MADDE 309/4-c BENDİ AÇISINDAN SONUÇLARI... ..	81
4. CMK MADDE 309/4-d BENDİ AÇISINDAN SONUÇLARI.....	83
VIII. KANUN YARARINA BOZMA KARARINA KARŞI DİRENİLEMESİ.....	89
SONUÇ.....	90
KAYNAKÇA.....	91

GİRİŞ

Öğretide ‘olağan temyiz’ olarak da anılan ve CMUK’un 343.maddesinde yer alan ‘yazılı emir ile bozma’ kanun yolu, CMK’nın 309 ve 310. maddelerinde ‘kanun yararına bozma’ başlığı altında düzenlenmiştir.

Kanun yararına bozma kanun yoluna, hâkim veya mahkemeler tarafından verilen ve istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar ve hükümler için başvurulur. Yani, bu hüküm veya kararın kesin olarak verilmiş ya da kanun yoluna başvurulmadan kesinleşmiş olması ve bu nedenle hüküm veya karardaki kanuna aykırılığın olağan yasa yollarından birine başvurularak giderilmesi olanağı olmamalıdır. Dolayısıyla bu olağanüstü kanun yolunun konusunu, maddi ve yargılama hukukuna ilişkin hukuka aykırılıklar oluşturur. İstinaf veya temyiz incelemesinden geçerek kesinleşen kararlara karşı bu kanun yoluna başvurulması söz konusu değildir.

CMK’nın 309. maddesinde, kanun yararına bozmaya konu kararlar ile bu yasa yoluna başvurmanın koşulları ve usulü gösterildikten sonra, bozma sonrası yapılacak işlemler ve bu işlemleri gerçekleştirecek merciler ile bozma kararının etkileri, bozulan hüküm veya kararın türü ve bozma nedenleri detaylı şekilde düzenlenmiştir. İstisnai hallerde ise, CMK’nın 310. maddesinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı’na doğrudan bu yasa yoluna başvurma yetkisi tanınmıştır.

Bu kanun yolu, kesinleşmiş olan kararlardaki hukuka aykırılıkların giderilmesi ve adaletin sağlanması noktasında etkili olan bir yoldur. 1 Haziran 2005 tarihinden itibaren ceza yasalarında yapılan değişiklikler ve yeni çıkan kanunlar, bu yasa yolunun önemini daha da arttırmış ve birçok uyuşmazlık bu yöntemle giderilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

I. GENEL OLARAK KANUN YOLU KAVRAMININ TANIMI, AMACI VE GÖREVİ

A. KANUN YOLLARI HAKKINDA GENEL BİLGİ

Kanun yolları, mahkemeler veya hâkimler tarafından verilen kararların denetlenmesi¹ amacıyla başvurulmuş hukuki yöntem olarak ifade edilir². Başka bir ifade ile, (davanın taraflarına tanınan hukuksal bir yol olup³), ilk derece mahkemesinin verdiği kararda hukuka aykırılık bulunduğu ileri sürülerek, uyuşmazlığın çözülmek üzere başka bir yargılama makamının önüne getirilmesidir⁴. Bu yola başvuru, ilk derece makamlarınca tamamlanan bir yargılamayı üst mahkemeler huzuruna çıkarır⁵.

Davaya bakan mahkemenin yargılama sırasında hata yapması veya yanlış karar vermesi ihtimali her zaman vardır. Hâkimler nihayetinde insan olduğu için, ne kadar iyi niyetli olurlarsa olsunlar, bazen verdikleri kararlarda yanılabilirler⁶. Sonuçta hâkimler çok bilgili olsalar da temelde insandır ve insanların hata yapması kadar doğal bir şey yoktur⁷. Hâkimler doğru karar vermiş olsa dahi davayı kaybeden taraf hakimlerin yanılmış olabileceği düşünebilir. Bu takdirde, yapılan bu hataların giderilmesi ve maddi gerçeğe uygun şekilde karar verilmesi için bir denetim mekanizmasına ihtiyaç vardır. Bir yargılama makamı tarafından verilen kararların başka bir yargılama makamı tarafından incelenmesi faydalı olacaktır. Bundan dolayı, kanun yolu, yanlış veya hatalı olan hüküm veya kararların tekrar gözden geçirilmesini sağlayan bir denetim yoludur⁸. Bu durum, hukuk devleti ilkesiyle de bağdaşmaktadır⁹.

İlk derece mahkemesi tarafından verilen kararların bir üst mahkeme tarafından incelenmesi güvence fonksiyonu taşır. Bundan dolayı, yargı kararlarındaki hatalar kısmen

¹“Geniş bilgi için bkz.” SİVRİHİSARLI, Ömer; Hukuk Yargılamasında Maddi Hukuka İlişkin Temyiz Nedenleri ve Yargıtay Denetiminin Kapsamı, İstanbul Üniversitesi Yayınları, No: 2379, İstanbul 1978.

²MUŞUL, Timuçin; Medeni Usul Hukuku, Ankara 2012, 3.baskı, s.515.

³YILMAZ, Ejder; “*Hukuk Davalarında Yasayollarına Başvuru Hakkı ve Bu Hakkın Sınırlandırılmasının Yerindeliği Sorunu*”, TBB Dergisi, Mart 1988, S:1, s.131.

⁴ÇINAR, Ali Rıza; Türk ve Alman Ceza Yargılama Hukukunda İstinaf, Ankara 2010, s.9.

⁵ÜNVER, Yener/HAKERİ Hakan; Ceza Muhakemesi Hukuku, 6.baskı, Cilt 2, Ankara 2012, s.323.

⁶TANER, M.Tahir; Ceza Muhakemeleri Usulü, 3.baskı, İstanbul 1955, s.353.

⁷KARSLI, Abdurrahim; Medeni Muhakeme Hukuku, 3.baskı, İstanbul 2012, s.773.

⁸BİLGİ, Necip; “*Medeni Yargılama Hukukunda Karar Düzeltme*”, AÜHF Yayınları, Ankara 1973, s.3.

⁹ÖZBEK, Veli Özer/KANBUR, Mehmet Nihat/DOĞAN, Koray/BACAĞSIZ, Pınar/TEPE, İlker; Ceza Muhakemesi Hukuku, 3.baskı, 2012, s.707.

veya tamamen düzeltilmiş olmaktadır¹⁰. Hukuka uygun olmayan veya taraflarca hukuka uygun görülmeyen ya da hatalı görülen karar veya hükümlerin, üst derecedeki bir yargılama mercii tarafından denetlenmesi, karar veya hükümlerin hukuka uygunluk hususundaki isabet değerinin artmasını sağlayacaktır¹¹.

Ceza yargılaması faaliyeti, mahkeme tarafından nihai kararın verilmesiyle son bulur. Mahkeme nihai kararını verdikten sonra o işten elini çeker ve bir daha değişiklik yapamaz. Bu nihai karar, tekrardan aynı mahkeme tarafından kendiliğinden gözden geçirilemez¹². Ancak, taraflar mahkemenin vermiş olduğu bu kararın değiştirilmesini istedikleri takdirde, kanunun kendilerine tanıdığı imkânlardan faydalanmaları gerekir. Bu imkânlarla uygulamada ‘yasal çareler’ de denmektedir¹³. Yasal imkânlar olarak da ifade edilen bu çareler, yargılamanın taraflarına, daha önce verilmiş bir kararın üzerinde değişiklik yapma olanağı sunmaktadır. Şüphesiz, taraflar verilmiş olan kararın hukuka aykırı olduğunu, gerçeği yansıtmadığını veya yanlış olduğunu düşünebilir. Nitekim bu kararın tekrar değerlendirilmesini istemeleri doğaldır¹⁴. Böylelikle, maddi ve hukuki gerçeğe ulaşarak tarafların ve kamunun vicdanı tatmin olmaktadır.

B. KANUN YOLU KAVRAMININ TANIMI

Kanun yolunun tanımı hususunda öğretilerde birlik yoktur. Kanun yolunun bir dava olduğunu savunan yazarlar olduğu gibi, bunun aksine, bir dava olmadığını savunan yazarlar da bulunmaktadır¹⁵.

Kanun yolu, yargılama sürecinde verilen kararların veya hükümlerin, bir üst derecedeki yargı mercii tarafından incelenmesini sağlayan¹⁶, verilen bu karar veya hükümlerin yanlış olduğu iddiası üzerine tekrar yargılama konusu yapılmasını sağlayan hukuki denetim yoludur¹⁷. Diğer bir ifade ile, mahkeme veya hâkim tarafından verilen kararın, aynı yargılama

¹⁰ ÇINAR; İstinaf, s.9.

¹¹ ÖZEN, Mustafa; Ceza Muhakemesi Hukukunda İtiraz Kanun Yolu, Ankara 2011, s.5.

¹² SOYASLAN, Doğan; Ceza Muhakemesi Hukuku, 4.baskı, Ankara 2010, s.525.

¹³ YURTCAN, Erdener; Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu Şerhi ve İlgili Mevzuat, 2.baskı, Cilt:3, İstanbul 1988, Ns.1.; YÜCE, Turhan Tufan; Ceza Muhakemesi Hukukunda Hukuk Devleti Esasları, Erzurum 1968, s.71.

¹⁴ YURTCAN; Mevzuat, s.1.

¹⁵ AKTAŞ, Yusuf; Ceza Davalarında Yasayolları Zamanaşımı ve Süreler, İstanbul 1979, s.69.

¹⁶ AKKAYA, Tolga; “Medeni Usul Hukukunda İstinaf Başvurusu, İstinaf Mahkemesinin Verebileceği Kararlar”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir 2008, s.31.

¹⁷ TOSUN, Öztekin; “Kanun yollarının Ceza Muhakemesi Hukukundaki Yeri”, Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, S.4, Yıl:1969, s.7.

makamı veya bir üst derecedeki yargılama makamı tarafından tekrar değerlendirilmeye tabi tutulması sağlayan mekanizmadır. Böylece, ülke genelinde hukuk birliği sağlanmış olmaktadır. Kanun yolunun kabul edilmesinin temelinde yatan düşünce, karar veya hükmün üst makam tarafından denetlenmesidir. Kanun yoluna başvurulmasıyla, verilen kararın kısmen veya tamamen değiştirilmesi ya da ortadan kaldırılması beklenir¹⁸.

İlk derece mahkemelerince verilen kararların hatalı veya hukuka aykırı olmasından dolayı, bu hatalı ve hukuka aykırı kararları çözecek makam, kural olarak uyuşmazlık konusu kararı veren yargılama makamı değil¹⁹, ondan yüksek bir yargılama makamıdır. Kural bu olmakla birlikte, bazen, istisnai olarak, söz konusu hukuka aykırılık, kararı veren makam tarafından da giderilebilmektedir²⁰.

C.KANUN YOLUNUN AMACI

Ceza yargılamasının temel amacı, işlenmiş olan fiille alakalı maddi gerçeğin gün yüzüne çıkarılmasıdır. Devletin, yargılamayı doğru şekilde yapabilmesi için maddi gerçeğin ortaya çıkarılması gerekir ve bunda kamunun menfaati de bulunmaktadır²¹. Bu konuda yapılacak araştırma hukuka uygun olmalıdır. Hukuka uygun yollar ile yapılan araştırma sonucu elde edilen delillere dayanılarak somut olayla ilgili maddi gerçek ortaya çıkarılmalıdır. Delil elde ederken, kişisel ve toplumsal değerlerin korunması lazımdır. Bundan dolayı ceza yargılaması, kişi özgürlüğünü yakından ilgilendirmektedir. Dürüst ve adalete uygun biçimde yargılanmak en önemli insan haklarından. AİHM'nin kabul ettiği ve uluslararası sözleşmelerde de yer alan (bkz. İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme'nin 6. Maddesi) "adil yargılanma hakkı" Anayasamızın 36.maddesine²² eklenmiştir. Adil yargılanma, ceza yargılama hukukunun en temel ilkelerindedir. Bu açıklamalar ışığında, adil yargılanma hakkını şu şekilde nitelendirebiliriz: Gerek hukuk davasında davacı ve davalı gerekse ceza yargılamasında sanık ve iddia makamı arasında bir fark gözetilmeksizin, birbirlerine karşı iddiaların ileri sürülmesi ve savunmalarını yapabilmeleri

¹⁸ ÖZEN; İtiraz Kanun Yolu, s.5-6.

¹⁹ TOROSLU, Nevzat; Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara 2001, s.289.

²⁰ TOROSLU; s.289.

²¹ ZAFER, Hamide; Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Sebebi Olarak Emredici Usul Kurallarına Aykırılık, Prof. Dr. Aydın AYBAY'A Armağan, İstanbul 2004, s.345.

²² KAYHAN, Mehmet; "İdari Yargıda Gereksiz Kararlar, Silahların Eşitliği İlkesi ve Adil Yargılanma Hakkı", TBB Dergisi, Sayı:65, 2006, s.130. ; Bu konuda bkz., ÖZDEK, Yasemin; "Avrupa İnsan Hakları Hukuku ve Türkiye", TODAİE Yayını, Yayın No:321, Mart 2004, s.212.

olarak anlaşılması gerekir²³. Ceza yargılamasının amacına ulaşılabilmesi için de yargılama hukukuna ilişkin kuralların eksiksiz şekilde uygulanması gerekli ve zorunludur²⁴. Tabii ki bunun yanında, ceza yargılamasının amacının gerçekleşmesi için kanun yollarının tanınması gerekir.

Yargılama makamı, karar veya hüküm verirken ne kadar dikkatli ve özenli davranırsa davranırsa, insan olması sebebiyle yanılma ihtimali her zaman vardır. Yargılama makamlarının vermiş oldukları kararlarda haksızlık, yanılma veya aykırılık bulunması her daim mümkündür²⁵. Bundan dolayı, yargı merciinin verdiği karar hukuka aykırı olabilir²⁶.

Ceza muhakemesinde kanun yollarının bulunması, verilen yanlış veya hatalı karar ya da hükümlerin başka bir merci tarafından yeniden incelenmesini ifade eder²⁷. Çünkü, yargılama makamlarını oluşturan yargıçlar, bilmeyerek ya da istemeyerek yanlış, hatalı ya da hukuka aykırı bir karar verebilirler²⁸.

Verilen karar veya hükümlerin başka bir merci tarafından incelenmesinin şüphesiz birçok yararı vardır. Bu yararları şu şekilde ifade edebiliriz:²⁹

1-Kanun yollarının varlığı, yanlış karar veya hüküm veren yargı merciinin daha dikkatli hareket etmesine yol açar.

2-Şüpheli veya sanığın, davayı daha dikkatli takip etmesine yol açar.

3-Kanunların ülke genelinde tek bir şekilde uygulanmasını sağlar.

4-Verilen karar veya hükmün yeniden incelenmesi nedeniyle, önce verilen karar ile sonradan tekrar incelenmesi sonucu verilen kararın karşılaştırılmasına imkân verir.

5-Aynı olayın, birden çok incelenmesi maddi gerçeğin ortaya çıkmasına imkân sağlar.

Kanun yollarının yararı ile amacı iç içe geçmiştir. Kanun yollarının kabul edilmesinde bir takım amaçlar bulunmaktadır. Bu amaçları şu şekilde sıralayabiliriz:

²³ DONAY, Süheyl; İnsan Hakları Açısından Sanığın Hakları ve Türk Hukuku, İstanbul 1982, s.41-42.

²⁴ ÇINAR; İstinaf, s.10.

²⁵ KUNTER, Nurullah; Ceza Muhakemesi Hukuku, İstanbul 1974, 5.baskı, s.661.

²⁶ ÇINAR; İstinaf, s.12.

²⁷ ÖZEN; İtiraz Kanun Yolu, s.13.

²⁸ ÇINAR, Ali Rıza; Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu, Ankara 2006, s.12.

²⁹ ÖZEN; İtiraz Kanun Yolu, s.13-14.

a) Kanun yollarının amacına (özellikle temyiz yolunun amacı) bakıldığında, ülke genelinde içtihat birliği oluşmasına neden olmaktadır³⁰. İchtihat birliğinin sağlanması yararlı şu noktada önemlidir ki, aynı hukuki sorunlara farklı çözümler getirilmesi hakkaniyete çok ciddi zarar verir³¹. Bundan dolayı, içtihat birliğinin sağlanması önemlidir.

b) Verilen karar veya hükümlerin başka bir yargı mercii tarafından denetlenmesi, hukukun daha isabetli şekilde uygulanmasını sağlar.

c) Ceza yargılamasının temel amaçlarından biri olan maddi gerçeğe ulaşma gayesi ve mahkeme tarafından verilen karar veya hükümlerin doğruluk açısından denetlenmesi³² kanun yollarının amaçları arasında da yer almaktadır³³.

D. KANUN YOLUNUN GÖREVİ

Ceza muhakemesi, insanlar tarafından yapılan işlemlerin bir araya gelmesi ile canlılık kazanır. Bu yüzden, çok hata yapılır. Bu hataların bir kısmı hükmü etkileyecek derecede önemlidir ki, kişinin başka bir ceza almasına neden olabilir³⁴.

Ceza uyuşmazlığına ilişkin yapılan muhakemede birden çok karar veya hüküm verilmektedir. Verilen bu karar veya hükümlerin hepsinin de hukuka uygun olması çoğu zaman mümkün değildir. Bu yüzden, hukuka uygun olmayan karar veya hükümlerin denetlenmesi gerekir³⁵. Kararın, yargılama mercii tarafından hukuka aykırı olup olmadığının incelenmesi öğretide, “denetim muhakemesi” olarak da ifade edilmektedir³⁶.

Kanun yolu, hukuka aykırı şekilde verilen veya muhakemeye katılan kişilerin hukuka aykırı olduğuna inandıkları karar veya hükümlerin tekrardan denetim ve incelemeden geçmesine imkân vermektedir. Bundan dolayı, kanun yolunun, hukuka aykırı olarak verilen

³⁰ PEKCANİTEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz/ÖZEKES, Muhammet; Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hükümlerine Göre Medeni Usul Hukuku, Ankara 2011, 12.baskı, s.597.

³¹ ÖZTÜRK, Bahri/TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/SIRMA, Özge/SAYGILAR KIRIT, Yasemin F./ÖZAYDIN, Özdem/AKCAN, Esra Alan/ERDEN, Efser; Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, 6.baskı, Ankara 2012, s.574.

³² YENİSEY, Feridun; Ceza Muhakemesinde Kanun yollarının Yeniden Düzenlenmesi, İÜHFİM, Cilt:42, S. 1-4, İstanbul 1977, s.666.

³³ ÖZEN; İtiraz Kanun Yolu, s.14.

³⁴ YENİSEY, Feridun; Duruşma ve Kanun yolları, 2.baskı, İstanbul 1990, s.165.

³⁵ ÖZEN; İtiraz Kanun Yolu, s.15.

³⁶ ÇINAR; Temyiz, s.13.

veya bu şekilde iddia edilen karar veya hükümlerin yeniden değerlendirilmesini sağlama görevi vardır³⁷.

Kanun yoluna konu edilen hukuka aykırı karar veya hükmün giderilmesi için dava açılması ve böylelikle yeniden yargılama yapılması gerekir. Buradan da anlaşıldığı gibi, hukuka aykırılık olduğunu iddia eden taraf dava açacaktır³⁸. Bu hukuka aykırılık hakkındaki uyuşmazlığı çözecek makam, uyuşmazlık kararı veren makamdan başka bir makam olmalıdır. Ancak, istisna olarak, aynı mercii de uyuşmazlığı çözebilir³⁹.

II. KANUN YOLLARINA BAŞVURABİLECEK KİŞİLER VE BAŞVURMA USULÜ

CMK'ya göre, kanun yollarına başvurma yetkisi, CMK m. 260/261/262/263'te belirtilmiştir.

CMK m. 260. Kanun yollarına başvurma hakkı

(1) Hâkim veya mahkeme kararlarına karşı Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık ve bu Kanuna göre katılan sıfatını almış olanlar ile katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar için kanun yolları açıktır.

(2) Asliye ceza mahkemesinde bulunan Cumhuriyet savcıları, mahkemenin yargı çevresindeki sulh ceza mahkemelerinin; ağır ceza mahkemelerinde bulunan Cumhuriyet savcıları, ağır ceza mahkemesinin yargı çevresindeki asliye ve sulh ceza mahkemelerinin; bölge adliye mahkemesinde bulunan Cumhuriyet savcıları, bölge adliye mahkemelerinin kararlarına karşı kanun yollarına başvurabilirler.

18.06.2014 tarihli değişiklik:

(2) *Ağır ceza mahkemelerinde bulunan Cumhuriyet savcıları, ağır ceza mahkemesinin yargı çevresindeki asliye ceza mahkemelerinin; bölge adliye mahkemesinde bulunan Cumhuriyet savcıları, bölge adliye mahkemelerinin kararlarına karşı kanun yollarına başvurabilirler.*

³⁷ ÖZEN; İtiraz Kanun Yolu, s.15.

³⁸ KUNTER, Nurullah/YENİSEY, Feridun/NUHOĞLU, Ayşe; Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, 18.baskı, İstanbul 2010, s.1639.

³⁹ KUNTER/YENİSEY/NUHOĞLU; s.1641.

(3) Cumhuriyet savcısı, sanık lehine olarak da kanun yollarına başvurabilirler.

CMK m. 261. Avukatın başvurma hakkı

(1) Avukat, müdafiliğini veya vekilliğini üstlendiği kişilerin açık arzusuna aykırı olmamak koşuluyla kanun yollarına başvurabilir.

CMK m. 262. Yasal temsilcinin ve eşinin başvurma hakkı

(1) Şüpheli veya sanığın yasal temsilcisi ve eşi, şüpheli veya sanığın açık olan kanun yollarına süresi içinde kendiliklerinden başvurabilirler. Şüphelinin veya sanığın başvurusuna ilişkin hükümler, bunlar tarafından yapılacak başvuru ve onu izleyen işlemler için de geçerlidir.

CMK m. 263. Tutuklunun kanun yollarına başvurusu

(1) Tutuklu bulunan şüpheli veya sanık, zabıt kâtibine veya tutuklu bulunduğu ceza infaz kurumu ve tutukevi müdürüne beyanda bulunmak suretiyle veya bu hususta bir dilekçe vererek kanun yollarına başvurabilir.

(2) Zabıt kâtibine başvuru halinde, kanun yollarına başvuru beyanı veya dilekçesi ilgili deftere kaydedildikten sonra bu hususları belirten bir tutanak düzenlenerek tutuklu bulunan şüpheli veya sanığa bir örneği verilir.

(3) Kurum müdürüne başvuru halinde ikinci fıkra hükmüne göre işlem yapılarak, tutanak ve dilekçe derhal ilgili mahkemeye gönderilir. Zabıt kâtibi başvuruyu ilgili deftere kaydeder.

(4) Zabıt kâtibi veya kurum müdürü tarafından ikinci fıkra hükmüne göre işlem yapıldığı zaman kanun yolları için de Kanunda belirtilen süreler kesilmiş sayılır.

A. KANUN YOLLARINA BAŞVURABİLECEK KİŞİLER

1. CMK m. 260'a GÖRE BAŞVURABİLECEK KİŞİLER

i. Cumhuriyet Savcısı

Mahkemeler ve hakimler tarafından verilen kararlara karşı Cumhuriyet savcısı kanun yollarına başvurabilir. Kural olarak, kanun yollarına başvuracak olan savcı, kararı veren mahkemede görevli olan Cumhuriyet savcısıdır⁴⁰. Kural bu olmakla birlikte m.260/2'ye göre;

- Asliye ceza mahkemesinde bulunan Cumhuriyet savcıları, buldukları mahkemenin yargı çevresindeki sulh ceza mahkemelerinin kararlarına karşı,
- Ağır ceza mahkemelerinde bulunan Cumhuriyet savcıları, buldukları ağır ceza mahkemesinin yargı çevresindeki asliye ve sulh ceza mahkemelerinin kararlarına karşı,
- Bölge adliye mahkemesinde bulunan Cumhuriyet savcıları ise, Bölge adliye mahkemelerinin kararlarına karşı, kanun yollarına başvurabilirler.

CMUK'ta, Cumhuriyet savcılarının hangi mahkeme nezdinde kanun yollarına başvurabileceğine ilişkin bir düzenleme yok idi⁴¹. Kanaatimizce, yeni CMK ile açıkça düzenlenmesi isabetli olmuştur.

Cumhuriyet savcısı, sanığın hem lehine hem de aleyhine olarak kanun yoluna başvurulabilir⁴². CMK m.160/2'ye göre, "Cumhuriyet savcısı maddi gerçeğin araştırılması ile yükümlü olmakla birlikte, adil bir yargılamanın yapılabilmesi için şüphelinin lehine ve aleyhine olan delilleri toplamak, muhafaza altına almak ve şüphelinin haklarını korumakla yükümlüdür". Bundan dolayı, CMK m.260/3'e göre, "Cumhuriyet savcısı sanığın lehine olarak kanun yoluna başvurabilecektir".

CMK m.265'e göre, "Cumhuriyet savcısı tarafından aleyhine kanun yoluna gidilen karar, sanık lehine bozulabilir veya değiştirilebilir. Cumhuriyet savcısı, kanun yoluna sanık lehine başvurduğunda, yeniden verilen hüküm önceki hükümde tayin edilmiş olan cezadan daha ağır bir cezayı içermez".

⁴⁰ ÖZBEK/KANBUR/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE; s.710.

⁴¹ ÖZBEK/KANBUR/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE; s.710.

⁴² SOYASLAN; s.527.

ii. Şüpheli veya Sanık

Şüpheli veya sanık kanun yoluna başvurabilir⁴³. Şüpheli, soruşturma evresinde suç şüphesi olan kişiye denir⁴⁴. Bundan dolayı, şüpheli, sadece soruşturma evresinde kanun yoluna başvurabilir. Şüpheliye tanınan kanun yoluna başvurma yetkisi, itiraz kanun yolu (m.267) açısından tanınmıştır⁴⁵.

Şüpheli, kovuşturma evresine geçilmesiyle birlikte sanık sıfatına sahip olur⁴⁶. Sanık da, şüpheli gibi kanun yoluna başvurabilir⁴⁷. Ancak, kanun yoluna başvurmak için menfaat olması gerektiğinden, kural olarak, sanık beraat kararına karşı kanun yoluna başvuramaz⁴⁸.

iii. Diğer Kişiler

Katılan sıfatını almış olanlar ile katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılma sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar da kanun yoluna başvurabilirler.

2. CMK m. 261'e GÖRE BAŞVURABİLECEK KİŞİLER

CMK m.261'e göre; Avukat, müdafiliğini veya vekilliğini üstlendiği kişilerin açık arzusuna aykırı olmamak koşuluyla kanun yollarına başvurabilir⁴⁹. Müdafî, sanığın muhalefetine rağmen kanun yoluna başvurmuş ise sanık tarafından geri alınabilir⁵⁰. Müdafî ya da vekil, yardımcısı olduğu tarafı, yargılama kesin olarak bitinceye kadar temsil etmektedir. Bu yüzden, temsil ettiği taraf hakkında verilen kararlar için herhangi bir kanun yoluna

⁴³ SOYASLAN; s.528.

⁴⁴ YURTCAN; Kabahat, s.37.

⁴⁵ ŞAHİN, Cumhur/GÖKTÜRK, Neslihan; Ceza Muhakemesi Hukuku II, 2.baskı, Ankara 2013, s.214.

⁴⁶ YURTCAN; Kabahat, s.37.

⁴⁷ ŞAHİN/GÖKTÜRK; s.214.

⁴⁸ KANTAR, Baha; Ceza Muhakemeleri Usulü, 4.baskı, Ankara 1957, s.336.

⁴⁹ YCGK. 10.06.2008, 148/169: Yargıtay, sanık lehine bir yorum yaparak, sanığın kendi isteği doğrultusunda atanan bir müdafinin görevini yerine getirmekten açıkça kaçındığı hallerde bu müdafî ile sanık arasında hukuken geçerli bir müdafîlik ilişkisinin kalmadığını kabul etmiştir. Yargıtay'a göre, böyle hallerde müdafî hakkında CMK 151 gereği kanuni işlem yapılmasını, sanık için ise, kendisine yapılan tebliğ üzerine süresinde yaptığı kanun yolu başvurusunu hukuken geçerli bir başvuru kabul etmiştir.

⁵⁰ SOYASLAN; s.528.

başvurmak gerektiği durumlarda, bu yollara başvurmak için yardımcısı olduğu veya temsil ettiği kişiler adına yetkisini kullanabilecektir⁵¹.

Müdafinin, kanun yoluna başvurabilmesi için, ilgili tarafın müdafisi olmalıdır⁵². Müdafisi, bir kanun yoluna başvururken müvekkili adına hareket etmesi ve kanuni veya iradi şekilde onun müdafiliğini üstlenmesi dolayısıyla, CMK müdafinin iradesi ile müvekkilinin açık arzusu arasında bir uyumsuzluk olmasını istememiştir. Bundan dolayı, madde de ‘müdafiliğini veya vekilliğini üstlendiği kişilerin açık rızasına aykırı olmamak koşuluyla’ ifadesi düzenlenmiştir. Kanun, müvekkilin açık arzusunu aradığı için, zımni irade geçerli değildir. Yazılı veya sözlü olarak yapılan açıklamalardan, müvekkilin iradesinden kanun yoluna başvurulmasını istemediği anlaşılıyor ise, müdafisi kanun yoluna başvuramayacaktır⁵³.

CMK’nın sisteminde müdafilik ve vekillik kavramları farklı muhtevalara sahip olmakla beraber, kanun maddesinde müdafilik ve vekillik ifadeleri üst bir kavram olan avukatlık mesleği altında birleştirilmiştir. CMK’nın bu hükmü, mağdur ve sanık haklarını dengeleme isteğinin bir sonucu olarak algılanabilir⁵⁴.

3. CMK m. 262’ye GÖRE BAŞVURABİLECEK KİŞİLER

CMK m.262’de, şüpheli ya da sanığın yasal temsilcisi ve eşinin kanun yollarına kendiliklerinden gidebileceği düzenlenmiştir⁵⁵. Burada, şüpheli ya da sanığın gidebileceği kanun yolları, şüpheli ya da sanığa açık olan kanun yollarıdır. Dolayısıyla, yasada şüpheli ya da sanık için tanınmamış kanun yollarına, bunların yasal temsilcisi ve eşi de başvurulamaz⁵⁶.

Kanunda “kendiliklerinden” ifadesi kullanıldığı için, bu kişiler, şüpheli veya sanıktan bağımsız şekilde ya da şüpheli veya sanığın arzu ve isteğine aykırı olarak kanun yoluna gidebilirler. Ayrıca, sanık veya şüpheli kanun yoluna başvurmadan vazgeçmiş olsa dahi, bu durum yasal temsilci ve eşin kanun yoluna başvurmaya engel oluşturmaz⁵⁷. Kanun yolu isteminin geri alınması veya sınırlandırılması, yalnız şüpheli ya da sanığın rızasıyla

⁵¹ ÖZBEK/KANBUR/DOĞAN/BACAĞSIZ/TEPE; s.712-713.

⁵² Yargıtay 11.CD, 17.4.2006, 1623/3128: “Sanıklar vekili olduğu anlaşılan avukatın sanıklardan biri yönünden müdafilik görevinin devam edip etmediği, devam ediyorsa, adı geçen sanık yönünden süresinde temyiz dilekçesi verilip verilmediğinin araştırılması, müdafiliğinin devam etmediğinin anlaşılması halinde ise yokluğunda verilen hükmün diğer sanığa tebliği gerekir.”

⁵³ ÜNVER/HAKERİ; Ceza Muhakemesi, s.329-330.

⁵⁴ ÖZBEK/KANBUR/DOĞAN/BACAĞSIZ/TEPE; 713.

⁵⁵ NOYAN, Erdal; Ceza Davası, Ankara 2007, s.1049.

⁵⁶ ÇINAR; Temyiz, s.38.

⁵⁷ ÖZTÜRK, Bahri/ERDEM, M.Ruhan; Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, 12.baskı, Ankara 2008, s.848.

mümkündür. Şüpheli ya da sanık, kanun yoluna başvurmadan vazgeçse dahi, durumda bir değişiklik yaratmaz. Yasal temsilci ve eş, sadece sanığın lehine kanun yoluna başvurabilirler. Ayrıca, yasal temsilci ve eş ile şüpheli veya sanık, birbirinden bağımsız şekilde kanun yoluna başvurabilirler. Yasal temsilci veya eşin kanun yoluna başvurması, aynen şüpheli veya sanığın kanun yoluna başvurması gibi işlem görür. Ancak, yasal temsilci veya eşin kanun yoluna başvurmasında sanık ya da şüpheli açısından korunan bir yarar bulunmalıdır.

4. CMK m. 263'e GÖRE BAŞVURABİLECEK KİŞİLER

CMK m.263'de, tutuklunun kanun yollarına başvurması düzenlenmiştir. CMK m.263/1'de, tutuklu olan şüpheli ya da sanık hakkında kanun yollarına başvurmak açısından özel bir usul getirilmiştir. Bu özel usul gereği, hakkında tutukluluk kararı verilmiş olan şüpheli ya da sanık, ceza infaz kurumu ya da tutukevi yönetimi veya mahkeme zabıt kâtibi aracılığı ile kanun yollarına başvuru hakkını kullanabilecektir⁵⁸.

Şüpheli ya da sanık, bu başvuruyu sözlü beyanıyla veya dilekçe vererek gerçekleştirir. Tutuklu olan şüpheli veya sanık, kanun yolu başvurusunu zabıt kâtibine başvurarak gerçekleştirir ise, beyanı veya dilekçesi ilgili deftere kaydedilir, daha sonra ise bu hususları belirten bir tutanak düzenlenerek şüpheli veya sanığın kendisine verilir (CMK m.263/2)⁵⁹.

Ancak, kurum müdürüne yapılacak başvuru, ilgili deftere kaydedildikten sonra tutanak tutularak, söz konusu tutanak ve dilekçe derhal ilgili mahkemeye gönderilir (CMK m.263/3)⁶⁰.

Zabıt kâtibi veya kurum müdürü tarafından, tutuklu olan şüpheli veya sanık tarafından yapılan beyan veya dilekçe üzerine işlem yapıldığı zaman, kanun yolları için Kanunda belirlenen süreler kesilmiş sayılır (CMK m.263/4)⁶¹.

⁵⁸ ÖZBEK/KANBUR/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE; s.715.

⁵⁹ ÜNVER/HAKERİ; Ceza Muhakemesi, s.335.

⁶⁰ SOYASLAN; s.529.

⁶¹ NOYAN; Ceza Davası, s.1050.

B. Kanun Yollarına Başvurma Usulü

Kural olarak, başvuruların yazılı olması gerekir⁶². İstisnai olarak, mahkemenin zabıt kâtibine sözlü beyanda bulunmak kaydıyla başvuru yapılabilir. Ancak, bu takdirde, sözlü beyanın tutanağa geçirilmesi gerekmektedir⁶³. Bu halde, tutanakta yer alan beyan ve imzayı hakim onaylaması gerekmektedir⁶⁴.

Başvurulacak makam ise, kararı vermiş olan makamdır. Ancak, istisna olarak, itiraz yolunda, acele hallerde itirazı inceleyecek makama başvuru yapılması da mümkündür⁶⁵.

Kanun yoluna başvuran kişinin, hangi karara karşı kanun yoluna gittiğinin irade açıklamasından net bir şekilde anlaşılması gerekir. Bundan dolayı, şarta bağlı kanun yolu başvurusu kabul edilmez.

Kanun yoluna başvuru sadece istek koşuluna bağlı değildir. Bazı durumlarda istek olmadan da kendiliğinden kanun yolu davası açılmış sayılabilir. Bu duruma örnek olarak CMK m.272 gösterilebilir. Anılan madde hükmüne göre, onbeş yıl ve daha fazla özgürlüğü bağlayıcı cezaya ilişkin hükümler, bölge adliye mahkemesince kendiliğinden incelenmektedir⁶⁶. Bu düzenleme, davasız yargılama olmaz ilkesinin istisnasını oluşturur.

III. KANUN YOLUNUN BELİRLENMESİNDE YANILMA, BAŞVURUDAN VAZGEÇİLMESİ VE ETKİSİ

A. KANUN YOLUNUN BELİRLENMESİNDE YANILMA

CMK m.264/1'e göre, kabul edilebilir bir başvuruda kanun yolunun veya merciin belirlenmesinde yanılma, başvuranın haklarını ortadan kaldırmaz⁶⁷. CMK m.264/2'ye göre ise, başvurunun yapıldığı merci, başvuruyu derhal görevli ve yetkili mercie gönderir⁶⁸.

Görüldüğü üzere, kanun yoluna başvuruda yanılma iki şekilde olur. Başvuran, kanun yolunun nitelendirilmesinde veya başvuru yapılacak mahkemenin tespit edilmesinde yanılmış olabilir. Yasa yolunun nitelendirilmesinde ki hataya örnek olarak, itiraz yasa yolu yerine

⁶² SOYASLAN; s.529.

⁶³ YURTCAN; Mevzuat, s.5.

⁶⁴ ŞAHİN/GÖKTÜRK; s.217.

⁶⁵ YURTCAN; Mevzuat, s.5.

⁶⁶ ÇINAR; Temyiz, s.46-47.

⁶⁷ Bkz. YCGK. 4.7.2006, 3-188/176.

⁶⁸ Yargıtay 5.CD, 16.4.2007, 3471/2872.

istinaf veya temyiz yasa yoluna başvurma gösterilebilir⁶⁹. Hangi tür yanlgı olduğunun önemi olmaksızın, yanılma başvuranın haklarını ortadan kaldırmaz. Bu gibi durumda, başvurunun yapıldığı mahkeme, yapılan bu başvuruyu derhal görevli ve yetkili mahkemeye gönderir⁷⁰. Kanun, sadece yapılan değişikliğin, kanun tarafından bir hukuka aykırılık teşkil etmeyeceğinin belirtilmesiyle kalmamış, bunun nasıl düzeltiliceği hususunda ki usulü de göstermiştir⁷¹.

Yargıtay'a göre, "kabul edilebilir bir başvuru var ise, kanun yolunun veya mercii belirlenmesindeki yanılma, başvuranın haklarını ortadan kaldıramayacağı gibi; duruşma yapılarak verilmesi gereken bir kararın duruşmasız ya da duruşma yapılmaksızın verilmesi gereken bir kararın duruşma yapılarak verilmiş olması da o kararın tabi olduğu kanun yolunu değiştirmez"⁷². Kanaatimizce, Yargıtay'ın bu içtihadı yerindedir.

B. KANUN YOLLARINA BAŞVURUDAN VAZGEÇİLMESİ

Kanun yollarına başvuru sonucu yapılan değerlendirme, başvuruda bulunan tarafın isteği doğrultusunda yapıldığı için, ilgili tarafın iradesine önem verilmektedir. Bundan dolayı, kanun yollarından vazgeçme veya geri alma kabul edilmiştir⁷³.

CMK m.266'da, kanun yoluna başvurulduktan sonra, bu başvurudan vazgeçilmesi hususu düzenlenmiştir⁷⁴. CMK m.266/1'e göre, kanun yoluna başvurulduktan sonra bundan vazgeçilmesi, mercii tarafından karar verilinceye kadar geçerlidir⁷⁵. Ancak, Cumhuriyet savcısı tarafından sanık lehine yapılan başvurudan onun rızası olmaksızın vazgeçilemez⁷⁶.

Kanun yoluna başvurma yetkisine sahip olan kişiler, bu istemlerinden kısmen veya tamamen vazgeçebilir ya da yapılmış bir başvuru var ise, bu başvuru kısmen veya tamamen geri alınabilir. Başvurudan vazgeçme, süresi geçmemiş ve henüz yapılmamış başvurunun artık yapılamayacağını ifade etmektedir. Geri alma ise, yapılmış başvurunun, kanun yoluna başvurma hakkı olan kişi tarafından geçeriz sayılmasının istenmesine denmektedir. Madde hükmüne göre, kanun yoluna başvurulduktan sonra, bu başvurunun geri alınması mercii

⁶⁹ ÇINAR; Temyiz, s.48.

⁷⁰ ÖZTÜRK/TEZCAN/ERDEM/SIRMA/SAYGILAR KIRIT/ÖZAYDIN/AKCAN/ERDEN; s.588.

⁷¹ ÖZBEK/KANBUR/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE; s.717.

⁷² Yargıtay 1.CD, 17.3.2006, 4972/813.

⁷³ YURTCAN; Mevzuat, s.6.

⁷⁴ NOYAN; Ceza Davası, s.1054.

⁷⁵ ÜNVER/HAKERİ; Ceza Muhakemesi, s.336.

⁷⁶ KUNTER/YENİSEY/NUHOĞLU; s.1656.

tarafından karar verilinceye kadar geçerlidir. Burada yer alan “karar verilinceye kadar” ifadesi, kararın kesinleşmesi olarak değerlendirilmelidir⁷⁷. Ayrıca, anılan fıkrada yer alan “vazgeçme” ifadesi, kanun yolu başvurusu yapıldıktan sonra bunun geri alınmasına ilişkindir⁷⁸.

CMK m.266/2’ye göre, müdafii veya vekilin başvurudan vazgeçebilmesi, vekâletnamede bu hususta özel yetkili kılınmış olması şartına bağlıdır⁷⁹.

CMK m.266/3’e göre ise, 150. Maddenin ikinci fıkrası uyarınca, kendisine müdafii atanan şüpheli veya sanıklar yararına kanun yoluna başvurulduğunda veya başvuru kanun yolundan vazgeçildiğinde şüpheli veya sanık ile müdafii iradesi çelişirse müdafii iradesi geçerli sayılır. CMK m.150/2’ye bakıldığında ise, şüpheli veya sanık onsekiz yaşını doldurmamış ya da sağır ve dilsiz veya kendini savunamayacak derecede malul olur ve bir müdafii de bulunmazsa istemi aranmaksızın bir müdafii görevlendirilir⁸⁰. Görüldüğü üzere, kanun koyucu madde de ifade edilen kişiler açısından bir zorunluluk getirmiştir⁸¹.

C. KANUN YOLLARINA BAŞVURMANIN ETKİSİ

Kanun yoluna başvurma üç etkisi vardır. Bunlar: Aktarma, Sirayet (Yayımla) ve Durdurma şeklindedir.

1. AKTARMA ETKİSİ

Bütün olağan kanun yollarına başvuru yapılmasının aktarma etkisi vardır. Aktarma etkisi, aleyhine kanun yoluna başvuru kararı, yüksek dereceli olan başka bir mercii tarafından incelenmesini ifade eder⁸². Bu bakımdan aktarma etkisi, olağan kanun yolları olan itiraz, istinaf ve temyiz açısından söz konusu olmaktadır⁸³. Vermiş olduğu karar veya hükme

⁷⁷ ÖZTÜRK/TEZCAN/ERDEM/SIRMA/SAYGILAR KIRIT/ÖZAYDIN/AKCAN/ERDEN; s.593.

⁷⁸ ŞAHİN/GÖKTÜRK; s.220.

⁷⁹ ŞAHİN/GÖKTÜRK; s.221.

⁸⁰ ÇINAR; Temyiz, s.55.

⁸¹ ÖZBEK/KANBUR/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE; s.718.

⁸² ÜNVER/HAKERİ; Ceza Muhakemesi, s.342.

⁸³ ÖZTÜRK/ERDEM; s.852.

karşı kanun yoluna gidilen mercii, karar veya hükümde bir hukuka aykırılık olduğunu düşünse dahi kendiliğinden değiştiremez veya düzeltemez. Tek istisnası, itiraz kanun yoludur⁸⁴.

2. YAYILMA (SİRASET) ETKİSİ

Kanun yolunun yayılma, diğer bir ifade ile sirayet etkisi vardır. Bu etki, kanun yoluna başvurma diğer sanıklara sirayet etmesini açıklamaktadır⁸⁵. Bu duruma örnek olarak CMK m.306 gösterilebilir. Anılan maddeye göre, hüküm, sanık lehine bozulmuşsa ve bu hususların temyiz isteminde bulunmamış olan diğer sanıklara da uygulanması olanağı varsa, bu sanıklar da temyiz isteminde bulunmuşçasına hükmün bozulmasından yararlanırlar. Bu etkinin başvuru anında değil de, hükmün lehe bozulması durumunda kabul edilmesi eleştirilere yol açmıştır. Ancak, CMK’da lehe etki bozma anında kabul edilmiştir⁸⁶. Diğer yandan, sirayet etkisinin esas mahkemenin direnme kararı vermesi durumunda devam edip etmeyeceği konusunda tartışma mevcuttur⁸⁷.

3. DURDURMA ETKİSİ

Bir kanun yoluna başvurulması, kural olarak kararın kesinleşmesine ve uygulanmasına engel teşkil eder. Bu bakımdan bir kanun yoluna başvurulması kesin hükmün doğmasına engel olacaktır⁸⁸. Bundan da anlaşılacağı üzere, kanun yoluna başvurma durdurma etkisi vardır. Olağan kanun yollarından istinaf ve temyiz durdurma etkisi vardır. Buradan çıkan sonuca göre, yapılan başvuru ilk derece mahkemesi kesinleşen kararının ortaya çıkmasını ve bu çerçevede kararın infaz edilmesini engeller⁸⁹. CMK m.275/1’e göre, süresi içinde yapılan istinaf başvurusu, hükmün kesinleşmesini engeller. Yine, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un 4. maddesine göre, mahkûmiyet hükümleri kesinleşip yargı haline gelmedikçe infaz olunamaz⁹⁰. Ancak, itiraz kanun yoluna başvurulması, kararın yerine getirilmesine engel olmaz; dolayısıyla itiraz kanun yolunun durdurma etkisi yoktur⁹¹. Bu hükümlerden anlaşılacağı üzere, süresinde denetim yoluna başvurulmasının verilen kararın

⁸⁴ ÖZTÜRK/TEZCAN/ERDEM/SIRMA/SAYGILAR KIRIT/ÖZAYDIN/AKCAN/ERDEN; s.586.

⁸⁵ ÜNVER/HAKERİ; Ceza Muhakemesi, s.342.

⁸⁶ ÖZTÜRK/ERDEM; s.852-853.

⁸⁷ ÖZTÜRK/TEZCAN/ERDEM/SIRMA/SAYGILAR KIRIT/ÖZAYDIN/AKCAN/ERDEN; s.586.

⁸⁸ YURTCAN; Mevzuat, s.7.

⁸⁹ ÖZTÜRK/ERDEM; s.853.

⁹⁰ ÜNVER/HAKERİ; Ceza Muhakemesi, s.342-343.

⁹¹ ŞAHİN/GÖKTÜRK; s.221.

infazını durdurma etkisi bulunmaktadır. İstinaf veya temyiz kanun yoluna başvuru hüküm için, üst mahkeme tarafından başvurunun esastan reddine ilişkin karar verilirse, bu ret kararı ile beraber ilk derece mahkemesinin kararı kesinleşir ve infaz olunur⁹².

IV. KANUN YOLLARININ ÇEŞİTLERİ VE KANUN YOLLARINA BAŞVURMANIN SONUÇLARI

A. KANUN YOLLARINA BAŞVURMANIN SONUÇLARI

Bu sonuçları Şu Şekilde sıralayabiliriz:⁹³

- 1- Muhakemeye devam olunması,
- 2- Kararın yargılaŐmasına engel olunması,
- 3- Ceza infazının geri bırakılması veya durması,
- 4- Mahkûmiyet kararından başka kararlarında alınmasının mümkün olması,
- 5- Yargılamanın isteğe bağlı olması,
- 6- Verilecek kararın kesin olması,
- 7- Verilecek kararın kanun yoluna baŐvurmayanlara etki etmemesi,
- 8- Sanık aleyhine olarak gidilen kanun yolunda, sanık lehine karar verilebilmesinin mümkün olması,
- 9- Aleyhe değiştirmeme zorunluluğu doğması.

⁹² ÖZTÜRK/TEZCAN/ERDEM/SIRMA/SAYGILAR KIRIT/ÖZAYDIN/AKCAN/ERDEN; s.587.

⁹³ Ayrıntılı olarak bkz., KUNTER; s.1660-1663.

B. KANUN YOLLARININ ÇEŞİTLERİ

Kanun yolları, olağan ve olağan üstü kanun yolları olmak üzere ikiye ayrılır⁹⁴. CMK'nın altıncı kitabının ikinci kısımda olağan kanun yolları, üçüncü kısmında olağan üstü kanun yolları yer almaktadır⁹⁵. Bu ayrıma göre, olağan kanun yolları; itiraz (m.267), istinaf (m.272) ve temyizdir (m.286). Olağanüstü kanun yolları ise, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itirazı (m.308), kanun yararına bozma (m.309-310) ve yargılamanın yenilenmesidir (m.311)⁹⁶.

İKİNCİ BÖLÜM

I. KANUN YARARINA BOZMANIN TARİHÇESİ, HUKUKİ NİTELİĞİ, KONUSU VE AMACI

A. TARİHÇESİ

CMUK'un 343. maddesinde⁹⁷ “yazılı emir” başlığı altında düzenlenen bu denetim yolu, CMK'da “kanun yararına bozma” başlığı altında düzenlenmiştir⁹⁸. Ancak, “yazılı emir” olarak düzenlenen bu denetim yolu CMUK'un kaynağı olan Alman Ceza Muhakemesi Kanunu'nda yer almamıştır. Bu durum, CMUK'un 343. maddesinin gerekçesinde belirtilmiştir⁹⁹. Buna karşılık, kanun yararına temyize benzeyen bir kurum da Fransız

⁹⁴ YAĞAN, Haldun; “Ceza Muhakemesi Kanununda Kanun Yolları”, Gümrük Dünyası Dergisi, s.58.

⁹⁵ ÇINAR; Temyiz, s.15.

⁹⁶ ÖZEN; İtiraz Kanun Yolu, s.15.

⁹⁷ Hakim tarafından ve mahkemelerden verilen ve Temyiz Mahkemesince tetkik edilmeksizin kat'ileşen karar ve hükümlerde kanuna muhalefet edildiğini haber alırsa Adliye Vekili, o karar veya hükmün bozulması için Temyiz Mahkemesine müracaat etmesi için Cumhuriyet Başmüddeiumumiliğine yazılı emir verebilir. Bu emirde bozulmayı müstelzim kanuni sebepler gösterilir.

Cumhuriyet Başmüddeiumumisi tebliğnamesine yalnız bu sebepleri yazar ve dosyayı Temyiz Mahkemesine verir.

Temyiz Mahkemesi dermeyan olunan sebepleri varid görürse karar ve hükmü bozar.

Mahkemelerden davanın esasına da şamil olarak verilen hükümlerin bu suretle bozulması alakadar kimseler aleyhine tesir etmez.

Bozulma, bu kimselerin lehine ise aşağıda yazıldığı gibi muamele olunur:

1 - Varid görülen bozma sebepleri mahkûm olan kimsenin cezasının tamamıyla kaldırılmasını müstelzim ise, Temyiz Mahkemesi evvelce hükmolunan cezanın çektirilmemesini kararında ayrıca yazar.

2 - Varid görülen bozma sebepleri mahkûm olan kimsenin cezasının tamamı ile kaldırılmasını müstelzim olmayıp da hafif bir cezanın tatbikini mucib ise, Temyiz Mahkemesi tatbiki iktiza eden cezanın neden ibaret olduğunu da kararında gösterir.

⁹⁸ ÖZTÜRK, Bahri/TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/SIRMA, Özge/SAYGILAR KIRIT, Yasemin F./ÖZAYDIN, Özdem/AKCAN, Esra Alan/ERDEN, Efser; Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, 6.baskı, s.736-737.

⁹⁹ Mülga CMUK'un 343.maddesinin gerekçesinde; “Her ne kadar Mevaz Alman Kanunu'nda bu babda hüküm yoksa da; yasa yoluna müracaat için muayyen olan müddetin geçmesi ile tabiri aharla mahkemei temyizden

hukukunda “kanun nefine bozma” adıyla düzenlenmiştir¹⁰⁰. CMUK’ta yazılı emir ile bozma şu şekilde düzenlenmiş idi:

CMUK’un 343. maddesine göre, Yargıtay’ın temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar veya hükümlerde yer alan hukuka aykırılıkları tespit eden Adalet Bakanı, söz konusu hukuka aykırı karar veya hükmün bozulması için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı’na yazılı emir verme yetkisine sahip olup, bu emirde hukuka aykırı karar veya hükmün bozulmasını gerektiren nedenleri belirtecektir. Daha sonra ise, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tebliğnamesine bu nedenleri yazarak Yargıtay’ın ilgili ceza dairesine gönderecektir¹⁰¹.

Yazılı emir niteliği gereği temyizdir ve kesinleşmiş kararlara karşı kabul edildiği için olağan üstü bir kanun yoludur. Bundan dolayı, Kunter bu yola, ‘olağanüstü temyiz’ demiştir¹⁰².

CMUK’a göre, yazılı emir verme yetkisi Adalet Bakanı’na aittir. Bu yetki Adalet Bakanı’nın şahsına verilmiştir. Bu yüzden, söz konusu yetki Adalet Bakanı dışında başka bir yetkili tarafından kullanılamazdı. Başsavcılık, Adalet Bakanı’nın yazılı emri üzerine söz konusu davayı açmak zorundaydı. Ayrıca, yazılı emirde gösterilen nedenlerle bağlı olup, belirtilen nedenleri değiştiremeyip ekleme yapamıyor. Dolayısıyla, yazılı emir ile bozma yoluna başvurma yetkisi aslında Adalet Bakanı’nda olduğunu söylemek yanlış bir ifade olmaz¹⁰³.

CMUK, davanın esasını çözen hükümler yönünden yazılı emir kanun yolu sebebiyle verilen bozma kararlarını temyiz üzerine verilen bozma kararlarından farklı bir sonuca bağlamıştır. Bundan dolayı, yazılı emir nedeniyle hükmün bozulması halinde yeniden yargılama yapılmasını engelleyerek bozma nedenine göre gerekli kararın Yargıtay’ca verileceğini öngörmüştü¹⁰⁴.

---

geçmeksizin kesbi kat’iyet geçmiş olan bazı kararlar ve hükümlerin tatbikatı kanuniye, noktai nazarından bu gibi karar ve hükümlerin derhal tashihi ile hem hatıratı vakıa hakkında bu karar ve hükümleri veren hakim veya mahkemelerin nazarı dikkatini celbetmek ve hem de mağduriyetlerine mahal vermemek maksadına mebni, bu gibi ahvalde adliye vekilinin başsavcılık vasıtası ile mahkemei temyize müracaat edebilmesi zaruri görülmüş ve şimdiki usulü mahkememizin tecviz etmiş olduğu bu tedbir tavaidi adiyeyi mucip bulunmuştur.’’

¹⁰⁰ YENİSEY; Duruşma, s.229.

¹⁰¹ KUYUCU, A.Aydın; Ceza Yargılaması Hukukunda Kanun Yararına Bozma, 2.baskı, Ankara 2012, s.17.

¹⁰² YENİSEY; Duruşma, s.229.

¹⁰³ KUYUCU; s.18.

¹⁰⁴ KUYUCU; s.18.

CMUK'un 343. maddesinin birinci fıkrasında ki düzenlemeye göre, Adalet Bakanı'nın karar veya hükmün bozulması için Yargıtay'a başvurması bakımından Cumhuriyet Başsavcılığı'na yazılı emir verebilmekteydi. CMK'nın 309. maddesinin 5560 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikten önce Adalet Bakanı'nın karar veya hükmün bozulması istemini Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na yazılı olarak bildireceği belirtilmişti. Bu hükme göre, bu kanun yolu için yazılı bildirim doğrudan doğruya Adalet Bakanı tarafından yapılmalıdır. Bakanlık müsteşarı veya diğer görevlilerin böyle bir yetkisi yoktu¹⁰⁵.

6.12.2006 tarih ve 5560 sayılı kanun ile Adalet Bakanı'na tanınan bu yetki artık "Adalet Bakanlığı'na" verilmiştir. Madde gerekçesinde¹⁰⁶ de bu husus belirtilmiştir. 6.12.2006 tarih ve 5560 sayılı kanunun 26.maddesinin gerekçesi ise şu şekildedir: 5271 sayılı CMK'nın "Kanun Yararına Bozma" başlıklı 309.maddesi, mülga 1412 sayılı CMUK'un 'yazılı emir ile bozma' başlıklı 343.maddesinin karşılığı olarak düzenlenmiştir. Mülga 1412 sayılı CMUK'un 343.maddesinin 1.fıkrasında "Hakim tarafından ve mahkemelerden verilen ve Yargıtay'ca tetkik edilmeksizin katileşen karar ve hükümlerde kanuna muhalefet edildiğini haber alırsa, Adalet Bakanı o karar veya hükmün bozulması için Yargıtay'a müracaat etmesin için Cumhuriyet Başsavcılığı'na yazılı emir verebilir. Bu emirde bozulmayı müstelzim kanuni sebepler gösterilir" denilmek suretiyle Adalet Bakanı'nın söz konusu karar veya hükmün bozulması yönünde Yargıtay'a müracaat etmesi için Cumhuriyet Başsavcılığı'na yazılı emir verebilmesinden bahsedilmiştir. CMK m. 309/1'de ise, "Hakim veya mahkeme tarafından verilen ve istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar veya hükümde

¹⁰⁵ YAŞAR, Osman; Uygulamalı ve Yorumlu Ceza Muhakemesi Kanunu, 3.cilt, Ankara 2009, s.2856.

¹⁰⁶ 5560 sayılı Kanunla Yapılan Değişikliğin Gerekçesi: "5271 sayılı CMK'nın 'Kanun Yararına Bozma' başlıklı 309.maddesi, mülga 1412 sayılı CMUK'un "yazılı emir" ile bozma' başlıklı 343.maddesinin karşılığı olarak düzenlenmiştir. Mülga 1412 sayılı CMUK'un 343/1 de, 'Hakim tarafından ve mahkemelerden verilen ve Yargıtay'ca tetkik edilmeksizin katileşen karar ve hükümlerde kanuna muhalefet edildiğini haber alırsa, Adalet Bakanı o karar veya hükmün bozulması için Yargıtay'a müracaat etmesi için Cumhuriyet Başsavcılığı'na yazılı emir verebilir. Bu emirde bozulmayı müstelzim kanuni sebepler gösterilir.' Denilmek suretiyle, Adalet Bakanı'nın söz konusu karar veya hükmün bozulması yönünde Yargıtay'a müracaat etmesi için 'Cumhuriyet Başsavcılığı'na yazılı emir verilmesinden' bahsedilmiştir. 5271 sayılı CMK'nın 309/1 de ise, 'Hakim veya mahkeme tarafından verilen ve istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar veya hükümde hukuka aykırılık bulunduğu öğrenen Adalet Bakanı, o karar veya hükmün Yargıtay'ca bozulması istemini, yasal nedenleri belirterek Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na yazılı olarak bildirir' denilmek suretiyle, Adalet Bakanı'nın, ilgili karar veya hükmün Yargıtay'ca bozulması istemini, yasal nedenleri de belirterek 'Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na yazılı olarak bildirmesinden' söz edilmektedir. Dolayısıyla, 5271 sayılı CMK'nın 309.maddesi, mülga 1412 sayılı CMUK'un 343.maddesinin karşılığı olarak düzenlenmiş ise de, bu müessesenin, yeni kanundaki adı ve içeriğinin düzenleniş biçimi itibari ile, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na yapılacak söz konusu yazılı bildirim bizzat Adalet Bakanınca yerine getirilmesinin zorunlu olmadığı anlaşılmaktadır. Keza, 'Kanun yararına bozma' müessesesinin daha etkin ve hızlı işletilebilmesi, hakim veya mahkeme tarafından verilen istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar veya hükümlerdeki hukuka aykırılıkların derhal giderilmesini sağlamak bakımından da, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na bu konuda yapılacak yazılı bildirim bizzat Adalet Bakanı tarafından değil, Adalet Bakanlığı tarafından yerine getirilebilmesine imkan tanınmasına ihtiyaç duyulmaktadır".

hukuka aykırılık bulunduğunu öğrenen Adalet Bakanlığı, o karar veya hükmün Yargıtay’ca bozulması istemini, yasal nedenleri belirterek Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı’na bildirir” denilmek suretiyle, Adalet Bakanı’nın, ilgili karar veya hükmün Yargıtay’ca bozulması istemini, yasal nedenleri de belirterek “Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı’na yazılı olarak bildirmesi”nden söz edilmektedir. Dolayısıyla, CMK’nın 309. maddesi, CMUK’un 343. maddesinin karşılığı olarak düzenlenmiş ise de, bu müessesenin, yeni kanundaki adı ve içeriğinin düzenleniş biçimi itibari ile, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı’na yapılacak söz konusu yazılı bildirim bizzat Adalet Bakanı tarafından yerine getirilmesinin zorunlu olmadığı anlaşılmaktadır. Keza, Kanun Yararına Bozma müessesesinin daha hızlı ve etkin işletilebilmesi, hakim veya mahkeme tarafından verilen ve istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar veya hükümlerdeki hukuka aykırılıkların derhal giderilmesini sağlamak bakımından da, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı’na bu konuda yapılacak yazılı bildirim bizzat Adalet Bakanı tarafından değil, Adalet Bakanlığı tarafından yerine getirilebilmesine imkan tanınmasına ihtiyaç duyulmaktadır.’’¹⁰⁷

Adalet Bakanlığı’na kanun yararına bozma yetkisinin verilmesi Anayasa’ya aykırı bulunmamıştır¹⁰⁸. Kanaatimizce, siyasi bir makam olan Adalet Bakanlığı’na böyle bir yetkinin verilmesi doğru değildir. Siyasi makamların adalet işlerinin içine sokulmasını sağlayan müesseseler çoğunlukla risklidir¹⁰⁹. Bundan dolayı, söz konusu yetkinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı’na tanınması yerinde olurdu. Adalet Bakanlığı’nın hukuka aykırılığı öğrenmesi durumunda o karar veya hüküm aleyhine bu kanun yoluna başvurulması için yazılı bildirimde bulunması gerektiği için, hukuka aykırı olan bazı kararlar aleyhine bu kanun yoluna başvurup, aynı konuda başka bir hukuka aykırı karar veya hükme karşı kanun yararına bozma yoluna başvuramaz ise, yetkisini adalet duygusundan çok siyasi amaçla kullandığını gösterir. Bu yetkinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı’na veya Yargıtay içinde başka bir organa verilmesi yerinde olacaktır.

---

¹⁰⁷ KUYUCU; s.21.

¹⁰⁸ AYM., 22.09.1964-1963/140-1964/62.

¹⁰⁹ EREM, Faruk; Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu Şerhi, Ankara 1996, s.850.

B. TANIMI VE HUKUKİ NİTELİĞİ

Kanun yararına bozma, hakim veya mahkemeler tarafından verilen ve istinaf ve temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar ve hükümlerdeki gerek maddi hukuka ve gerekse usul hukukuna ilişkin hukuka ayrılıkların giderilmesi için, kural olarak Adalet Bakanlığı, istisnai durumlarda da Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından başvuru olan olağan üstü kanun yollarından birisidir¹¹⁰. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, Adalet Bakanlığı'nın kendisine ilettiği kararın kanun yararına bozulması için Yargıtay'ın ilgili ceza dairesine başvurur¹¹¹. Kanun yararına bozma CMUK'un 343.maddesinde 'yazılı emir' başlığı altında düzenlenmiş idi. Ayrıca, CMUK'ta, bu kanun yoluna, 'yazılı emir' dışında 'olağanüstü temyiz' de denilmekte idi¹¹².

Kanun yararına bozma yasa yolu, CMK'nın 309 ve 310. Maddelerinde düzenlenmiş olağanüstü bir kanun yoludur. Ancak anılan bu hükümlerin hem içeriğinde hem de gerekçelerinde neden olağanüstü kanun yolu olarak düzenlendiği hakkında bilgiye yer verilmemiştir. Ceza Muhakemesi Kanunu'nda ilk önce olağan kanun yolları (itiraz, istinaf, temyiz), daha sonra da olağanüstü kanun yolları (Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itiraz yetkisi, kanun yararına bozma, yargılamanın yenilenmesi) düzenlenmiştir. Bu yasa yolu, CMUK'ta ifade edilen "yazılı emir" ve CMK'da yer alan 'kanun yararına bozma' isimleriyle, kesinleşmiş karar ve hükümlere karşı gidilebilen bir yol olması nedeniyle olağanüstü yasa yolu olarak karşımıza çıkmaktadır¹¹³. Bu husus, Yargıtay Ceza Genel Kurul'nun 11.10.2005 tarih, 2005/397 esas, 111 karar sayılı içtihadın da belirtildiği üzere, CMK'nın 309 ve 310.maddelerinde 'kanun yararına bozma' ismiyle düzenlenmiştir¹¹⁴.

Kanun yararına bozma yoluna, kural olarak Adalet Bakanlığı'nın istemi üzerine ve sınırlı yani istisnai durumlarda doğrudan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından gidilebilmesi, ancak ciddi hukuka aykırılıkların giderilmesi için bu yola başvurulabilmesi, kural olarak sanığın aleyhine sonuç doğurmaması, Yargıtay'ın bozma istemindeki nedenler ile bağlı olması, bu yasa yolunu olağanüstü yapan özellikleridir¹¹⁵.

¹¹⁰ KUYUCU; s.4.

¹¹¹ KUNTER/YENİSEY/NUHOĞLU; s.1832.

¹¹² ÜNVER/HAKERİ; Ceza Muhakemesi, s.400.

¹¹³ KUYUCU; s.4-5.

¹¹⁴ AKKAYA, Çetin; Kanun Yararına Bozma ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının İtiraz Yetkisi, Ankara 2007, s.11.

¹¹⁵ KUYUCU; s.5.

Adalet Bakanlığı hukuka aykırılık durumunu ya resen öğrenir ya da ilgili tarafın talebi yoluyla bilgi sahibi olur¹¹⁶. İlgili taraf bu talebini herhangi bir süreye bağlı olmadan Bakanlığa yapabilir. Bu talep reddedilirse bunu tekrarlamak mümkündür. Ancak Bakanlığın bu talebi kabul etmemesi olasılığı mevcuttur. Bakanlığın bu tasarrufu idari bir işlem niteliğinde olduğu için ret kararına karşı idari yargıya başvurulabilir¹¹⁷.

Henüz kesinleşmemiş olup, olağan kanun yolunun açık olduğu karar veya hükümler aleyhine kanun yararına bozma yoluna başvurulamaz¹¹⁸. Ancak verildiği anda kesin olan veya olağan kanun yoluna başvurulmaksızın kesinleşen karar veya hükümler aleyhine bu kanun yoluna başvurulabilir¹¹⁹.

C. KONUSU

Kanun yararına bozma yasa yolunun konusunu hakim veya mahkemeler tarafından verilen ve istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar ve hükümler oluşturmaktadır¹²⁰. Yani bu hüküm veya kararın kesin olarak verilmiş ya da kanun yoluna başvurulmadan kesinleşmiş olması ve bu nedenle hüküm veya karardaki kanuna aykırılığın olağan yasa yollarından birine başvurularak giderilmesi olanağı olmamalıdır¹²¹. Olağan kanun yollarına başvurma imkânı olan durumlarda kanun yararına bozma yasa yoluna başvurulamaz¹²².

Bu olağanüstü kanun yolunun konusunu maddi ve yargılama hukukuna ilişkin hukuka aykırılıklar oluşturur¹²³. İstinaf veya temyiz incelemesinden geçerek kesinleşen kararlara karşı

¹¹⁶ DONAY, Süheyl; Ceza Yargılama Hukuku, 2.baskı, Eylül 2012, s.365.

¹¹⁷ DONAY; Ceza Yargılama, s.366.

¹¹⁸ ŞAHİN/GÖKTÜRK; s.256.

¹¹⁹ YCGK, 30.01.2007, 2006/4-348-2007/16. “Kanun yararına bozma talebinde bulunulabilmesi için söz konusu hüküm veya kararın kesin olarak verilmiş ya da temyiz kanun yoluna başvurulmadan kesinleşmiş bulunması gerekir. Bu nedenle, söz konusu hüküm veya karardaki yasaya aykırılığın olağan kanun yollarından birine başvurularak giderilmesi olağanının bulunmaması gerekir. Somut olayda, kesinleşmiş kararda değişiklik yargılaması yapılarak önceki mahkûmiyet kararının bütün sonuçları ile ortadan kaldırılmasına ve kişinin beraatine verilen yeni hükmü temyiz etme yetkisi bulunan İETT Genel Müdürlüğü’ne tebliğ edilmesi gerekmektedir. Bu usul işlemi yapılmadığından dolayı henüz kesinleşmeyen bu hükmeye karşı kanun yararına bozma isteminde bulunulması imkânsızdır.”,

Yargıtay 11. CD, 5.2.2010, 2009/12098-2010/549,

Yargıtay 8. CD, 4.11.2009, 2009/12394-13633.

¹²⁰ KUYUCU; s.28.

¹²¹ ERCAN, İsmail; Ceza Muhakemesi Hukuku, 4.baskı, İstanbul 2011, s.308.

¹²² YCGK. 15.11.2005, 7-132/128.

¹²³ YCGK, 23.6.2009, 2009/7-69-176: “Amme alacağının tahsiline engel olma suçundan dolayı sanık hakkında, suçun unsurlarının oluşup oluşmadığı konusu hakiminkin takdirine bağlı olmayıp maddi hukuka ilişkin bir hukuka aykırılık oluşturacağından, söz konusu suçun unsurlarının oluşmadığından dolayı kanun yararına bozma yasa

bu yasa yoluna başvurulması söz konusu değildir¹²⁴. CMK m.286/2 de belirtilen karar ve hükümlere karşı temyiz yolu kapalıdır. Temyiz yolu açık olup süresi içinde bu yola başvurulmayan kararlar da kesinleşir. Bu iki durumda da temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleştiğinden dolayı kanun yararına bozma yasa yoluna başvurulabilir¹²⁵. Bu kanun yolunda önemli olan hem maddi hukuka hem de yargılama hukukuna ilişkin aykırılıkların karar veya hükümlerin verildiği anda mevcut olmasıdır. Hükümden sonra ortaya çıkan veya hüküm verilinceye kadar mahkemenin bilgisine sunulmamış olup da daha sonradan belirtilen nedenlere dayanılarak kanun yararına bozma talebinde bulunulamaz¹²⁶. Ayrıca, Yargıtay'a göre, bu kanun yolu, kararın verildiği tarih itibariyle mevcut hukuka aykırılıkların giderilmesiyle sınırlı olan bir denetim yolu olup, kapsamı sınırlı değerlendirilmelidir. Bu sebeple, hüküm tarihinden sonra gerçekleşen durumlar için bu kanun yolu işletilemez¹²⁷. Böyle durumlarda, sonradan ortaya çıkan olaylara dayanılarak kanun yararına bozma yoluna değil, ancak yargılamanın yenilenmesi olağanüstü kanun yoluna başvurmak olanağı bulunmaktadır¹²⁸.

Yukarıda belirtildiği gibi, bu kanun yolunun konusunu maddi ve usul hukukuna ilişkin hukuka aykırılıklar oluşturur. Ancak, hem kesin hükmün otoritesinin korunması gerekliliği, hem de olağanüstü bir kanun yolu olması nedeniyle; her türlü hukuka aykırılığın incelenme ve değerlendirilmesine uygun bir kanun yolu değildir¹²⁹. Bu nedenle, kanun yararına bozma kanun yolu dar kapsamlıdır. Bu yola başvurabilmek için var olan hukuka aykırılığın ciddi boyutlara ulaşması gerekir¹³⁰. Kanun yararına bozma yolunun bu özelliği itibariyle, hakimın takdir hakkını hatalı ve yanlış kullanılmasına ilişkin konulardaki hukuka aykırılıklar, örneğin temel cezayı belirleyen ölçütlerin hatalı takdir edilmesi, temel cezada artırma ve indirme yapılırken kullanılan kriterlerin yanlış kullanımı gibi hususlar, Yargıtay'ın olağan bir denetim

---

yoluna başvurulması olanaklıdır. Sanığın vergi borcu nedeniyle haczedilip kendisine yedimin olarak teslim edilen menkul malları yapılan uyarıya rağmen süresinde yetkili mercie teslim etmemekten dolayı yapılan fiilin kanunda tarifi yapılan suça uymadığından bahisle suçun unsurlarının oluşmadığına' ilişkin olup, kesinleşen bir mahkûmiyet hükmünde 'suçun unsurlarının oluşmadığı' durumu yasa yararına bozma konusu yapılabileceğinden bahisle özel daire tarafından 'kesinleşen hükümlerde delil ve takdirde hataya düşüldüğünden bahisle kanun yararına bozma yoluna gidilemeyeceği' gerekçesiyle kanun yararına bozma isteminin reddine karar verilmesinde isabet bulunmamaktadır."

¹²⁴ ÖZTÜRK, Bahri/ERDEM, Mustafa R./SIRMA, Özge/SAYGILAR, F.Yasemin; Ceza Muhakemesi Hukuku Temel Kavramları, 4.baskı, Ankara 2006, s.605.

¹²⁵ ÖZTÜRK/ERDEM; s.934.

¹²⁶ ŞAHİN/GÖKTÜRK; s.256-257.

¹²⁷ Yargıtay 2.CD, 15.6.2011, 19275/13227.

¹²⁸ Yargıtay 11. CD, 11.11.2005, 2005/9295-10869.

¹²⁹ ÜNVER/HAKERİ; Ceza Muhakemesi, s.401.

¹³⁰ ERCAN; s.308-309.

yolu olan temyiz incelemesinde dikkate alınacak hukuka aykırılıklardır¹³¹. Kanun yararına bozma kanun yoluna başvurabilmek için hükmün kesinleşmesi gerekir. Sanık hakkında hüküm usulüne uygun tefhim edilmemişse, Yargıtay'a göre henüz temyiz süresi işlemeye başlamamıştır. Bu hükme karşı temyize gitme olanağı bulunduğundan bu yasa yoluna başvurulamaz¹³².

Kanun yararına bozma kararları sanık lehine ve aleyhine sonuç doğurabilir. Bu olağanüstü kanun yolu sonucunda verilen kararların sanık aleyhine sonuç doğurmayacağına ilişkin bir düzenleme mevcut değildir¹³³. Takdir hakkının yanlış ve hatalı kullanılması sonucu meydana gelen hukuka aykırılıklar¹³⁴ ile soruşturmanın eksik yapılması sonucu oluşan hukuka aykırılıklar, kanun yararına bozma kanun yolunun olağanüstü ve sınırlı olması nedeniyle, bu kanun yolunun konusu yapılamaz¹³⁵. Yine, tüm kanıtların derlenip değerlendirilmesi sonucu verilen kararlar ile ilgili olarak kanıtların takdir ve değerlendirilmesinde yanılığa düşülmesi ya da eksik yapılan kovuşturma sonucu karar verilmesi¹³⁶ ve hükmün kesinleşmesinden sonraki kanun değişiklikleri lehe olduğundan dolayı kanun yararına bozmanın konusunu teşkil etmezler¹³⁷.

Karar veya hükmün konusunu oluşturan fiilin suç ya da kabahat olduğu konusundaki tartışma kanun yararına bozma kanun yolu ile giderilebilir. Çünkü söz konusu halde karar veya hükme konu fiilin kabahat değil suç olduğu ileri sürülmektedir. Örnek verecek olursak, Cumhuriyet savcılığınca fiilin suç oluşturmadığı ve kabahat niteliğinde olduğundan bahisle, suç nedeniyle kovuşturmayaya yer olmadığına karar verilmesi halinde, söz konusu karara itiraz edilmesi üzerine, itiraz mercii olan ağır ceza mahkemesince verilen karar, gerek suç soruşturması ile ilgili yapılan işlemleri gerekse idari yaptırım kararını kapsadığından dolayı bu karar kanun yararına bozma kanun yoluna konu edilebilecektir. Ayrıca, mahkemelerce fiilin suç oluşturmamasından dolayı beraat, kabahat nedeniyle de idari yaptırım kararı verilmesi halinde, bu şekilde verilen beraat kararı, söz konusu fiilin suç oluşturduğundan

¹³¹ YCGK. 19.2.2008, 5-19/31.

¹³² ÜNVER/HAKERİ; Ceza Muhakemesi, s.402-403.

¹³³ Yargıtay 6.CD, 07.12.2010, 9704/19791.

¹³⁴ YCGK. 19.2.2008, E. 19, K. 31; YCGK. 02.10.2007, E. 172, K.193; "Kanun yararına bozma yasa yoluna, temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen hüküm ve kararlara karşı başvurulabildiğinden dolayı, kesin hükmün otoritesinin korunması gerektiğinden, hukuka aykırılıkların ciddi boyutlara ulaşması gerekir. Ayrıca, olaya ilişkin kanıtların takdirinde yanılığa düşüldüğünden dolayı bu kanun yoluna başvurulamayacağı gibi hakimnin takdir yetkisine dahil hususlar ile takdirin hatalı kullanılması ile ilgili kanun yararına bozma yoluna gidilmesi mümkün değildir."

¹³⁵ ÜNVER/HAKERİ; Ceza Muhakemesi, s.401.

¹³⁶ Yargıtay 2.CD, 27.01.2010, 2009/53798-2010/1580.

¹³⁷ ŞAHİN/GÖKTÜRK; s.257.

bahisle kanun yararına bozma yasa yoluna konu olabilecektir. Yine belirtmek gerekir ki, fiilin niteliği hususunda tartışmanın olmadığı ve fiilin kabahat olduğunun kabul edildiği bir durumda dahi, idari merciler tarafından verilen para cezalarına karşı itiraz üzerine verilen kararların sırf adli mercilere alınmış olduğundan dolayı kanun yararına bozma kanun yoluna başvurulmaması gerekir¹³⁸.

Sanık, suçun işlendiği tarih itibarıyla 18 yaşını bitirmediği halde hüküm verilirken bu husus unutulmuş, bundan dolayı hem yaş küçüklüğüne dayalı indirim gerçekleştirilmemiş hem de Çocuk Koruma Kanunu'nun 23. maddesinde düzenlenen yalnızca çocuklar için uygulanan hükmün açıklanmasının geri bırakılması hususları uygulanmamıştır. Böylece hem maddi ceza hukukuna hem de usul hukukuna ilişkin bulunan iki kurala uyulmamıştır. Usul hukukuna ilişkin hatalı uygulamanın Yargıtay'ca denetlenen ve hukuka aykırılığı vurgulanıp kanun yararına bozma konusuna dahil olan yönü hakimnin takdir hakkını yanlış kullanmasıyla ilgili değildir. Denetlenmesi gereken husus, hakimnin değerlendirme yapıp bunu da kararında açıklaması gerekirken buna uyumamış olmasıdır. Bu iki kararın hukuka aykırılık oluşturduğu açıktır ve kanun yararına bozma konusu yapılması mümkündür¹³⁹.

26.10.1932 gün ve 29/12 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı'nda açıklandığı üzere, uygulamada yaşanan esaslı hatalar ve esasa etkili olan usul hataları kanun yararına bozma konusuna dahil edilecektir. Hakimnin takdir, tercih ve değerlendirmesine ilişkin hususlarda ise bu yasa yoluna başvurulamaz¹⁴⁰. Bundan dolayı, 'nüfus kaydına göre sanığın suç tarihinde 18 yaşını bitirmediği bu nedenle hükmedilen cezadan, 765 sayılı TCK'nın 55/3. maddesi uyarınca indirim yapılmamasında isabet görülmediğinden bahisle anılan kararın CMK'nın 309. maddesi uyarınca kanun yararına bozulmasını gerektirir'¹⁴¹.

Kanun yararına bozma yoluna gidilemeyecek duruma bir örnek verecek olursak; malvarlığına karşı suçlar hakkında düzenlenen TCK'nın 145.maddesinde yer alan 'malın değerinin azlığı' hususu, olayın özelliği, sanığın kişiliği ve mağdurun konumu da değerlendirilerek, hakime cezada indirim yapabilme ya da cezadan vazgeçme konusunda

¹³⁸ ŞAHİN/GÖKTÜRK; s.257-258; Ancak Yargıtay tarafından bu mümkün görülmüştür. Bkz. YCGK, 12.04.2011, 2011/7-21-47. Karara konu eylemin kabahat niteliğinde olduğu tartışmasızdır. Böyle durumlarda Yargıtay'ın gereksiz yere meşgul edilmemesi gerekir. Çözüm ise Kabahatler Kanunu'nda olağanüstü kanun yollarının düzenlenmesiyle veya Yargıtay'ın bu işe dâhil edilmesi isteniyorsa CMK'daki olağanüstü kanun yollarının burada da uygulanacağına dair bir atıf yapılması suretiyle giderilebilir.

¹³⁹ YCGK, 13.11.2007, E. 2007/8-171, K. 2007/235.

¹⁴⁰ Yargıtay 11. CD, 4.7.2006, 4179/6321.

¹⁴¹ Yargıtay 3.CD, 14.11.2005, 11062/22266; ÜNVER/HAKERİ, Ceza Muhakemesi, s.402.

takdir hakkı tanımaktadır. Hakim bu yetkiyi kullanırken yapmış olduğu hata ve yanılığının kanun yararına bozma konusu yapılması mümkün değildir¹⁴².

Ceza hukukumuzun temel prensiplerinden biri geçmişe yürüme yasağıdır. Kişinin işlediği fiil, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunlara göre suç teşkil ediyorsa cezalandırılabilir. Bir fiil, işlendikten sonra yürürlüğe giren kanunda suç olarak tanımlanmışsa, bu kanun geçmişe yürütülerek fail cezalandırılmaz. Yeni suçlar içeren bir kanun ancak yürürlüğe girdiği tarihten sonra işlenen fiiller bakımından uygulama alanı bulmaktadır (Geriye yürüme yasağı)¹⁴³. Diğer bir ifade ile, aleyhe hüküm getiren ceza kanunlarının geriye etkili olmaması, suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunlara göre cezalandırılması; ayrıca, cezayı artıran yasanın geçmişe yürümemesini ifade etmektedir¹⁴⁴. “Yürürlükten kalkmış bir kanuna müsteniden ceza vermek veya cezanın infazına devam etmek, yürürlükten kalkmış kanuna artık ona ait bulunmayan bir kudret izafe etmek olur”¹⁴⁵. Bu kural, fiilin işlenmesinden sonra yapılan ve failin konumunu kötüye sokan yasal düzenlemelerin fail hakkında uygulanamayacağı anlamına gelir. Bir kanunun, yürürlüğe girmeden önceki fiillere uygulanması bu kural gereğince yasaktır. Dolayısıyla, ceza kanunları geçmişe yürümeyeceği gibi, failin cezasını artıran değişiklikler de geçmişe yürümez¹⁴⁶. Geçmişe yürüme yasağı kuralının tek bir istisnası vardır. Bu istisna, failin lehine olan kanunun geçmişe uygulanmasıdır. Buna göre, bir fiil yürürlüğe giren yeni bir kanun ile suç olmaktan çıkarılmış ise, fiili işlediği zaman yürürlükte olan kanuna göre suç oluştursa dahi fail cezalandırılmayacaktır. Yani sonradan yürürlüğe giren kanun failin lehine sonuç doğurduğu için geçmişe yönelik olarak uygulama alanına sahip olacaktır. Yine sonradan yürürlüğe giren kanun, bir suçun unsurlarında, yaptırımlarında ve kanuni neticelerinde failin lehine olmak şartıyla değişiklikler yapması halinde, yürürlüğe girdiği tarihten önce işlenmiş olan fiiller bakımından da uygulanabilecektir¹⁴⁷. Ancak, hapis cezasının ertelenmesi, koşullu salıverme ve tekerrürle ilgili olanlar hariç, infaz rejimine ilişkin hükümler derhal uygulanır¹⁴⁸. Kanun yararına bozma, kesinleşen hükmün verildiği tarihte yürürlükte bulunan usul ve maddi hukuka ilişkin hukuka aykırılıkların giderilmesi ile sınırlıdır. Sonradan meydana gelen kanun değişikliklerine dayanılarak kanun yararına bozma yasa yoluna başvurulamayacağı ve bu

¹⁴² YCGK, 11.12.2007, E. 2007/2-267, K. 2007/271.

¹⁴³ ÖZGENÇ, İzzet; Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 9.baskı, Ankara 2012, s.121.

¹⁴⁴ CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide/ÇAKMUT, Özlem; Türk Ceza Hukukuna Giriş, 6.baskı, İstanbul 2010, s.56.

¹⁴⁵ EREM, Faruk; Türk Ceza Hukuku, Ankara 1971, 9.baskı, Cilt:1, s.131.

¹⁴⁶ HAKERİ, Hakan; Ceza Hukuku Genel Hükümler, 14.baskı, Ankara 2012, s.23. ; TAŞKIN Ahmet ve ZENGİN İbrahim, Ceza Hukuku El Kitabı, Ankara 2004, s.10.

¹⁴⁷ ÖZGENÇ; s.122.

¹⁴⁸ Türk Ceza Kanunu madde 7/3.

durum Yargıtay tarafından da bu türden bir bozmaya gerekçe yapılamayacağından dolayı kanun yararına bozma konusu olabilecek bir hukuki hatanın sonradan meydana gelen kanun değişikliği nedeniyle yerel mahkeme tarafından uyarılma yargılaması sırasında düzeltilmesi olanağı da yoktur¹⁴⁹.

D. AMACI

Kanun yararına bozma, CMK'nın 309¹⁵⁰ ve 310¹⁵¹. maddelerinde düzenlenmiş, hakim veya mahkemeler tarafından verilen karar veya hükümlerdeki hukuka aykırılıkların toplum ve birey açısından hukuk yararına giderilmesi ve ülke genelinde uygulama birliğini sağlamaya yönelik olağanüstü kanun yoludur¹⁵². Kanun yararına bozma kanun yolu ile amaçlanan, istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen hakim veya mahkeme kararlarının Yargıtay'ca yeniden incelenmesi ve böylece karar veya hükümlerdeki maddi ve usul hukukuna ilişkin hukuki aykırılıkların giderilmesi, böylece ülke düzeyinde hukuk birliğinin sağlanmasıdır¹⁵³. Böylelikle ülkede kanun hükümlerinin tek tip şekilde uygulanması

¹⁴⁹ ÜNVER/HAKERİ; Ceza Muhakemesi, s.402.

¹⁵⁰ CMK m. 309: (1) Hakim veya mahkeme tarafından verilen ve istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar veya hükümde hukuka aykırılık bulunduğunu öğrenen Adalet Bakanlığı, o karar veya hükmün Yargıtayca bozulması istemini, yasal nedenleri belirterek Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı olarak bildirir.

(2) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, bu nedenleri aynen yazarak karar veya hükmün bozulması istemini içeren yazısını Yargıtayın ilgili ceza dairesine verir.

(3) Yargıtayın ceza dairesi ileri sürülen nedenleri yerinde görürse, karar veya hükmü kanun yararına bozar.

(4) Bozma nedenleri:

a) 223 üncü maddede tanımlanan ve davanın esasını çözmeyen bir karara ilişkin ise, kararı veren hâkim veya mahkeme, gerekli inceleme ve araştırma sonucunda yeniden karar verir.

b) Mahkûmiyete ilişkin hükmün, davanın esasını çözmeyen yönüne veya savunma hakkını kaldırma veya kısıtlama sonucunu doğuran usul işlemlerine ilişkin ise, yargılama sonucuna göre gereken hüküm verilir. Bu hüküm, önceki hükümle belirlenmiş olan cezadan daha ağır olamaz.

c) Davanın esasını çözüp de mahkumiyet dışındaki hükümlere ilişkin ise, aleyhte sonuç doğuramaz ve yeniden yargılamayı gerektirmez.

d) Hükümlünün cezasının kaldırılmasını gerektiriyorsa cezanın kaldırılmasına, daha hafif bir cezanın verilmesini gerektiriyorsa bu hafif cezaya Yargıtay ceza dairesi doğrudan hükmeder.

(5) Bu madde uyarınca verilen bozma kararlarına karşı direnilemez.

¹⁵¹ CMK m. 310: (1) 309 uncu maddede belirtilen yetki, aynı maddenin dördüncü fıkrasının (d) bendindeki hallere özgü olmak üzere ve kanun yararına olarak resen Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından da kullanılabilir.

(2) 309 uncu madde gereğince Adalet Bakanlığı tarafından başvurulduğunda bu yetki, artık Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından kullanılamaz.

¹⁵² ÜNVER/HAKERİ; Ceza Muhakemesi, s.401.

¹⁵³ Kanun Yararına Bozma Taleplerinde Uyulması Gereken Usul ve Esaslar Hakkında Genelge, 01/01/2006, No:16: "Bilindiği üzere; kanun yararına bozma 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 309 ve 310'uncu maddelerinde düzenlenmiş olup, hâkim veya mahkeme tarafından verilen ve istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar veya hükümlere karşı başvuru olan olağanüstü bir kanun yoludur. Bu olağanüstü kanun yolu ile kanunların eşit biçimde uygulanması, Yargıtay denetiminden

sağlanmış olur. Kanun yararına bozma kanun yolunda bir diğer fayda ise, sanığın lehinde bir uygulama olmasıdır. Bu ise, amaçtan öte zaten olması gereken nihai bir sonuçtur¹⁵⁴.

Belirtildiği gibi kanun yararına bozma yasa yolunun amacı, maddi ve hukuki gerçeği ortaya çıkarmaktır. Ancak, kanun yararına bozmanın amacı bununla sınırlı değildir. Ayrıca, kişiye güvenlik sağlamak da bu amaçlar içinde yer alır¹⁵⁵.

Kanun yararına bozma kanun yolu dar kapsamda değerlendirilmelidir. Çünkü Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 19.02.2008 gün, 2008/5-19, 2008/31 sayılı kararında da belirtildiği üzere, kanun yararına bozma yöntemi, karar veya hükümlerdeki hukuka aykırılıkların toplum ve birey açısından hukuk yararına giderilmesi ve ülke genelinde uygulama birliğini sağlama amacıyla başvuru bir yol olup, ayrıca kesin hükmün otoritesinin korunması zorunluluğu bulunmaktadır¹⁵⁶.

CMK'nın 309. maddesinin gerekçesinde¹⁵⁷ kanun yararına bozmanın amacından bahsedilmiştir. Buna göre, kanun yararına bozma kanun yoluna istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen kararlarda maddi ve usul hukukuna ilişkin aykırılıkların giderilmesi için başvurulabileceği belirtilmiştir. Böylelikle kanunun eşit

---

geçmeden kesinleşen kararlardaki hukuka aykırılıkların giderilmesi, Yargıtay'ın kanunları yorumlayarak içtihat birliğini oluşturmak görevini yerine getirmesinin sağlanması amaçlanmaktadır.”

¹⁵⁴ KUNTER/YENİSEY/NUHOĞLU; s.1833. ; KUYUCU; s.5.

¹⁵⁵ SOYASLAN; s.590.

¹⁵⁶ ÜNVER/HAKERİ; Ceza Muhakemesi, s.403.

¹⁵⁷ CMK 309. maddenin gerekçesi: Maddeye göre, hakim veya mahkemece verilen ve istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar veya hükümde hukuka aykırılık olduğunu öğrenen Adalet Bakanı, o karar veya hükmün Yargıtayca bozulması istemini, yasal nedenlerini açıklayarak Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı olarak bildirecektir.

Olağanüstü temyiz de denilen bu kanun yoluna, istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşmiş bulunan kararlarda, gerek maddi hukuka ve gerekse usul hukukuna ilişkin aykırılıkların giderilmesi için başvurulabilir.

Böylece kanunun eşit uygulanması ve sanığın aleyhine olmamak koşuluyla, hukuka aykırılıkların, toplum ve birey açısından hukuk yararına giderilmesi amaçlanmıştır.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, Adalet Bakanınca bildirilen nedenleri aynen yazarak karar veya hükmün bozulması istemini içeren yazısını Yargıtay ceza dairesine verir.

Yargıtay ileri sürülen nedenleri yerinde görmezse istemi reddeder, yerinde görürse karar veya hükmü kanun yararına bozar.

Bozma,

1.232 nci maddede belirtilen ve davanın esasını çözmeyen bir karara ilişkin ise, kararı veren hakim veya mahkeme gerekli inceleme ve araştırmayı yapar, buna göre yeniden karar verir.

2. Mahkûmiyet hükmünün davanın esasını çözmeyen yönüne veya savunma hakkını kaldırma veya kısıtlama sonucunu doğurmuş usul işlemlerine ilişkin ise, kararı veren hakim veya mahkeme yeniden yargılama yapıp önceki mahkûmiyetten daha ağır olmamak koşuluyla yargılama sonucuna göre hüküm kurar.

3. Davanın esasını çözen, ancak mahkûmiyet dışında kalan hükümlere ilişkin bozular aleyhte sonuç doğurma ve yeniden yargılama yapılmasını gerektirmez.

4. Eğer hükümlünün cezasının kaldırılması veya daha hafif bir cezanın verilmesi gerekiyorsa, Yargıtay bu hususta doğrudan hüküm verir.

Kanun yararına başvuru üzerine verilen bozma kararlarına karşı ilk derece mahkemelerinin direnme hakları yoktur.

uygulanması ve sanığın aleyhine olmamak koşuluyla hukuka aykırılıkların toplum ve birey açısından hukuk yararına giderilmesi amaçlandığı ifade edilmiştir.

Kanun yararına bozma kanun yolunda genel ilke, bozma kararlarının sanık aleyhine sonuç yaratmamasıdır¹⁵⁸. Bu denetim yolunun amacının, kanunların ülke içinde eşit olarak uygulanması olduğundan dolayı faydalı bir yol olarak değerlendirilebilir. Ancak kesin hükmü ortadan kaldırmak amacı taşıması ve ülkemizdeki sisteme göre sanık aleyhinde sonuç doğurması ihtimali de bulunması nedeniyle kesin hükmün otoritesine zarar veren bir müessese olarak görülebilir¹⁵⁹. Bundan dolayı, kanun yararına bozma kanun yolu, kesin hüküm kuvveti taşıyan kararlara karşı başvurulmuş bir denetim yolu olduğu için niteliği gereği olağan üstü bir kanun yolu sayılmalıdır¹⁶⁰. Bu kanun yoluna giderilmesinde çok büyük fayda olan hukuka aykırılıklar için ve sanık aleyhine sonuç doğurmaması şartıyla kullanılabilmesi ileri sürülmüştür. Buna karşılık, kanun yararına bozmanın bazen ilgililer aleyhine sonuç doğurması ve kesin hükmün otoritesini kaldırması nedeniyle eleştirilmiştir¹⁶¹.

Yargıtay'a göre, "*Gerekçeli karardaki isim ve imza eksikliği nedeniyle yasa yararına bozma istemi üzerine yapılacak bozma, bu amaçlardan hiç birine hizmet etmeyeceği gibi hiçbir eksiklik ve hukuka aykırılık içermeyen ve aynı zamanda hükmün esasını oluşturan kısa kararın da sıhhatinin zedelenmesine yol açabilecektir*"¹⁶².

Yukarıda bahsedilen eleştiri kanaatimizce yerindedir. Çünkü, kanun yararına bozma yolunun zararlı yönü, yargının kesinlik otoritesi ile ters düşmesidir. Bundan dolayı, bu kanun yolu istisnadır. Bu yola ancak, giderilmesinde çok büyük fayda olan hukuka aykırılıklar için ve sanık aleyhine sonuç vermemek şartı ile gidilmesi gerekir. Adalet Bakanlığı her aykırılık gördüğünde bozma için emir vermemeli, buna karşılık Yargıtay da bozmamalıdır. Yargıtay'ın görevini gereği gibi yapabilmesi için yükünü artırmamalıdır¹⁶³.

Açıklamalardan anlaşılacağı üzere, kanun yararına bozma yasa yolunun şu amaçlara hizmet ettiği söylenebilir: Birinci olarak, kesinleşen bir karar veya hükmün üst mahkeme tarafından yeniden görüşülmesi; ikinci olarak, verilecek hükmün kural olarak failin aleyhine sonuç doğurmaması; üçüncü olarak ise, üst mahkeme kararları alt mahkeme kararları için emsal teşkil ettiğinden, ayrıca bağlayıcı etkiye sahip olduğundan dolayı ülkede hukuk birliğini

¹⁵⁸ YURTCAN, Erdener; Ceza Yargılaması Hukuku, 12.baskı, 2007, s.578.

¹⁵⁹ YURTCAN, Erdener; Uygulamacı İçin Ceza Yargılaması, 1.baskı, 2007, s.257.

¹⁶⁰ YURTCAN; Uygulamacı, s.257.

¹⁶¹ KUYUCU; s.6.

¹⁶² YCGK. 16.09.2009, 3-58/166.

¹⁶³ KUNTER/YENİSEY/NUHOĞLU; s.1833.

sağlamasıdır¹⁶⁴. Ayrıca, bu yola başvurup zarar görenler, hakimlerin hukuki sorumluluğu çerçevesinde zararlarının karşılanmasını isteyebilmeleri bu kanun yolunun amacına uygun düşmektedir¹⁶⁵.

II. CMUK'TAKİ YAZILI EMİR İLE BOZMA VE CMK'DAKİ KANUN YARARINA BOZMA ARASINDAKİ FARKLAR

1- CMUK'un 343. maddesine göre, yazılı emir ile bozma yoluna temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar veya hükümlere karşı gidilebilmekte iken CMK'nın 309. maddesinde yer alan kanun yararına bozma da ise, istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar veya hükümler aleyhine başvurulabilir¹⁶⁶.

2- Yazılı emir ile bozma kanun yoluna başvurma yetkisi Adalet Bakanı'nda iken, kanun yararına bozma kanun yolunu başvurma yetkisi Adalet Bakanlığı'na, istisnai olarak da Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısına tanınmıştır.

3- CMUK'un, Adalet Bakanı'nın karar veya hükmün bozulması için Cumhuriyet Başmüddeiumumisi'ne Yargıtay'a başvurması için "yazılı emir" verebileceği öngörölmüş iken, CMK'da Adalet Bakanlığı'nın Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na 'yazılı olarak bildireceği' düzenlenmiştir. Ancak bu düzenleme Adalet Bakanlığı'nın isteminin hukuki niteliğini değiştirmemiştir.

4- CMUK madde 343/4'de, davanın esasını çözümlen hükümlerin bozulmasının ilgililer aleyhine sonuç doğurmayacağına ilişkin prensibe, genel bir hüküm olarak yer verilmiştir. Buna karşılık, CMK'nın 309. maddesinde, davanın esasını çözümlen hükümün türü ve bozma nedenleri dikkate alınarak (a) ve (b) fıkralarında düzenlenmiştir.

5- CMUK'ta, davanın esasını çözen hükümlerin bozulmasının ilgililerin aleyhine sonuç doğurmayacağına düzenlenmesinin yanında bozma sonrası yeniden yargılama yapılmasının gerekli olup olmadığına ilişkin bir hüküm mevcut değildi. Ancak, CMK madde 309'da ise, mahkûmiyete ilişkin hükümler dışında kalan davanın esasını çözen hükümlerin bozulması durumunda yeniden yargılama yapılamayacağı açıkça düzenlenmiştir.

¹⁶⁴ SOYASLAN; s.590.

¹⁶⁵ NALBANTOĞLU, Cahit; "Kanun Yararına Temyizin Düşündükleri", Yargıtay Dergisi, Nisan 1977, Sayı:2, Cilt:3, s.131.

¹⁶⁶ Bkz. KUYUCU; s.25-26-27.

6- CMUK'un 343. maddesi uyarınca, davanın esasını çözen kararların bozulması halinde, bozma nedenleri bakımından herhangi bir ayırım yapılmadan yargılamanın tekrarlanması yasaklanıp, Yargıtay'ca verilecek kararlar cezanın çektirilmemesi veya daha az cezaya hükmedilmesi ile sınırlanmıştır. Buna karşılık, CMK'nın 309. maddesine göre, davanın esasını çözen kararlardan olan mahkumiyet hükmünün kanun yararına bozulması halinde ise, bozma nedenlerinin davanın esasını çözmeyen veya savunma hakkını kaldırma veya kısıtlama sonucuna yönelik usul işlemlerine ilişkin olmak üzere, kararı veren hakim veya mahkeme tarafından önceki hükümle belirlenmiş olan cezadan daha ağır olmamak koşuluyla yeniden yargılama yapıp bunun sonucuna göre hükmün verilmesi yöntemi öngörülmüştür¹⁶⁷.

7- CMUK'ta yazılı emir üzerine verilen bozma kararlarına karşı direnilemeyeceğine ilişkin bir düzenleme mevcut değil iken, yeni CMK madde 309/5'te bozma kararlarına karşı direnilemeyeceği düzenlenmiştir.

8- CMUK'ta "kanuna aykırılık" ifadesi yer alırken, CMK'da "hukuka aykırılık" ifadesine yer verilmiştir.

9- Kanun yararına bozma nedeninin, cezanın kaldırılmasını gerektirmesi halinde, CMUK'ta 'cezanın çektirilmemesine' karar verileceği düzenlenmiş iken, CMK'da ise 'cezanın kaldırılmasına' karar verileceği düzenlenmiştir.

III. KANUN YARARINA BOZMA İLE KABAHATLER KANUNU ARASINDAKİ İLİŞKİ

Kabahatler Kanunu m.2'ye göre, "kabahat" ifadesinden, kanunun, karşılığında idari yaptırım uygulanmasını öngördüğü haksızlık anlaşılır¹⁶⁸. Kabahat yaptırımları ise, genel kolluk yetkileri çerçevesinde kamu düzenini korumak için, 'kabahat' olarak nitelendirilecek basit türden mevzuat ihlalleri sebebiyle öngörülen, ayrıca bireyler açısından ağır etkiler meydana getirmeyen idari cezalardır. Buna ilave olarak, mülkiyetin kamuya geçirilmesi de bir tür kabahat yaptırımıdır¹⁶⁹.

¹⁶⁷ YCGK., 16.12.2010-2009/4-253-2010/28; YCGK., 29.9.2009-2009-4-130-213; YCGK., 30.6.2009-2009/11-94-182; YCGK., 27.9.2005-2005/6-63-108.

¹⁶⁸ ÖZEN, Mustafa; İdari Ceza Hukuku, 1.Baskı, Ankara 2013, s.35.

¹⁶⁹ ULUSOY, Ali Dursun; İdari Yaptırımlar, 1.Baskı, İstanbul 2013, s.147.

Haksızlıklar, kendi içinde derecelendirilmeye tabi tutulur. Bu derecelendirme yapılırken birtakım değerlendirme yapılır. Bu değerlendirme şu şekilde olur: En ağır, ağır ve hafif haksızlıktır¹⁷⁰.

Karşılaştırmalı hukukta, hafif haksızlık olarak nitelendirilen kabahatlerin suç olmaktan çıkartılmasıyla kabahatler için idareye yaptırım yapma konusunda yetki tanınarak sorunun hızlı bir şekilde çözülmesi, bu tür hafif haksızlık işleyenlerin ceza yaptırımının sonuçlarından kurtulması ve yine kabahatler için adli yargının meşgul edilmemesi amaçlanmaktadır¹⁷¹.

Öğretide Yurtcan'a göre, kabahatin haksızlık olarak değerlendirilmesi yanlıştır. Haksızlık, kabahatin sadece niteliğini teşkil edebilir. Kabahatlerin, suçlara oranla haksızlık yoğunluğu daha azdır¹⁷².

Kabahatler için bazı örnekleri şu şekilde verebiliriz: Emre aykırı davranış (m.32), dilencilik (m.33), kumar (m.34), sarhoşluk (m.35), gürültü (m.36), rahatsız etme (m.37), işgal (m.38), kimliği bildirmeme (m.40), çevreyi kirletme (m.41), örnek olarak gösterilebilir¹⁷³.

Kabahatler, KK dışında bazı özel kanunlarda da yer almaktadır. Örnek verilecek olursa, Karayolları Trafik Kanunu gereğince hız sınırını ihlal etmek, Tütün ve Tütün Mamüllerinin Zararlarından Korunma Mevzuatında yasaklanmış yerlerde sigara ve tütün mamülü içilmesi sebebiyle verilen idari para cezaları bu çerçevede değerlendirilebilir¹⁷⁴.

Kabahat teşkil eden fiillere karşı uygulanan idari yaptırım kararlarına karşı başvurulacak mercii KK m.27/1'de yer almaktadır. KK m.27/1'e göre, "İdari para cezası ve mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin idari yaptırım kararına karşı, kararın tebliği veya tefhimi tarihinden itibaren en geç onbeş gün içinde, sulh ceza mahkemesine başvurulabilir. Bu süre içinde başvurunun yapılmamış olması halinde idari yaptırım kararı kesinleşir".

Ancak, KK m.27/1'de hangi makam tarafından verilen kararlara karşı sulh ceza mahkemesine başvurulabileceği yer almamaktadır. Bundan dolayı, mahkemelerce verilen idari yaptırım kararlarına karşı sulh ceza mahkemesine başvurulacağı hususunda açıklık yoktur. Böyle bir açıklık olmamasına karşın KK m.27/5'te yer alan hüküm bu belirsiz duruma

¹⁷⁰ ÖZEN; İdari, s.1.

¹⁷¹ ÖZEN; İdari, s.1-2.

¹⁷² YURTCAN, Erdener; Kabahatler Kanunu ve Yorumu, İstanbul 2005, s.3.

¹⁷³ ULUSOY; s.148.

¹⁷⁴ ULUSOY; s.148.

açıklık getirmektedir¹⁷⁵. Bu hükme göre, ‘İdari yaptırım kararının mahkeme tarafından verilmesi halinde, bu karara karşı ancak itiraz yoluna gidilebilir’. Bu düzenlemeden de anlaşılacağı üzere, bu durumda CMK’da yer alan itiraz kanun yoluna başvurulacaktır. Buna benzer başka bir düzenleme de KK m.29/5’te düzenlenmiştir. Buna göre, “İdari yaptırım kararının ağır ceza mahkemesi tarafından verilmesi halinde bu karara karşı CMK’ya göre itiraz edilebilir”. Anılan bu hükümler çerçevesinde kabahatler için yargısal denetim yeri kural olarak idari yargı değil adli yargıdır. Aksine özel düzenlemeye yer verilen bazı kabahatler için yargısal denetim yeri idari yargı olarak gösterilebilmektedir. Ancak bu durum istisna teşkil etmektedir¹⁷⁶.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından 16.05.2006 gün ve 2006/9-23-141 sayılı kararında, idari yaptırımlara itiraz üzerine adli mahkemeler tarafından verilip kesinleşen kararlara karşı kanun yararına bozma yasayoluna başvurulacağı belirtilmiştir. Böylece, YCGK’nun 16.05.2006 gün ve 2006/9-23-141 sayılı kararı ile KK’nda yer alan düzenleme gereğince idari yaptırımlara karşı, başvuru/itiraz üzerine adli mahkemelerce verilip kesinleşen kararlara karşı kanun yararına bozma yasayoluna başvurulması mümkün hale gelmiştir¹⁷⁷.

Özetleyecek olursak, yukarıda yer alan düzenlemeler gereği, kabahatler nedeniyle idari merciler tarafından verilen idari yaptırım kararlarına yönelik başvuru yapılması halinde verilen kararlar ile başvuru sonucunda verilen kararlara itiraz üzerine mahkemelerce verilen kararlar aleyhine kanun yararına bozma kanun yoluna başvurulmasında herhangi bir sakınca gözükmemektedir.

Bu konuyla ilgili son olarak belirtmemiz gereken önemli bir husus vardır. Kanaatimizce, KK m.27’de kabahat oluşturan haksızlıklara karşı adli yargıya başvurulması son derece yanlış bir düzenlemedir. KK’nun amaçlarından biride adli yargının iş yükünü hafifletmektir. Ancak, bu düzenleme söz konusu amaç ile çelişmektedir ve aksine adli yargının iş yükünü artırmaktadır.

---

¹⁷⁵ ÖZEN; İdari, s.161.

¹⁷⁶ ULUSOY; s.149.

¹⁷⁷ KUYUCU; s.35-36.

IV. KANUN YARARINA BOZMA YOLUNA BAŞVURMA USULÜ, KOŞULLARI VE NEDENLERİ

A. KANUN YARARINA BOZMANIN KOŞULLARI

Yargılama yapmak bir uyuşmazlığı çözüme kavuşturmadır. Bu nedenle, kararları belirli bir zaman dilimi içinde kanun yollarına başvurulmaması durumunda kesinleşmiş saymak zorunludur. Bazı suçların cezaları ise, önemine göre hüküm verildiği an kesinleşmektedir¹⁷⁸.

CMUK'ta yer alan "kanuna muhalefet" deyimini yerine, CMK'da 'karar veya hükmünde hukuka aykırılık bulunmasından' bahsedilmiştir. İki kanun arasında anlam bakımından fark olup olmadığı tartışmalıdır. Kanaatimizce, "kanuna" değil, "hukuka" aykırılıktan bahsedildiği için, hukuka aykırılık daha geniş şekilde yorumlanmalıdır. Öğretide, temyiz nedenlerinin kanun yararına bozma yasa yoluna konu olabileceği ifade edilirken, uygulamada Yargıtay kanun yararına bozma yoluna başvurulabilecek halleri temyiz sebeplerine nazaran daha dar yorumlamaktadır¹⁷⁹.

Kanun yararına bozma yasa yoluna başvurulabilmesi için karar veya hükmün istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşmesi gerekir (CMK m.309/1). Bundan dolayı, bu kanun yoluna başvurulabilmesi için, söz konusu karara karşı istinaf veya temyiz yoluna başvurulmamış ya da istinaf veya temyiz yolunun kapalı olması gerekir¹⁸⁰. İstinaf veya temyiz incelemesinden geçerek kesinleşen hükümler kanun yararına bozma yoluna konu olamazlar. Dolayısıyla, istinaf ya da temyiz için kanunda öngörülen süreler dolmadan bu kanun yoluna başvurulamaz. Ancak, esas hükmün yanında temyiz edilmesi gereken bir ara karar da mevcut ise bu takdirde esas hüküm için öngörülen kanuni sürenin kanun yoluna başvurulmadan geçmesi gerekmektedir. Bunun yanında belirtmek gerekir ki, kanun yararına bozma davasının açılması herhangi bir süreye bağlanmamıştır¹⁸¹. Buradan da anlaşılacağı üzere, bu kanun yoluna sadece kesinleşmiş son kararlar için değil, bunların beraber kesinleşmiş ara kararlar için de başvurulabilir. Bu şekilde kanun yararına bozma yolunun iki türü olduğu söylenebilir¹⁸². Eğer esas hükümle birlikte temyiz edilecek bir ara karar mevcut

¹⁷⁸ KUYUCU; s.43.

¹⁷⁹ ÖZBEK/KANBUR/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE; s.796.

¹⁸⁰ TURHAN, Faruk; Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara 2006, s.424.

¹⁸¹ GÜLTAŞ, Veysel; Tutuklama ve Kanun Yolları, 2.baskı, Ankara 2008, s.437.

¹⁸² ÖZBEK/KANBUR/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE; s.796.

ise, bu karar için, esas hüküm için kanunda öngörülen sürenin kanun yoluna başvurulmadan geçirilmesi lazımdır¹⁸³.

Belirtildiği üzere, kanun yararına bozma yoluna başvurulabilmesi için, söz konusu karar veya hükmün kesinleşmiş olması gerekir. Kural olarak, bu kesinleşme ya istinaf yoluna başvurulmayarak ya da başvurulmasına rağmen bu istemin ret edilmesi veya hükmün onanması yoluyla gerçekleşmelidir. Ancak, burada bir hususa dikkat edilmesi gerekir. Kararın istinaf veya temyiz incelemesi olmaksızın kesinleşmesi gerekir. Bu durumda, kanun yararına bozma kanun yoluna gidilebilecek karar veya hükümler için istinaf yoluna başvurulmamış ya da başvurma olanağının bulunmaması gereklidir¹⁸⁴. Karar veya hükmün kesinleşmesi yeterli değildir. Ayrıca, karar veya hükmün temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşmiş olması gerekir. Karar veya hükmün kesinleşmesi yargılama makamlarının ceza davasını çözmeye devam etmesinin olanaksız hale gelmesi demektir. Bundan dolayı, asıl ceza davası devam ederken bu kanun yoluna başvurulamaz¹⁸⁵.

Kanun yararına bozma yasa yoluna başvurmak için bu isteğin¹⁸⁶ Adalet Bakanlığı tarafından ve istisnai durumlarda Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından yapılması gerekir. Kanunda bu husus açıkça şart olarak gösterilmiştir. Ancak, bu yolun istisnai olması uygulamanın sınırlı olmasına neden olmaktadır¹⁸⁷.

CMK'nın 272.maddesinde¹⁸⁸, hangi hüküm ve kararlar için istinaf yoluna başvurulacağı, hangi hüküm ve kararlar için başvurulamayacağı belirtilmiştir. Ancak bölge adliye mahkemeleri henüz faaliyete geçmediğinden dolayı kanun yararına bozma kanun yolunun konusunu halen temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar ve hükümler oluşturmaktadır. Böylece, mevcut durumda bu kanun yolunun konusu edilen kararlar, temyiz yasa yoluna tabi olmayan ve verildiği anda kesin nitelikte olan kararlar ile temyizi mümkün

¹⁸³ ÖZBEK, Veli Özer; CMK İzmir Şerhi, 1.baskı, Ankara 2005, s.1185.

¹⁸⁴ ÇOLAK, Haluk/TAŞKIN, Mustafa; Ceza Muhakemesi Kanunu, 1.baskı, Ankara 2005, s.818-819.

¹⁸⁵ KUYUCU; s.44. ; Yargıtay 1.CD., 24.05.2006-2006/3046-2082; Yargıtay 6.CD., 3.10.2005-2005/8231-8476; Yargıtay 5.CD., 23.3.1987-1038/1713.

¹⁸⁶ Yargıtay 10.CD 19.2.2007, K. 3161.

¹⁸⁷ KUNTER/YENİSEY/NUHOĞLU; s.1835-1836.

¹⁸⁸ Madde 272: (1) İlk derece mahkemelerinden verilen hükümlere karşı istinaf yoluna başvurulabilir. Ancak, onbeş yıl ve daha fazla hapis cezalarına ilişkin hükümler, bölge adliye mahkemesince resen incelenir.

(2) Hükümden önce verilip hükme esas teşkil eden veya başkaca kanun yolu öngörülmemiş olan mahkeme kararlarına karşı da hükümle birlikte istinaf yoluna başvurulabilir.

(3) Ancak;

a) Hapis cezasından çevrilen adli para cezaları hariç olmak üzere, sonuç olarak belirlenen üçbin Türk Lirası dâhil adli para cezasına mahkûmiyet hükümlerine,

b) Üst sınırı beşyüz günü geçmeyen adli para cezasını gerektiren suçlardan beraat hükümlerine,

c) Kanunlarda kesin olduğu yazılı bulunan hükümlere,

Karşı istinaf yoluna başvurulamaz.

olmasına karşın bu yola başvurulmaksızın kesinleşen kararlardır¹⁸⁹. Yine Yargıtay’ın temyiz incelemesi sonucu vermiş olduğu kararlar aleyhine bu yola başvurulamaz. Bu durumda, başka bir olağanüstü kanun yolu olan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından itiraz yoluna başvurulabilir. Ancak, Yargıtay özel dairesinin temyiz başvurusunun süresinde yapılmaması, kararın temyiz edilemez türden olması veya temyiz edenin buna hakkı olmaması nedenlerinden dolayı temyiz başvurusunun reddine ilişkin karar verilmesi halinde, ilk derece mahkemesinin kararı temyiz incelemesinden geçmemiş sayılacağı için bu yasa yolunun kapsamına girecektir. Bunun yanında, Yargıtay’ın ilk derece mahkemesi sıfatıyla baktığı davalar sonunda verilen kararlar temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşmiş ise, bu kararlar için de kanun yararına bozma yoluna gidilebilir¹⁹⁰.

Ayrıca, CMK’nın 272.maddesinde ilk derece mahkemeleri tarafından verilen karar ve hükümlere karşı istinaf yoluna başvurulabileceği belirtilmiştir. Ancak, bazı durumlarda bu yola başvurulamaz. Bu durumlar şunlardır:

1-Sonuç olarak belirlenen üç bin Türk Lirası dâhil adli para cezasına mahkûmiyet hükümlerine,

2-Üst sınırı beşyüz günü geçmeyen adli para cezasını gerektiren suçlardan beraat hükümlerine,

3-Kanunlarda kesin olduğu yazılı bulunan hükümlerdir.

Bu türden kararlara karşı istinaf yoluna başvurulamaz. Verilen karar ya da hüküm istinaf yoluna başvurulmadan kesinleşir. Bu gibi durumlarda hukuka aykırılık olması halinde kanun yararına bozma yasa yoluna başvurulabilecektir.¹⁹¹

Kunter/Yenisey’e göre, sanık istinaf yasa yoluna başvurabilme imkânı varken süreyi geçirmiş ve buna bağlı olarak başvuru yapamamışsa, eski hale getirme talebinde de bulunmamışsa ve bundan dolayı karar ya da hüküm kesinleşmiş ise, sonradan Cumhuriyet Savcısından kanun yararına bozma yoluna başvurmasını isteyememelidir. Ancak, kanunun ilgili maddesine bakıldığında tereddüte yer vermeyecek şekilde “istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen” ifadesi yer almaktadır. Bundan dolayı, istinaf veya temyiz incelemesi yapılmamış olması, sanığın süreyi geçirdiği için mi yoksa karar ya da

---

¹⁸⁹ KUYUCU; s.44.

¹⁹⁰ KUYUCU; s.44-45.

¹⁹¹ ÇOLAK/TAŞKIN; s.819.

hükmün niteliğinden mi kaynaklandığı hususuna değinilmemiştir. Sonuç olarak, yasa yolu denetiminden geçmemiş bir karar ya da hüküm söz konusudur. Ortada bir hukuka aykırılık varsa kanun yararına bozma yasa yoluna başvurulması mümkündür¹⁹².

Hangi kararların temyiz yolu incelemesine tabi olduğu gösteren kanun, CMUK'un halen geçerliliği devam eden 305. maddesidir¹⁹³. 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 8.maddesiyle beraber halen yürürlükte bulunan CMUK'un 305. maddesine göre¹⁹⁴, ceza mahkemelerinden verilen hükümlerin temyiz olunabileceği kabul edilmiş, onbeş yıl ve yukarı özgürlüğü bağlayıcı cezalara ait hükümlerin resen temyize ait bulunduğu belirtilmiş, daha sonra da iki bin liraya kadar (iki bin lira dahil) para cezalarına dair hükümler ve üst sınırı on bin lirayı geçmeyen para cezasını gerektiren suçlardan ötürü verilen beraat hükümleri ile kanunlarda kesin olduğu belirtilen hükümlerin temyiz olunmayacakları belirtilmiştir¹⁹⁵. Ayrıca, hükmün temyiz edilebilir olup olmadığını tespit etmek için hüküm tarihindeki yasal düzenlemeler dikkate alınmalıdır¹⁹⁶.

Bir suç nedeniyle mahkeme tarafından verilen kararda yer alan cezalardan her biri ayrı ayrı hüküm oluşturmayı, bu cezaların hepsi tek bir hükmü meydana getirmektedir. Bundan dolayı, hükmün içerisinde bulunan birden fazla ceza için, temyiz sınırını belirlemek açısından cezaların her birinin ayrı ayrı miktarlarına değil toplam ceza miktarının dikkate alınması gerekir. Ancak, aynı kararın içinde birden çok hükmün bulunması halinde ise temyiz sınırı belirlenirken her hüküm için ayrı ayrı değerlendirme yapılmalıdır¹⁹⁷.

Yukarıda açıklanan nedenler ile birlikte kanun yararına bozma olağan üstü yasa yolunun koşullarını şu şekilde sıralayabiliriz:

¹⁹² ÇOLAK/TAŞKIN; s.819.

¹⁹³ KUYUCU; s.47.

¹⁹⁴ Madde 305(Değişik madde: 21/01/1983 - 2789/1 md.): Ceza Mahkemelerinden verilen hükümler temyiz olunabilir. Ancak, onbeş sene ve ondan yukarı hürriyeti bağlayıcı cezalara ait hükümleri hiç bir harç ve masrafa tabi olmaksızın Yargıtayca re'sen tetkik olunur.

1. (Değişik bent: 18/11/1992 - 3842/28 md.) İkimilyar liraya kadar (İkimilyar dahil) para cezalarına dair olan hükümler,

2. (Değişik bent: 18/11/1992 - 3842/28 md.) Yukarı sınırı on bin lirayı geçmeyen para cezasını gerektiren suçlardan dolayı verilen beraat hükümleri,

3. Bu Kanun ile sair kanunlarda kesin olduğu yazılı bulunan hükümler, Temyiz olunamaz. Bu suretle verilen hükümler tekerrüre esas olmaz. Ancak haklarında 343 üncü madde hükümleri dairesinde Yargıtay'a başvurulabilir.

¹⁹⁵ KUYUCU; s.46-47.

¹⁹⁶ YCGK., 24.03.2009-2008/6-237-2009/71; YCGK., 2.5.1994-97-126; YCGK., 2.5.1983-65/199.

¹⁹⁷ YCGK., 25.5.2010-2010/6-90-126; YCGK., 24.3.2009-2008/6-237-2009/71; YCGK., 15.7.2008-2008/3-174-191.

1-Karar veya hüküm Yargıtay incelemesinden geçmeksizin kesinleşmelidir. Bu yasa yolunun istisnai olması uygulamasının sınırlı sayıda olmasını icap eder¹⁹⁸.

“Yasa yararına bozma isteminde bulunulabilmesi için, ilgili hüküm veya kararın kesin olarak verilmiş ya da Yargıtay’ın kanun yoluna başvurulmadan kesinleşmiş nitelikte bulunması, bu nedenle bu hüküm veya kararlardaki yasaya aykırılığın olağan yasa yollarından birine başvurularak giderilmesi olanağının bulunmaması gerekir. Somut olayda, kesinleşmiş mahkûmiyet hükmünde değişiklik yargılaması yapılarak, önceki mahkûmiyet kararının bütün sonuçları ile birlikte ortadan kaldırılmasına ve kişinin beraatine ilişkin olarak verilen uyarılama niteliğindeki yeni hükmün, önceki yargılamada katılan sıfatını alan ve uyarılama yargılamasında verilen hükmü temyiz etme yetkisi bulunan İETT Genel Müdürlüğü’ne tebliğ edilmesi gerekmektedir. Bu usuli işlem yapılmadığından henüz kesinleşmediği anlaşılan hükme karşı bu aşamada yasa yararına bozma isteminde bulunulması olanaksızdır”¹⁹⁹.

2-Bu kanun yolu sanık aleyhine sonuç vermemelidir. Çünkü, yargılama duruşmasız yapılmakta ve sanığın savunması alınmamaktadır²⁰⁰. Sanık aleyhine sonuç doğurması bu kanun yolunun amacına ters düşer. Burada sanığın savunmasının alınmaması da bunu haklı çıkarmaktadır²⁰¹.

3-Kesinleşen karar ceza yargılaması sonucu verilmelidir. Kesinleşme kararı tüm detayları ile araştırılmalıdır²⁰².

4-Yargıtay önceki kararlarında Kabahatler Kanunu uyarınca verilen kararlara karşı kanun yararına bozma yoluna başvurulamayacağını kabul etmekteydi²⁰³. Ancak yeni kararlarında bu uygulamasını terk ettiği görülmektedir²⁰⁴.

5-Kesin olmayan bir karara karşı ilgili taraf kanun yollarına başvurmamışsa veya eski hale getirme talebinde bulunmamışsa ya da eski hale getirme veya itiraz talepleri kabul

¹⁹⁸ KUNTER, Nurullah/YENİSEY, Feridun; Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, 15.baskı, İstanbul 2006, s.1454.

¹⁹⁹ YCGK. 30.1.2007, 4-348/16. Ayrıca bkz. 4.CD, 20.2.2007, 8661/1742; 4.CD, 7.3.2007, 6498/2255; 16.HD.20.5.2008, 2080/3576; 9.CD, 16.7.2008, 8348/9146.

²⁰⁰ YURTCAN, Erdener; Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu Şerhi ve İlgili Mevzuat, Cilt 3, İstanbul 1988, s.24.

²⁰¹ KUNTER/YENİSEY; s.1454.

²⁰² YILDIZ, Müzeyyen; “Kanun Yararına Temyiz”, Ankara Barosu Dergisi, 1995/4, s.55.

²⁰³ Yargıtay 7.CD., 13.4.2010, 7152/5988.

²⁰⁴ ÖZBEK/KANBUR/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE; s.797.

görmemişse, dolayısıyla bu karar sonradan kesinleşmiş ise Yargıtay bu tür işlere bakmamalıdır²⁰⁵.

6-Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı kanun yararına bozma yasa yolunun konusunu oluşturmaz²⁰⁶. Kanaatimizce, hükmün açıklanmasının geri bırakılması bir karardır ve bu yasa yolu ile denetlenmesi lazımdır²⁰⁷. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına karşı itiraz yolu ile denetimin yapılıyor olması adil yargılanma ilkesine ters düşmektedir. Çünkü, bir kanun yolunun bulunması yetmez, bunun etkili şekilde kullanılabilir olması gerekir²⁰⁸. Bu sebeple, Yargıtay'a göre, sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi halinde, kurulan hükmün henüz sonuç doğurmadığından dolayı hükmün daha sonra açıklanması halinde olağan yasa yollarına tabi olacağından, bu aşamada açıklanmayan hükümde yer alan hukuki yanlışlıklar için kanun yararına bozma yoluna gidilemeyecektir²⁰⁹.

7- Yargılama makamlarının asıl ceza davasını çözmeye devam etme olanağı bulunmamalıdır²¹⁰. Asıl ceza davası devam ederken Yargıtay'ın bu denetim yolu ile uğraşmaması gerekir²¹¹.

²⁰⁵ KUNTER/YENİSEY; s.1454-1455.

²⁰⁶ Yargıtay 11.CD., 5.2.2010, 12098/549; "Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 7.4.2009 gün ve 2009/64 esas, 2009/83 karar sayılı içtihadında da belirtildiği gibi; hükmün içeriğindeki hukuka aykırılıklar, ancak hükmün hukuken varlık kazanması halinde olağan ve olağanüstü yasa yolları denetimine konu olabileceğinden, henüz hukuken varlık kazanmayan hükümdeki hukuka aykırılıkların, kanun yararına bozma yasa yoluyla denetlenmesi olanağı bulunmamaktadır. Bu itibarla; açıklanması geri bırakılan mahkumiyet hükmünün, hükmün açıklanması, düşme kararı verilmesi veya yeni bir mahkumiyet hükmünün tesisinden sonra temyiz incelemesine konu olabilmesi, temyiz yasa yoluna başvurulmadan kesinleşmesi halinde ise, koşulları bulunduğu takdirde kanun yararına bozma yasa yolu ile incelenebilme olanağının mevcut oluşu ve ancak bu aşamada hükmün içeriğindeki hukuka aykırılıkların denetlenebilecek olması karşısında, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verildiği hallerde açıklanmayan hükmün içeriğine dahil bulunan hukuka aykırılıkların, kanun yararına bozma yasa yoluyla denetlenmesi olanağı bulunmadığından, 5271 sayılı CMK'nın 309.maddesi uyarınca kanun yararına bozma isteminin REDDİNE" (13.CD., 23.11.2011, 13157/6978).

²⁰⁷ Sanığın taksirle yaralama suçundan 5237 sayılı TCK'nın 89/1, 62 ve 52.maddeleri uyarınca 1500 TL adli para cezasıyla cezalandırılmasına ve hakkındaki hükmün 5271 sayılı CMK'nın 231/5 maddesi uyarınca hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin Isparta 1.Sulh Ceza Mahkemesinin 10/5/2010 tarihli ve 2009/317 esas, 2010/356 sayılı kararına karşı Cumhuriyet savcısı tarafından zarar giderilmediğinden hükmün açıklanmasının geri bırakılması şartlarının oluşmadığı gerekçesiyle itiraz edilmesi üzerine, itiraz merci olan Isparta 3.Asliye Ceza Mahkemesi 28.5.2010 gün ve 2010/135 müteferrik sayılı karar ile itirazın reddine karar verilmiştir. Adalet Bakanlığınca, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin objektif şartların gerçekleşmediği gerekçesiyle, Sulh Ceza Mahkemesi ve itiraz merci kararlarına karşı kanun yararına bozma kanun yoluna başvurulmuştur. Yukarıda açıklanan nedenlerle; Kanun yararına bozma talebine atfen düzenlenen tebliğnamedeki bozma isteği incelenen dosya kapsamına göre yerinde görüldüğünden Isparta 1.Sulh Ceza Mahkemesinin 10.5.2010 tarih ve 2009/317 esas, 2010/356 sayılı kararı ile Isparta 3.Asliye Ceza Mahkemesinin 28.5.2010 tarih ve 2010/135 müteferrik sayılı kararları 5271 sayılı CMK'nın 309.maddesi uyarınca istem gibi BOZULMASINA (12.CD., 15.9.2011, 5008/1349).

²⁰⁸ ÖZBEK/KANBUR/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE; s.797-798.

²⁰⁹ ÜNVER/HAKERİ; Ceza Muhakemesi, s.407-408.

²¹⁰ YILDIZ; s.55.

²¹¹ KUNTER/YENİSEY/NUHOĞLU; s.1837.

8- Hukuka aykırılığı çözmek için başka bir yol bulunmamalıdır²¹². Yani söz konusu aykırılık sonucunun ortadan kaldırılması için başka bir imkân olmamalıdır²¹³.

9- Başka bir kanun yoluna başvurma imkânı varsa bu yasa yoluna başvurulamaz²¹⁴.

10- Verilen karar veya hüküm sadece o hukuki mesele ile alakalı olabilir. Maddi bir mesele nedeniyle verilen ve sadece o davayı ilgilendiren karardaki hatanın belirtilmesinde kanun yararının olduğundan bahsedilemez²¹⁵.

11- Hükümden sonra gerçekleşen yasa değişiklikleri kanun yararına bozmanın konusu yapılamaz²¹⁶.

12- Delillerin takdir edilmesi ve değerlendirilmesinde yanılığa düşüldüğünde ya da eksik kovuşturma sonucu karar verildiğinde bu yasa yoluna başvurulamaz²¹⁷.

13- Gösterilen gerekçenin yerinde olup olmadığı bu yasa yolu kullanılarak denetlenemez²¹⁸.

14- Kanun yararına bozulması talep edilen karar yargılama masraflarına ilişkin olmamalıdır²¹⁹.

²¹² YILDIZ; s.55.

²¹³ KUNTER/YENİSEY/NUHOĞLU; s.1837.

²¹⁴ Yargıtay 11.CD., 11.11.2005,9295/10869.

²¹⁵ KUNTER/YENİSEY; s.1455.

²¹⁶ Yargıtay 2.CD., 20.1.2010, 55418/613.

²¹⁷ Yargıtay 2.CD., 27.1.2010, 53798/1580, “26.10.1932 gün ve 29/12 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararında da belirtildiği üzere kanun yararına bozmaya konu olabilecek yasaya aykırılık halleri uygulamadaki esaslı yanlışlıklar ile esasa etkili usul hatalarıdır. Buna göre, maddi ceza yasaları ile yargılama yasası kurallarına aykırılık hallerinde bu yola başvurulması mümkün olmakla birlikte hakimin takdir, tercih ve değerlendirilmesine ilişkin sorunlar bakımından anılan yola gitme olanaksızdır”.(Yargıtay7.CD., 25.10.2011, 2008/14516,2011/17749)

“Adalet Bakanlığının kanun yararına bozma yazısına dayanan tebliğnamede, 5237 sayılı TCK’nın 53/3 maddesinde belirtilen hak yoksunluklarına hükmedildiği belirtilmekte ise de, mahkemenin gerekçeli kararın 8.bendinde açıkça 5237 sayılı TCK’nın 51/3-c maddesi gereğince sanığın şartlı tahliye olduktan sonra velayet hakkından vesayet ve kayımlığa ait bir hizmette bulunmaktan yolsun bırakılmasına yer olmadığına karar verildiği, 5237 sayılı TCK’nın 53/3 maddesi uyarınca ertelenen hükümlü hakkında 1.fıkranın (e) bendinde söz konusu edilen hak yoksunluğunun uygulanmasına karar verilmesinin hakimin takdirinde olduğu anlaşılmalı bu hususun kanun yararına bozma yasa yoluna konu edilmesi yerinde görülmediğinden...” (Yargıtay 3.CD., 28.9.2011, 11273/12873)

²¹⁸ “Gösterilen gerekçenin yerinde olup olmadığı olağan yasa yolu incelemesinde denetlenebilir; ancak olağan üstü bir yasa yolu olan kanun yararına bozma isteği üzerine denetlenemez. Diğer yandan, açıkça yasaya aykırı olan veya kendi içinde çelişen bir gerekçe, gerekçe sayılmaz. Somut olayda, mahkeme tarafından sanığın uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıp kullanmadığı açıkça belirtilmeden, bir yandan uyuşturucu madde kullandığına ilişkin savunmasına yollama yapıldığı, diğer yandan tedaviye hükmolunmadığı anlaşıldığından; öncelikle sanığın uyuşturucu veya uyarıcı madde kullandığının kabul edilip edilmediğinin gerekçesiyle birlikte gösterilmesi, sonucuna göre TCK’nın 191.maddesinde öngörülen seçenek yaptırımlardan birine göre hüküm kurulması gerektiğinin gözetilmemesi yasaya aykırı olup, kanun yararına bozma talebi bu nedenle yerinde görülmediğinden...”(Yargıtay 10.CD., 31.10.2011, 12994/56809)

15- Yargıtay'ın bozma kararındaki hukuki görüşe uygun olan bir karar olamaması gerekir²²⁰.

Çünkü, hukuki hata varsa bu durum Yargıtay'dan kaynaklanmaktadır ve bundan dolayı Yargıtay'ın hatası için bu yol kabul edilmemiştir²²¹.

16- Uyuşmazlığın esas kısmına yönelik kararlarda Yargıtay'ın bir karar vermesi mümkün olmalıdır²²².

17- Hakkında kanun yolu öngörülmeleyen ara kararlara karşı kanun yararına bozma yasa yoluna başvurulamaz²²³.

Kanun yararına bozma yoluna başvuru konusu bir yargılama kararıdır. Mahkeme veya hakim tarafından verilmiş, ancak istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen bir karardır. Bu denetimlerden geçmemesinin nedeni ya bu yolların kapalı olmasıdır ya da bu yollara başvurma olanağı var olup ilgili taraf bunu kullanmadığından dolayı üst mahkeme önüne gitmemiştir.

Bu yola başvurmanın temel şartı, kararın hukuka aykırı olmasıdır. Bu kanun yolu olağan üstü olmakla birlikte, yine de “temyiz” kanun yoludur. Temyiz olduğundan dolayı, sadece karar veya hükümde hukuka aykırılık varsa bu yol kullanılabilir. Maddi bir konuda verilen ve sadece o davayı ilgilendiren karardaki hatanın belirtilmesinde kanun yararı söz konusu değildir²²⁴.

---

²¹⁹ Örneğin yüz liralık harç hatasından dolayı Yargıtay'a başvurulmamalıdır.

²²⁰ YILDIZ; s.55.

²²¹ KUNTER/YENİSEY; s.1455.

²²² KUNTER/YENİSEY; s.1455.

²²³ “5271 sayılı CMUK'un 267.maddesinde “Hakim kararları ile kanunun gösterdiği hallerde, mahkeme kararlarına karşı itiraz yoluna gidilebilir.” Hükmünün yer aldığı, anılan madde hükmü uyarınca hakim kararlarının tamamına, mahkeme kararlarına karşı ise kanunun açıkça gösterdiği hallerde itiraz kanun yolunun açık olmasının öngörüldüğü; olayımızda, Yüksekova 1.Asliye Ceza Mahkemesince verilen 21.12.2010 tarihli ve 2010/309 esas sayılı ara kararının bir mahkeme kararı niteliğinde olup kanunda açıkça itiraza konu olduğunun öngörülmesi durumunda itiraz kanun yoluna tabi olacağı; oysa mahkemece ret kararının dayanağı olan 5271 sayılı kanunun 287.maddesi uyarınca esas kararla birlikte temyiz incelemesinde değerlendirilebileceği; dolayısıyla, Hakkari Ağır Ceza Mahkemesince işin esasına girilmeden dosyanın iadesine karar verilmesi gerektiği gözetilmeksizin, yazılı şekilde itirazın kabulüne karar verilmesinde isabet görülmediğinden bozulmasına karar verilmiştir” (Yargıtay 9.CD., 6.10.2011, 9614/27772).

²²⁴ KUNTER/YENİSEY/NUHOĞLU; s.1838-1839.

B. KANUN YARARINA BOZMA YOLUNA BAŞVURMA USULÜ

Dava, Başsavcının tebliğnamesiyle birlikte açılır. Bu tebliğnamede, Adalet Bakanlığının, başsavcının, kanun yararına bozma yoluna başvurusu için gerekli olan nedenlere yer verilmiştir. Başsavcı bu nedenlere ekleme yapamaz²²⁵. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, Adalet Bakanlığı tarafından kendisine bildirilen bozma nedenlerini aynen tebliğnamesine yazıp, başkaca düşüncesi olsa dahi bu tebliğnameye dahil edemeyecektir²²⁶.

Kural olarak bu kanun yoluna başvurmak isteğe bağlıdır. Hakim veya mahkeme kararları talep olmadan dava konusu olmaz. Bu koşul, “davasız yargılama olmaz” ilkesinin sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır²²⁷.

Dava Yargıtay’ın ilgili dairesinde açılmalıdır. Bunun önemi iki şekilde karşımıza çıkar. Birinci olarak, yargılama konusu olaya göre bir değerlendirme yapılacaktır; ikinci olarak, birinci hususta belirlenen nedene dayanarak Yargıtay’daki ceza dairesi tespit edilecektir²²⁸.

Kanun yararına bozma yoluna başvurmak için kesinleşen karar veya hükmün infaz edilip edilmediğinin önemi yoktur. İnfaz edilmiş olan hüküm aleyhine karşı da bu yola başvurulması mümkündür²²⁹. Çünkü, infaz edilmiş mahkumiyetler, infaz tarihinden itibaren belirli süre geçmediği takdirde tekerrüre esas olabilmekte, adli sicil kaydından silinen kararlar arşiv kaydına alınmakta ve arşiv kayıtları ilgili kişiler hakkında bir takım kısıtlamalara neden olabilmektedir. Buna karşılık, kanaatimizce, infaz edilen hükmün arşiv kaydından silindiği durumlarda hukuki yarar kalmadığından dolayı bu yasa yoluna gidilmemesi gerekir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun 3.11.2009 gün ve 2009/7-182-256 sayılı kararında, 5187 sayılı Basın Kanunu’nun 14. maddesi gereğince düzeltme ve cevap metninin kararın kesinleşmesi ile beraber yayımlanmış bulunmasından dolayı düzeltme ve cevap hakkının mahkeme kararıyla infaz edilmiş olduğunu belirterek, bu karar için kanun yararına bozma yoluna başvurulmasında hukuki yarar kalmadığı belirtilmiştir²³⁰.

²²⁵ GÜLTAŞ; s.437.

²²⁶ ÖZTÜRK/ERDEM; s.947.

²²⁷ KUYUCU; s.85.

²²⁸ GÜLTAŞ; s.438.

²²⁹ YCGK.,17.2.2005-2004/2-16-53; YCGK., 11.5.2004-2004/10-95-114.

²³⁰ KUYUCU; s.87.

Kesinleşmiş görevsizlik kararlarına karşı kanun yararına bozma yoluna gidilmesinde bir sakınca yoktur. CMK madde 309 gereği Yargıtay’a getirilen kararı ilk kez inceleme ve değerlendirme yetkisi Yargıtay Ceza Dairesi’ne aittir²³¹.

Kanuna aykırı olduğu düşünülse bile, Yargıtay tarafından daha önce ortaya konulan bir görüşün geçersiz olduğunu savunmak veya bunun tersine bir sonuç elde etmek için kanun yararına bozma yoluna başvurulamaz²³².

Yargıtay’ın uygulamasına göre, hükümde gösterilen gerekçenin kanuni bir temele dayanmaması temyiz kanun yolu için bir bozma nedeni oluşturmakta, ancak kanun yararına konu edilememektedir. Yargıtay’ın gerekçesi şu yöndedir: “Hukuka aykırılıkların ciddi boyutlara ulaşması halinde başvurulabilecek olağan üstü bir yasa yolu olan kanun yararına bozma, kesin hüküm otoritesinin korunması gereği, temyiz incelemesi nedenlerine göre dar kapsamlı olup, hukuka aykırılığın, kanun yararına bozma yasa yoluna konu edilebilmesi, sanığın hukuki durumunu etkilemesi ya da değiştirmesine bağlıdır. Olağan yasa yolunda bozma nedeni oluşturan her hukuka aykırılık kanun yararına bozma yasa yoluna konu edilemez”²³³.

C. KANUN YARARINA BOZMANIN NEDENLERİ

1. DAVANIN ESASINI ÇÖZMEYEN KARAR

CMK’nın 223. maddesinde²³⁴ tanımlanan ve davanın esasını çözmeyen bir karar, Yargıtay’ca kanun yararına bozulursa, kararı veren hakim veya mahkeme tarafından gerekli

²³¹ YCGK. 26.2.2008, 11-17/38.

²³² YCGK. 23.11.2004, E.174, K.202.

²³³ Yargıtay 2.CD, 20.1.2010, 26843/614; YCGK. 19.2.2008,5-19/31.

²³⁴ CMK MADDE 223: (1) Duruşmanın sona erdiği açıklandıktan sonra hüküm verilir. Beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, mahkûmiyet, güvenlik tedbirine hükmedilmesi, davanın reddi ve düşmesi kararı, hükümdür.

(2) Beraat kararı;

a) Yüklenen fiilin kanunda suç olarak tanımlanmamış olması,
b) Yüklenen suçun sanık tarafından işlenmediğinin sabit olması,
c) Yüklenen suç açısından failin kast veya taksirinin bulunmaması,
d) Yüklenen suçun sanıktarafından işlenmesine rağmen, olayda bir hukuka uygunluk nedeninin bulunması,
e) Yüklenen suçun sanık tarafından işlendiğinin sabit olmaması,
Hallerinde verilir.

(3) Sanık hakkında;

a) Yüklenen suçla bağlantılı olarak yaş küçüklüğü, akıl hastalığı ve sağır ve dilsizlik hali ya da geçici nedenlerin bulunması,
b) Yüklenen suçun hukuka aykırı fakat bağlayıcı emrin yerine getirilmesi suretiyle veya zorunluluk hali ya da cebir veya tehdit etkisiyle işlenmesi,
c) Meşru savunmada sınırın heyecan, korku ve telaş nedeniyle aşılması,

inceleme yapıldıktan sonra yeniden karar verilir(CMK m.309/4-a)²³⁵. Kanun, bu yasa yolunda, CMK 309/5'e göre direnmeyi kabul etmediği için, verildiği anda kesin olan bu kararlardan sonra yapılacak esas yargılamada lehe karar verilmesi zorunluluğu getirmemiştir²³⁶. Yani, yargılamanın tekrarlanması yasağına ilişkin kurallar uygulanmayacağından ve davanın esasını çözen bir karar bulunmadığından verilecek hüküm veya kararda lehe ve aleyhe sonuçtan bahsedilmeyecektir²³⁷. CMK'nın 223. maddesinde düzenlenen ancak davayı esastan çözmeyen kararlara örnek olarak durma, düşme, görevsizlik ve yetkisizlik gibi kararlar gösterilebilir²³⁸.

Uyuşmazlığın esasını çözmeyen mahkeme kararlarının bozulması halinde aleyhe sonuç vermesi ihtimal dâhilindedir. Ayrıca, bu gibi durumlarda, muhakeme kaldığı yerden devam etmekte ve mahkûmiyet kararı verilebilmektedir²³⁹. Kanaatimizce, sanığın lehine olarak bir kararın bozulmasının aleyhe sonuç vermesi kanun yararına bozmanın amacına ters düşmektedir. Kanun yararına bozma sonucu yapılan işlem aleyhe sonuç doğurmamalı, aleyhe sonuç verecek hususlar bozma kabul edilmemeli ve söz konusu kanun maddesinde değişiklik yapıncaya kadar bu durum çok dar yorumlanmalıdır²⁴⁰.

---

d) Kusurluluğu ortadan kaldıran hataya düşülmesi,

Hallerinde, kusurunun bulunmaması dolayısıyla ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilir.

(4) İşlenen fiilin suç olma özelliğini devam ettirmesine rağmen;

a) Etkin pişmanlık,

b) Şahsi cezasızlık sebebinin varlığı,

c) Karşılıklı hakaret,

d) İşlenen fiilin haksızlık içeriğinin azlığı,

Dolayısıyla, faile ceza verilememesi hallerinde, ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilir.

(5) Yüklenen suçu işlediğinin sabit olması halinde, sanık hakkında mahkûmiyet kararı verilir.

(6) Yüklenen suçu işlediğinin sabit olması halinde, belli bir cezaya mahkûmiyet yerine veya mahkûmiyetin yanı sıra güvenlik tedbirine hükmolunur.

(7) Aynı fiil nedeniyle, aynı sanık için önceden verilmiş bir hüküm veya açılmış bir dava varsa davanın reddine karar verilir.

(8) Türk Ceza Kanununda öngörülen düşme sebeplerinin varlığı ya da soruşturma veya kovuşturma şartının gerçekleşmeyeceğinin anlaşılması hallerinde, davanın düşmesine karar verilir. Ancak, soruşturmanın veya kovuşturmanın yapılması şarta bağlı tutulmuş olup da şartın henüz gerçekleşmediği anlaşılırsa; gerçekleşmesini beklemek üzere, durma kararı verilir. Bu karara itiraz edilebilir.

(9) Derhal beraat kararı verilebilecek hallerde durma, düşme veya ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilemez.

(10) Adli yargı dışındaki bir yargı meciine yönelik görevsizlik kararı kanun yolu bakımından hüküm sayılır.

²³⁵ PARLAR, Ali/HATİPOĞLU, Muzaffer; 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu Yorumu, Ankara 2008, Cilt:2, s.2063.

²³⁶ KUNTER/YENİSEY/NUHOĞLU; s.1840-1841.

²³⁷ AKKAYA; s.12.

²³⁸ ÇOLAK/TAŞKIN; s.821.

²³⁹ ALBAYRAK, Mustafa; Ceza Muhakemesi Kanunu, 7.baskı, Ankara 2012, s.550.

²⁴⁰ ALBAYRAK; s.550.

2. MAHKÛMİYET HÜKMÜNÜN DAVANIN ESASINI ÇÖZMEYEN YÖNÜNE İLİŞKİN BOZMA KARARI

CMK madde 309/4-b'ye göre, mahkumiyete ilişkin hüküm, davanın esasını çözmeyen bir karara veya savunma hakkını kaldırmaya veya kısıtlamaya yönelik ise, kararı veren hakim veya mahkeme tarafından yeniden yapılacak yargılama sonucuna göre hüküm verilmektedir²⁴¹.

CMUK'ta, yargılamanın tekrarı sadece "davanın esasını çözümlemeyen" mahkeme kararları için mümkün kılınmış, buna karşın davanın esasını çözen hükümlerin 'yazılı emir' kanun yolu sonucu bozulması durumunda yeniden yargılama yapılması yasağı getirilerek bozma nedenine göre gerekli kararın Yargıtay'ca verilmesi uygun bulunmuştu (CMUK m.343)²⁴². Davanın esasını çözümlen kararlar ise, 3.6.1936 gün ve 129-11 sayılı İBK'de 'mahkûmiyet ve beraat kararı ile zamanaşımı, af ve davadan vazgeçme gibi düşme nedenlerine dayanılarak verilen kararlar'' olarak belirtilmiştir²⁴³.

3. DAVANIN ESASINI ÇÖZEN VE MAHKÛMİYET KARARI OLMAYAN HÜKÛM

Davanın esasını çözüp de mahkûmiyet dışında kalan hükümlere ilişkin ise, aleyhe sonuç doğurmaz ve yeniden yargılamaya da gerek yoktur²⁴⁴. Bu bozma kararı sonucu aleyhe karar verilmez (CMK m.309/4-c). Yani, bu durumda Yargıtay'ca verilen bir bozma kararı mevcuttur, ancak buna rağmen, daha önce verilmiş olan, örneğin beraat kararının hukuken geçerliliği sürmektedir²⁴⁵. İlk derece mahkemesi tarafından beraat kararı verildikten sonra bu hükümde hukuki hata ortaya çıkarsa ve bu sebeple kanun yararına bozulursa, sanığın aleyhine sonuç doğurmaz ve yeniden yargılama yapılmasını da gerektirmez²⁴⁶. Ancak, aleyhe değiştirmeme yasağı sadece ceza müeyyidesi ile sınırlı olup, kanun yararına bozma yasa yolundan sonra ayrıca güvenlik tedbirine hükmedilebilir²⁴⁷. Böyle bir olasılık da mevcuttur.

²⁴¹ PARLAR/HATİPOĞLU; s.2063.

²⁴² ERCAN; s.310.

²⁴³ YCGK., 29.9.2009, E.2009/4-130 K. 2009/213.

²⁴⁴ ÜNVER/HAKERİ; Ceza Muhakemesi, s.409.

²⁴⁵ KUNTER/YENİSEY/NUHOĞLU; s.1841.

²⁴⁶ ÇOLAK/TAŞKIN; s.822.

²⁴⁷ YCGK, 19.9.2006, 2006/8-199-188; YCGK, 26.9.2006, 2006/2-198-19.

4. HÜKÜMLÜNÜN CEZASININ KALDIRILMASINI GEREKTİREN BOZMA NEDENİ

CMK madde 309/4-d'ye göre, bozma nedeninin hükümlünün cezasının kaldırılmasını gerektiriyorsa cezasının kaldırılmasına, daha hafif bir cezanın verilmesini gerektiriyorsa daha hafif bir cezaya Yargıtay ceza dairesi tarafından doğrudan hükmedilecektir²⁴⁸. Bu durumda yargılamanın tekrarlanması yasağı bulunduğundan dolayı Yargıtay ceza dairesince hükmün bozulması ile yetinilmeyip gereken kararın doğruca ilgili dairece verilmesi gerekmektedir²⁴⁹. Bu kapsamda tedavi ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin karar da yine Yargıtay ceza dairesince hükmedilmelidir²⁵⁰. Buradaki önemli husus, Yargıtay'ın ilgili ceza dairesinin esas mahkemenin yerine geçerek, doğrudan esas hakkında karar vermesidir. Yani, ilk mahkemeye gönderme yoktur. Diğer bir ifade ile Yargıtay ilk hükmü ıslah etmektedir²⁵¹.

5. BOZMA NEDENLERİ AÇISINDAN GENELDEĞERLENDİRME

Kanunda hangi nedenlerden ötürü bu yola gidileceği belirtilmemiş, kanuna muhalefet edilmesi halinde bu yola başvurulabileceği ifade edilmiştir. Kanuna muhalefet ifadesinden, hukuki bir kuralın olaya tatbik edilmemesi veya yanlış tatbik edilmesi anlaşılır²⁵². Başka bir ifadeyle, kanuna muhalefet ifadesinden, “hukukun zedelenmesi” anlaşılmalı, maddi hukuk kurallarının ve yargılama hukuku kurallarının ihlalleri karşısında bu yola gidilebilmelidir²⁵³.

Kanun yararına bozma yoluna gidilebilmesi için hukuka aykırılıkların ciddi boyutlara varması gerekir. Kanıtların takdir ve tercihi noktasında yanılığa düşüldüğünden bahisle bu kanun yoluna başvurulması, bu olağan üstü kanun yolunun amaç ve kapsamıyla örtüşmez²⁵⁴. Mahkemenin takdirine ilişkin konular için kanun yararına bozma yoluna gidilemez. Örnek verecek olursak, malın değerinin azlığından kaynaklanan takdir konusundaki hata için bu yola başvurulamaz²⁵⁵.

²⁴⁸ ŞAHİN/GÖKTÜRK; s.260.

²⁴⁹ YCGK, 2.10.2007, 2007/6-170-195.

²⁵⁰ YCGK, 11.4.2006,2006/10-114-2006/117.

²⁵¹ KUNTER/YENİSEY/NUHOĞLU; s.1841.

²⁵² Çağlayan M.Muhtar, ‘Yazılı Emrin Hukuki Niteliği Kabulü Nedeni ve İşleyiş Tarzı Üzerinde İnceleme’, Yargıtay Dergisi, Cilt:1, Sayı:2, Ankara 1975, s.36.

²⁵³ YILDIZ; s.55.

²⁵⁴ ÜNVER/HAKERİ; Ceza Muhakemesi, s.409.

²⁵⁵ YCGK. 11.12.2007, 2-267/271.

Kanun yararına bozma için sayılan bütün nedenler, temyiz sebebi olan hukuka aykırılık halleridir. Ancak, her türlü hukuka aykırılık kanun yararına bozma yoluna başvurmak için yasal neden sayılmamıştır. Burada, temyizdekinin aksine tahdidi değil tadidi bir sayma yolu uygulanmıştır. Yasal nedenlerin sınırlı oluşu, kanun yararına bozmanın olağan üstü bir yol olmasının sonucudur²⁵⁶.

Kanun yararına bozma yolunda, kesinleşen hükümde, verildiği zaman yürürlükte bulunan hem usul hem de maddi hukuka ilişkin hukuka aykırılıkların giderilmesi ile sınırlı olup, sonradan gerçekleşen yasa değişikliklerine dayanılarak kanun yararına bozma yoluna başvurulamaz ve Yargıtay tarafından sonraki yasa değişikliklerine dayanarak bozma gerekçesi yapılamaz²⁵⁷.

Yargıtay'ın ilgili ceza dairesi davayı esastan kabul edip kesinleşmemiş olan kararı bozması kanun yararınadır. Ancak, bozmadan sanığın da yararlanması kabul edilmiş olup, aksi hali haksızlık olurdu. Bundan dolayı, bozma sanık aleyhine sonuç doğurmamalıdır²⁵⁸.

CMK madde 309/4-a ve 309/4-b'de ki durumlarda, bölge adliye veya yerel mahkeme dosya hakkında karar verirken, aynı maddenin (d) bentlerindeki hallerde ise dosya Yargıtay tarafından sonuçlanmaktadır. Tekrardan karar verilmesine gerek yoktur²⁵⁹.

CMK madde 309/4-a ve b bentlerindeki hallerde, kanun yararına bozmadan sonra yeniden yapılacak yargılama işlemi, ilk karar veya hükmü veren mahkeme veya hakim tarafından yerine getirilir²⁶⁰. Kanun yararına bozmada, aleyhe sonuç doğması sadece CMK madde 309/4-a bakımından kabul edilmiş iken, aynı maddenin diğer bentlerinde bu husus kabul edilmemiştir²⁶¹.

Mahkemelerin vermiş olduğu ara kararlar, uyuşmazlığın esasını çözmeyen kararlardır. Son kararlar içerisinde, beraat, mahkûmiyet ve güvenlik tedbirine hükmedilmesi yanında, ayrıca, CMK madde 223'de yer alan bazı hüküm çeşitlerinin de uyuşmazlığın esasını çözen kararlardan olup olmadığı tespit edilmelidir. Kanaatimizce, CMK madde 223/3-4'te yer alan ceza verilmesine yer olmadığı kararları, uyuşmazlığın esasını çözen kararlardır. Çünkü bu kararlarda sanığın suçluluğu ya da suçsuzluğu hakkında bir sonuca erişilmekle beraber, somut

²⁵⁶ KUNTER/YENİSEY/NUHOĞLU; s.1842.

²⁵⁷ AKKAYA; s.12.

²⁵⁸ KUNTER/YENİSEY/NUHOĞLU; s.1842.

²⁵⁹ ALBAYRAK; s.551.

²⁶⁰ ÇOLAK/TAŞKIN; s.822.

²⁶¹ ŞAHİN/GÖKTÜRK; s.261.

olayda ceza verilmemektedir. Ayrıca, son karar niteliğine sahip olan davanın reddi ve düşmesi ile görevsizlik kararları işin esasını çözmeyp, sanığın suçluluğu ya da suçsuzluğu konusunda bir sonuca ulaşılmamaktadır. Kanaatimizce, düşme kararları kural olarak işin esasını çözen kararlardan olmamakla birlikte, bu şekilde verilen düşme kararlarını işin esasını çözen karar olarak kabul eden İBK yorumu amaca daha uygun düşmektedir. Çünkü bu takdirde, yeniden yargılama yasağı söz konusu olmakta ve ilgililer aleyhine sonuç doğurmamaktadır. Bu ise, kanun yararına bozmanın prensiplerine uygun düşmektedir.

Müsadere davasının reddedilmesine ilişkin hükümler için ise, CMK'nın 309/4-c'ye göre, davanın esasını çözen mahkûmiyet dışındaki hükümlerden olduğu için, bu türden bir kararın kanun yararına bozulması halinde artık ilk derece mahkemesi tarafından yeniden yargılama yapılması imkânsızdır. Bu durumlarda müsadere kararının Yargıtay'ın ilgili dairesi tarafından verilmesi lazımdır²⁶².

Cezanın kaldırılmasını gerektirmesi halinde cezanın kaldırılmasına, daha hafif bir cezanın verilmesini gerektirmesi halinde bu hafif cezaya Yargıtay'ın ilgili ceza dairesi tarafından doğrudan hükmedilecektir. Bu durumda, yargılamanın yeniden görülmesi yasağı bulunduğundan dolayı Yargıtay'ın ilgili ceza dairesi tarafından hükmün bozulması ile yetinilmemekte; ayrıca, gerekli kararın doğrudan ilgili ceza dairesi tarafından verilmesi gerekmektedir. Örneğin somut bir olaya ilişkin, dosyanın incelenmesinde, takibin kesinleşip kesinleşmediği ve yapılan taahhüdün geçerli olup olmadığını tespit edecek herhangi bir bilgi ve belgeye ulaşılamamıştır. Bundan dolayı, ilgili daire tarafından bir değerlendirme yapılması gerekir. Söz konusu değerlendirmede, anılan eksikliklerinin giderilmesinden sonra mı kanun yararına bozma konusunda karar verileceği veya bu hususlara dosyadan anlaşılamaması nedeniyle kanun yararına bozma isteminin bu aşamada reddedilerek eksiklerin tamamlanması mı isteneceği tespit edilmelidir. Bu eksikliğin ise, Ceza Genel Kurulunca giderilmesini beklemek bu kanun yolunun sistemine uymamaktadır²⁶³.

CMK madde 309/4-d' de hükümlüden söz edildiği için ortada bir mahkûmiyet kararı vardır. Ancak, cezanın kaldırılması ya da azaltılması gerekmektedir. Bu durumda, kanun yararına bozma kanun yolundan sonra yeni inceleme ve değerlendirme Yargıtay ilgili ceza

²⁶² YCGK.26.9.2006, 2-198/199. Ayrıca bkz.: Yeniden yargılama yasağı nedeniyle, belirlenen hukuka aykırılıkların giderilmesine CMK madde 309/4-d uyarınca ilgili ceza dairesince karar verilmesi gerekir. Yargıtay'ın ceza dairesince hükümlü hakkındaki hükmün bozularak, dosyanın bozma doğrultusunda yeniden karar vermek üzere yerel mahkemeye gönderilmesi kararı verilmesi yerinde değildir(YCGK.2.10.2007, 6-170/195).

²⁶³ YCGK.23.1.2007, 16-12/1.

dairesi tarafından yapılır. Yargıtay'ın ilgili ceza dairesi, cezanın kaldırılmasına ya da daha hafif bir cezaya hükmeder²⁶⁴.

Açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, 4.fıkranın sadece (d) bendinde Yargıtay'ın ilgili ceza dairesi tarafından yeniden inceleme yapılır. Diğer durumlarda ilk karar veya hükmü veren mahkeme ya da hakim tarafından yeniden yargılama yapıp, var olan hukuka aykırılık giderilmekte ve yeniden karar verilmektedir²⁶⁵.

CMK'nın 310. maddesi uyarınca, Adalet Bakanlığı tarafından başvurulmadığı takdirde, madde 309/4-d'de ki nedenlerle sınırlı olarak Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından da bu yola başvurulabilir²⁶⁶. Başka bir ifadeyle, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı bu yetkisini Adalet Bakanlığı'nın aynı konu için bir isteminin olmaması koşulu ve cezanın kaldırılması veya daha az bir cezanın verilmesinin gerekmesi halleriyle sınırlı şekilde kullanılabilir²⁶⁷. Adalet Bakanlığı tarafından başvuru yapılmış ise artık savcılık tarafından bu yetkinin kullanılması söz konusu değildir²⁶⁸.

Kanun yararına bozma istemi halinde, kesinleşmiş hüküm veya kararlarda verildiği zaman yürürlükte bulunan maddi ve usul hukukuna ilişkin hukuka aykırılıkları tespit eden Yargıtay, söz konusu karar veya hükmü CMK 309/3 uyarınca bozmak suretiyle, hüküm ve kararın niteliğine göre madde 309/4'e göre hareket etmek zorundadır. Sonrada meydana gelen lehe kanun değişikliğinin bu hukuka aykırılığı etkisiz hale getirebileceği ihtimali ile münhasıran kendisine tanınan bu yetkiyi kullanmaktan vazgeçemeyeceği gibi, yetki devri anlamına gelebilecek türden yapılacak işlemleri ilk derece mahkemesine bırakması da mümkün değildir. Ayrıca, şuan yürürlükte bulunan CMUK'un 322.maddesinde bahsedilen koşulların bulunması durumunda Yargıtay tarafından hükmü veren mahkemenin yerine geçerek karar verilmesine yasal olarak imkân var ise de, Yargıtay'a ait bulunan yetkilerin alt derecedeki mahkemeler tarafından kullanılabilmesine ilişkin bir hüküm mevcut değildir²⁶⁹.

Deliller toplanıp değerlendirilmesi yapılarak verilen kararlara karşı delillerin değerlendirilmesi ve takdirinde yanılığa düşüldüğünden bahisle bu olağan üstü yola başvurulamaz²⁷⁰. Ayrıca, 'hükümlü/sanık hakkındaki ilk derece mahkemesince verilen

²⁶⁴ ÇOLAK/TAŞKIN; s.822.

²⁶⁵ NOYAN; Ceza Davası, s.1129.

²⁶⁶ AKKAYA; s.12.

²⁶⁷ ERCAN; s.310-311.

²⁶⁸ DONAY; Ceza Yargılama, s.367.

²⁶⁹ AKKAYA; s.12-13.

²⁷⁰ Yargıtay 2.CD, 27.12.2007, 17435/17402.

hükümün gerekçesinde yasada öngörülen hususların gösterilmemesi ise, gerekçeye ilişkin olup, kanun yararına bozma yolunun kapsamına girmeyen bir konudur”²⁷¹.

Kanun yararına bozma kanun yolunda Yargıtay’ın ilgili ceza dairesi tarafından verilebilecek kararlar sınırlıdır. Kanun yararına bozma yoluna konu olan hukuka aykırılıklar, mahkumiyet hükmünün esasına dahil olan bir durumla ilgilidir. Bu nedenle, söz konusu hukuka aykırılığın CMK madde 309/4’te dört bent halinde sayılan hallerden biri içerisinde değerlendirilebilmesi mümkün değildir. Bu durumda, madde 309/4’deki kararlardan biri verilemeyeceğine göre, Yargıtay’ın özel dairesi bu konuda ki değerlendirmesi şöyledir: “Hükümün madde 309/3 gereğince, ‘para cezalarının ertelenemeyeceğini yönüyle aleyhe sonuç doğurmayacak biçimde bozulması’ ile yetinilmesi, bunun yanında başkaca karar verilmemesi gerekirken hükümde aleyhe sonuç meydana getirecek şekilde düzeltme yapılması isabetli olmamıştır”²⁷².

Kanun yararına bozma istemi üzerine öncelikle kesinleşen hükümdeki hukuka aykırılığın hüküm tarihindeki mevzuat gereğince giderilmesi gerekmektedir. Hükümün kesinleşmesinden sonra gerçekleşen kanun değişikliklerinin lehe hükümler getirmesi durumunda hükümlünün hukuki durumunun yeniden değerlendirilmesi ise kanun yararına bozma fonksiyonundan farklı bir hüküm değiştirme yöntemi olup, kendine özgü bir yargılama biçimine tabi kılınmaktadır²⁷³.

V. KANUN YARARINA BOZMA YOLUNA BAŞVURMA YETKİSİ VE ‘HÜKÜMLÜ ALEYHİNE OLARAK’ BAŞVURULABİLİR Mİ?

A. KANUN YARARINA BOZMA YOLUNA BAŞVURMA YETKİSİ

Kanun yolları, karar veya hükümlerdeki hukuka aykırılıkların giderilmesi için vardır. Kanun yollarının kullanılabilmesi için kural olarak bir başvurunun varlığına ihtiyaç vardır. Bundan dolayı, Yargıtay incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar veya hükümlerdeki hukuka aykırılıkların kanun yararına bozma yolu ile giderilmesi için usulüne uygun bir

²⁷¹ Yargıtay 2.CD, 21.7.2008, 18677/13599.

²⁷² YCGK. 21.11.2006, 3-246/261.

²⁷³ AKKAYA; s.12.

başvurunun yapılması gerekir. Başvuru olmaksızın Yargıtay'ın hukuka aykırılıkları resen incelemesi mümkün değildir²⁷⁴.

Kanun yararına bozma kanun yoluna başvurma yetkisi kural olarak Adalet Bakanlığı, istisnai olarak da Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'na aittir²⁷⁵. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın yetkisinin istisnai olmasından dolayı, bu kanun yoluna başvuruda asıl yetki Adalet Bakanlığındadır. 5560 sayılı kanun ile daha önce Adalet Bakanı'na tanınan yetki Bakanlığa verilmiştir²⁷⁶. Yani, 5560 sayılı kanun bu yetkiyi, 'Adalet Bakanı'ndan alarak Bakanlık bünyesine vermiştir. Böylece, bu yetki Bakanlık bünyesindeki görevli olanlar kişiler tarafından kullanılacaktır²⁷⁷. Buna paralel olarak, öğretide de bu yasa yolu için başvurulacak asıl yetkinin Adalet Bakanlığı'nda olduğu vurgulanmaktadır²⁷⁸. Adalet Bakanlığı'nın dava açılması yönünde emir vermesinin Anayasaya aykırı olduğu da savunulmaktadır. Yine aynı görüşü savunanlara göre, bu yola başvurup başvurmamak hususu Başsavcılığın takdirine bırakılmalıdır²⁷⁹.

CMUK'ta yer alan düzenlemede, Adalet Bakanı'nın yazılı emir verme yetkisine, yeni CMK'da terim olarak yer verilmemiştir. Ancak, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, eski düzenlemede olduğu gibi, Bakanlığın istemini aynen yazarak Yargıtay'ın ilgili ceza dairesine yollar. Bu nedenle kurumun niteliğinde pek değişiklik olduğu söylenemez²⁸⁰.

Açıklamalardan anlaşılacağı üzere, kanun yararına bozma davası açmak yetkisi Adalet Bakanlığı'nın yazılı istemi üzerine Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısına aittir²⁸¹. Ayrıca, CMK madde 309/4-d'de düzenlenmiş bulunan hususlara mahsus olmak üzere, yani cezanın kaldırılması veya azaltılmasını gerektiren hallerde, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, Adalet Bakanlığı'nın istemi olmaksızın da kendiliğinden bu davayı açma yetkisine sahiptir (CMK m.310). Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen hükümde, hükümlünün cezasının kaldırılması veya daha hafif ceza verilmesi gerektiren durumlarda bu yola başvurabilecektir. Bunun dışındaki hukuka aykırılıklarda böyle bir yetkisi yoktur. Ancak, bunun gerçekleşmesi için Adalet Bakanlığı'nın, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'ndan böyle bir talepte bulunmamış olması gerekir. Eğer, Adalet

²⁷⁴ KUYUCU; s.123.

²⁷⁵ ÇOLAK/TAŞKIN; s.820.

²⁷⁶ YUTRCAN; s.579.

²⁷⁷ YURTCAN, Erdener; CMK Şerhi, Ankara 2013, 6.baskı, s.1539.

²⁷⁸ KUYUCU; s.123.

²⁷⁹ ÇAĞLAYAN; s.24.

²⁸⁰ DEMİRAĞ, Fahrettin; Ceza Muhakemesi Kanunu, 1.baskı, Şubat 2007, s.589.

²⁸¹ TURHAN; s.424.

Bakanlığı bu kanun yoluna başvuruda bulunmuş ise, bu yetkinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından kendiliğinden kullanılması mümkün değildir²⁸².

Askeri mahkemeler tarafından verilen ve Askeri Yargıtay'da incelenmeksizin kesinleşen karar veya hükümlerde hukuka aykırılık olduğunu tespit eden Milli Savunma Bakanı, söz konusu karar veya hüküm için kanun yararına bozma yoluna gidebilir. Bu halde, Milli Savunma Bakanı hukuka aykırı karar veya hükmün Askeri Yargıtay'ca bozulması istemini, kanuni nedenlerini de belirterek Askeri Yargıtay Başsavcılığı'na yazılı olarak bildirir. Askeri Yargıtay, bildirilen bu nedenleri yerinde görürse hukuka aykırı karar veya hükmü bozar²⁸³.

Kanun yararına bozma yoluna başvurma yetkisinin sadece Adalet Bakanlığı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'na tanınmasından dolayı, bunların dışında herhangi bir makam veya şahsın bu yola başvurusu söz konusu değildir. Hiçbir sebep veya şart, bir başkası tarafından bu yetkinin kullanılabilmesine müsaade etmemektedir²⁸⁴. Örnek verecek olursak, yerel Cumhuriyet savcılarının, mahkeme veya hâkimlerin, şüpheli, sanık, hükümlü, mağdur, müşteki, müdahil ile bu kişilerin vekili, müdafisi, yasal temsilcisi vb. gibi kişilerin başvurusu mümkün değildir. Ancak menfaati ihlal edilen bu kişiler, söz konusu yola başvurusu için Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığını harekete geçirebilirler²⁸⁵.

CMK'nın 309 ve 310. maddelerinde, Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nı kanun yararına bozma isteminde bulunabilmesi için hangi makam veya kişinin ihbar veya talepte bulunabileceğine ilişkin bir düzenleme mevcut değildir. Bazen, Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı önemli ve ciddi bir hukuka aykırı karar veya hükümden haberdar olmayabilir. Bu durum ile alakalı ellerinde yeterli miktarda delil olmayabilir veya kanun yararına bu yetkinin kullanılması ihtiyacı ve katkısı hakkındaki bilgiden haberi bulunmayabilir. Bu yola başvurulmasını isteyen diğer sùjelerin yapması gereken, kural olarak, Adalet Bakanlığı'nı ve istisnai hallerde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nı harekete geçirmektir²⁸⁶.

²⁸² ÖZTÜRK/TEZCAN/ERDEM/SIRMA/SAYGILAR KIRIT/ÖZAYDIN/AKCAN/ERDEN; s.671.

²⁸³ ERCAN; s.309.

²⁸⁴ ÜNVER/HAKERİ; Ceza Muhakemesi, s.406.

²⁸⁵ KUYUCU; s.124.

²⁸⁶ ÜNVER/HAKERİ; Ceza Muhakemesi, s.406.

CMK madde 309'a göre, önemli olan husus, verilen karar veya hükümdeki hukuka aykırılığın Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından öğrenilmesidir. Bunun ise, herhangi bir makam veya kişi tarafından gerçekleşmesi zorunluluğu yoktur. Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, resen veya herhangi bir makam veya kişi vasıtası ile öğrenebilir²⁸⁷.

Adalet Bakanlığı, ilgili yazı ve dosyayı inceledikten sonra bu kanun yoluna gidilmesi gerektiğine kanaat getirdiyse dosyayı Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderir. Aksi durumda, dosyayı kendisine gönderen yerel Cumhuriyet Başsavcılığı'na iade eder. Bu kararın reddine ilişkin yazı, istemde bulunan ilgiliye tebliğ edilir. Aynı konu ve şartlarla yeniden bu yola gidilemez, ancak başka sebeplere dayanarak kanun yararına bozma yoluna tekrardan gidilmesi mümkündür²⁸⁸.

Kanun yararına bozma yolu, kanunların ülke genelinde eşit şekilde uygulanması, Yargıtay incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar veya hükümlerdeki hukuka aykırılıkların giderilmesi ve içtihat birliğini sağlamak için kabul edilmiş bir kanun yoludur. Bu sebeple, Cumhuriyet Savcıları hukuka aykırılık içeren, temyiz ve istinaf incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar veya hükümler aleyhine kanun yararına bozma talebinde bulunması için Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na başvurabilirler. Temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar veya hükümde hukuka aykırılık olduğunu öğrenen Adalet Bakanlığı, bu karar veya hükmün kanun yararına bozulması isteminde asıl yetkili olmakla birlikte mahkemelerin bu yetkiyi kısıtlayıcı biçimde karar vermeleri söz konusu değildir²⁸⁹. Bunun yanında mahkemelerde, verdikleri ve istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen kararlardaki hukuka aykırılıkları kendiliğinden fark ettikleri takdirde bu yola başvurulması için Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na talepte bulunabilirler. Adalet Bakanlığı'na veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na kanun yararına bozma yoluna başvurusu için talepte bulunabilecekler bunlarla sınırlı değildir. Ayrıca, bunlar dışındaki makam veya kurumlarda talepte bulunabilirler²⁹⁰.

Bu kanun yolunda taleple bağılılık ilkesi geçerlidir. Bu sebeple, talebe konu edilmeyen hukuka aykırılıklar bu kanun yolu için bozma sebebi yapılamaz. Talep ve bu talebin nedenleri

²⁸⁷ ÜNVER/HAKERİ; Ceza Muhakemesi, s.404.

²⁸⁸ ÇOLAK/TAŞKIN; s.820.

²⁸⁹ Yargıtay 11.CD, 22.2.2007, 8460/1081.

²⁹⁰ KUYUCU; s.124.

ile bağıllık esastr²⁹¹. Başka deyişle, bu kanun yolu açısından istekle bağıllık ilkesi geçerli olup, talep edilmeyen hukuka aykırılıkların varlığı durumunda bunlar bozma sebebi sayılmayacaktır²⁹².

İlgili kişi veya makamların kanun yararına bozma isteminde bulunulması yönündeki başvuruları yazılı veya sözlü şekilde olabilir. İlgililerin bu istemlerinde hukuka aykırılık nedenlerini göstermeleri şeklinde bir zorunluluk yoktur. Ancak, bu taleplerin yazılı olması ve hukuka aykırılık sebeplerinin belirtilmesi daha sağlıklı olacaktır. Kanun yararına bozma yoluna başvurulması için ilgililerin yapmış olduğu taleplerin, doğrudan Adalet Bakanlığı'na veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na yapmaları zorunluluğu yoktur. Ayrıca, bu taleplerin Adalet Bakanlığı'na veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na iletilmek üzere mahalli Cumhuriyet Başsavcılıklarına yapılması da imkân dâhilindedir. Bu şekilde, işlemlerin daha kısa sürede sonuçlanması sağlanmış olacaktır. Bu durumda, yerel Cumhuriyet Başsavcılığı dosyayı mahkemesinden getirtip inceledikten sonra, merciinde değerlendirilmek üzere Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderecektir. İlgililer tarafından doğrudan Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na başvurulması halinde, bu makamların hukuka aykırılığın tespiti için dosyayı mahallinden istemeleri lazımdır. Bu da vakit kaybına neden olacaktır. İlgililerin başvuruları üzerine yerel Cumhuriyet başsavcılıkları, dosyayı, bununla alakalı belgelerle beraber inceler. Bu inceleme sırasında kararın usulüne uygun olarak tebliğ edilerek kesinleşip kesinleşmediğini, karar veya hükümde hukuka aykırılık olup olmadığını, varsa şayet bu hukuka aykırılığın ciddi boyutlara ulaşmış olup ulaşmadığı konuları üzerinde ciddi olarak inceleme yapması gerekir. Cumhuriyet başsavcılıkları, ilgililerin taleplerinde belirtilen hukuka aykırılıkların nedenleri ile bağılı değildir²⁹³.

Yerel Cumhuriyet başsavcılığı yaptığı inceleme sonucunda, dosyayı, ilgili belgelerle beraber, kanun yararına başvurulup başvurulamayacağı meselesinin incelenip değerlendirilmesi için Adalet Bakanlığı'na veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderir. Yerel Cumhuriyet başsavcılığının, ilgililer tarafından verilmiş olup da kendisine getirilen kararda hukuka aykırılık görmezse yine de bu talebi geri çevirme yetkisi

²⁹¹ YCGK. 10.6.2008, E.83, K.166; YCGK. 4.7.2006, E.185, K.175.

²⁹² YCGK. 14.7.2009, E.2009/6-163, K.2009/202.

²⁹³ KUYUCU; s.125.

bulunmamaktadır. Bunun takdiri Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığındadır²⁹⁴.

Yerel Cumhuriyet başsavcılıkları tarafından yapılacak olan inceleme ve dosyaların Adalet Bakanlığı'na veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesi sırasında Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü'nün 1.1.2006 tarih ve 16 sayılı genelgesinde düzenlenmiş olan hususlara önem verilmesinde yarar vardır²⁹⁵.

CMK m.260/2'ye göre;

1- Asliye ceza mahkemesinde bulunan Cumhuriyet savcıları, mahkemenin yargı çevresindeki sulh ceza mahkemelerinin,

2- Ağır ceza mahkemelerinde bulunan Cumhuriyet savcıları, ağır ceza mahkemesinin yargı çevresindeki asliye ve sulh ceza mahkemelerinin,

3- Bölge adliye mahkemesinde bulunan Cumhuriyet savcıları, bölge adliye mahkemelerinin, kararlarına karşı yasa yollarına başvurabilecekleri düzenlenmiştir. Bu madde gereğince, hâkim veya mahkeme karar ve hükümleri Cumhuriyet savcıları tarafından incelenir. Bu inceleme sonunda Cumhuriyet savcıları olağan ya da olağanüstü yasa yollarına başvurabilirler. İncelenen karar ya da hükümde, hukuka aykırılığın yalnız kanun yararına bozma yolu ile giderilebileceği tespit edilirse dosya Adalet Bakanlığı'na gönderilir. Cumhuriyet savcısı dosyanın kanun yararına bozma istemiyle Adalet Bakanlığı'na gönderilmesi işini resen ve tarafların istemi üzerine yapar²⁹⁶.

Kişiler tarafından yapılan başvurular, (d) bendi dışında kalan hüküm ve kararlar ile hukuka aykırılık nedenlerine ilişkin olması halinde ve yerel Cumhuriyet başsavcılıklarına hitaben verilen dilekçelerde, dosyanın Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilmesi konusunda bir ifade bulunmaması halinde, Cumhuriyet başsavcılıkları bu dosyaları, görüşlerinin yer aldığı bir yazıyla birlikte kanun yararına bozma kanun yoluna gidilip gidilemeyeceği hususunda değerlendirmesi için Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü'ne göndermeleri lazımdır. Aynı zamanda, yerel Cumhuriyet başsavcılığınca yapılacak inceleme sonucunda karar veya hükümde hukuka aykırılık bulunduğu tespit edilmesi durumunda, Cumhuriyet başsavcılıklarının dosyayı görüşlerini içeren yazısını da

²⁹⁴ ÇOLAK/TAŞKIN; s.820.

²⁹⁵ KUYUCU; s.126.

²⁹⁶ ÇOLAK/TAŞKIN; s.820.

ekleyip, kanun yararına bozma yoluna gidilip gidilemeyeceği hususunun takdir edilmesi için Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü'ne vermeleri gerekmektedir²⁹⁷.

CMK madde 309/4-d'de düzenlenen hususlara özgü olmak kaydıyla, hem Adalet Bakanlığı'nın hem de Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın kanun yararına bozma yoluna başvurma yetkisi vardır. Bundan dolayı, mahalli Cumhuriyet başsavcılıkları, yalnız (d) bendi kapsamında var olan hukuka aykırılıklar sebebiyle kanun yararına bozma yoluna gidilip gidilemeyeceği hususunun değerlendirilmesi için dosyayı ister Adalet Bakanlığı'na isterse Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderir²⁹⁸.

Bir karar veya hükümdeki hukuka aykırılıklar CMK 309/4'ün farklı bentlerine ait olabilir. Örnek verecek olursak, kararda, sanığın yaşının küçük olmasından dolayı cezadan indirim yapılmaması nedeniyle fazla cezaya hükmedilmiş olması (d) bendi kapsamına girerken, zorunlu müdafî tayin edilmeksizin savunmasının alınması sonucu savunma hakkının kısıtlanmasından ötürü (b) bendi kapsamına girmektedir. Bu halde, (b) bendi gereği, savunma hakkının kısıtlanması sonucu hükmün bozulması ve yeniden yargılama yapılması gerekeceğinden, bu durumda dosyanın kanun yararına bozma yoluna başvuruda bulunması için Adalet Bakanlığı'na gönderilmesi yerinde olacaktır. Kişiler tarafından verilen kanun yararına bozma istemini içeren dilekçeler, Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na verilmek üzere yerel Cumhuriyet başsavcılıklarına verilmiş ise, bu halde ilk derece mahkemesi nezdindeki Cumhuriyet başsavcılıklarının verilen dilekçelerle birlikte eklerini dilekçede yazılan makama göndermeleri gerekir²⁹⁹.

Kanun yararına bozma yolu, istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşmiş olan karar veya hükümde bulunan hukuka aykırılığın giderilmesi için getirilen bir olağanüstü yol olması nedeniyle olağan kanun yollarına bakarak daha dar kapsamlı bir yol türüdür. Bu nedenle, her türlü hukuka aykırılık nedeniyle bu yol tercih edilemez. Bu yola başvurabilmek için hukuka aykırılığın çok ciddi boyutlara ulaşması ve söz konusu hukuka aykırılığın giderilmesi için başka bir yolun olmaması gerekir. Adalet Bakanlığı incelemesi sonucunda karar veya hükümde bir hukuka aykırılık olduğunu tespit ederse, var olan hukuka aykırılığın bu yol ile giderilmesinin olanak dâhilinde olup olmayacağına bakacaktır. Şayet, mevcut olan hukuka aykırılık bu kanun yolu ile giderilmesi mümkün olan hukuka aykırılıklardan ise, Adalet Bakanlığı'nın kesinlikle kanun yararına bozma talebinde bulunması

---

²⁹⁷ KUYUCU; s.126.

²⁹⁸ ERCAN; s.310.

²⁹⁹ KUYUCU; s.127.

gereklidir. Bu durumda, Adalet Bakanlığı'nın hukuka aykırı karar aleyhine bu yola başvurma isteminde bulunmayabileceğine ilişkin takdir yetkisinin varlığından söz edilemez ve ilgililerin yapmış olduğu başvuru reddedilemez. Örnek verecek olursak, kısa süreli özgürlüğü bağlayıcı cezanın seçenek yaptırımlardan birine çevrilmesi zorunluluğu olduğu halde buna uyulmaması kanun yararına bozma yoluna başvurulması için ciddi bir hukuka aykırılık halidir. Bu hukuka aykırılığı tespit eden Adalet Bakanlığı kanun yararına bozma isteminde bulunması zorunlu ve gereklidir. Bu durum, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı için de geçerlidir³⁰⁰.

Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı karar veya hükmün incelenmesi sonucunda kanun yararına bozma isteminde bulunmaya gerek görmez ise, bu başvurunun reddine karar verip dosyayı mahalline gönderir³⁰¹. Bu ret kararı, mahallinde tebliğ edilir. CMK madde 309'da Adalet Bakanlığı'nın veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın başvurunun reddine ilişkin kararına karşı başvurulacak bir kanun yolu belirtilmemiştir. Ancak bu işlemin iptaline karşı idari yargıya başvurulup başvurulamayacağı tartışmalıdır. Danıştay 5.Dairesi'nin 14.4.2006 tarih ve 2003/1018 E., 2006/1436 K. Sayılı kararında, yazılı emir ve kanun yararına bozma yollarına gidilmesi isteminin reddine ilişkin Adalet Bakanlığı'nın yapmış olduğu işlemin sonuçlarının yargısal bir alanda vücut bulduğundan iptal davasına konu olacak bir idari işlemin bulunmadığına, bu nedenle idari yargıda dava edilemeyeceğini belirtmiştir³⁰².

Kanun yararına bozma kanun yoluna başvurulmasına ilişkin istemin Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından reddedilmesinden sonra aynı nedene dayanarak böyle bir istemde bulunulması yerinde bir davranış olmaz. Adalet Bakanlığı'nın veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın kendilerine yapılan başvurudaki hukuka aykırılık halleri ile bağlı bulunmadan inceleme yapmasından dolayı söz konusu karar aleyhine başka sebeplere dayanarak yeniden bu olağan üstü kanun yoluna başvurulmasının uygun bir hareket olmadığı düşünülebilir. Ancak, hukuka aykırılık nedenlerini inceleyen merciin yanılması da mümkün olabilmektedir. Bu nedenle, yeniden istemde bulunulmasını engelleyen bir düzenleme mevcut değildir. CMK madde 309/4-d'de belirtilen haller sınırlı olmak üzere Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından reddedilen istemler için ilgili kişi veya kurumların aynı nedenlere dayanarak diğer mercie başvuru yapmaları imkânı bulunmaktadır. CMK madde 310/2'de düzenlenen sınırlama sadece Adalet Bakanlığı

---

³⁰⁰ KUYUCU; s.129-130.

³⁰¹ DONAY; Ceza Yargılaması, s.365.

³⁰² KUYUCU; s.130.

tarafından kanun yararına bozma yoluna başvurulması durumunda, bu yetkinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından kullanılmaması için getirilmiş bir düzenlemedir³⁰³.

Kanun yararına bozma olağanüstü bir denetim yoludur ve istisnai bir niteliğe sahiptir. Bu özelliğinden dolayı, yetkinin nesnel şekilde kullanılması için belli makam ve kişilere verilmesi yerindedir. Yetkinin olağan kanun yollarına başvurma hakkına sahip olanlara verilmesi iş yoğunluğunun artmasına, işlerin uygun bir zaman diliminde netleşmesine ve yetkinin kişisel duygu ve düşünce ile kullanılmasına neden olur. Bu ise, kanun yolunun olağanüstü olma özelliğinin ve bundan beklenen yararın ortadan kalkmasına sebep olur³⁰⁴.

Kanun yararına bozma yoluna başvurma yetkisinin sadece Adalet Bakanlığı'na veya istisnai olarak Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısına tanınması silahların eşitliği ilkesine ters olduğu ifade edilebilir ise de, bu fikre tamamen katılmak söz konusu değildir. Çünkü, bu kanun yolu, Yargıtay incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karardaki hukuka aykırılıkların kanun yararına bozulması ve böylelikle kanunların ülke genelinde eşit uygulanmasını sağlamak için kabul görmüştür. İlgili kişi veya makamların lehine veya aleyhine bu yasa yoluna gidilse de, davanın esasını çözen hükümler açısından hükmün bozulması ilgililer aleyhine sonuç doğurmamakta ve yeniden yargılamayı da gerektirmemektedir³⁰⁵.

Kanun yararına bozma yasa yoluna başvurma yetkisi Adalet Bakanı'nın sahsına değil, Bakanlığa verildiğini belirttik. Bu yetki doğrudan Bakanın kendisi tarafından kullanılabilceği gibi, müsteşar veya görevlendirilen başka bir kişi tarafından da kullanılabilir. Adalet Bakanlığı'na gönderilen başvurular 29.3.1984 tarih ve 2992 sayılı Adalet Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun'un 9.maddesinin (c) bendi³⁰⁶ uyarınca Ceza İşleri Genel Müdürlüğünce incelenip sonuca kavuşturulmaktadır.

Burada şu hususa dikkat edilmelidir. CMK'nın 309 ve 310.maddelerinde "yazılı emir ile bozma", "kanun yararına bozma" olarak yeniden düzenlenmiştir. Bu nedenle, 2992 sayılı

---

³⁰³ ÇOLAK/TAŞKIN; s.820.

³⁰⁴ KUYUCU; s.131.

³⁰⁵ KUYUCU; s.131-132.

³⁰⁶ 29.3.1984 tarih ve 2992 sayılı kanunun 9.maddesi: "Ceza İşleri Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır: ... (c) bendi; Hakim tarafından ve mahkemelerce verilip Yargıtay'ca incelenmeksizin kesinleşen karar veya hükümlere ilişkin yazılı emir işlemlerini yürütmek."

Kanunun 9/c uyarınca, “yazılı emir” ifadesinin, yukarıda ifade edilen hükümlere paralel şekilde değiştirilmesi uygun olacaktır³⁰⁷.

CMK madde 310’un başlığı ile içeriğinden ve madde 309/2’de yer alan “Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı” ifadesinden, bu yasa yoluna başvuruda bulunma yetkisinin sadece Cumhuriyet Başsavcısı’nın şahsına verildiği şeklinde anlamak yanlış olur. Burada asıl olan “Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı” makamıdır. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı; Cumhuriyet Başsavcısı, Cumhuriyet Başsavcıvekili ve Cumhuriyet savcılarında oluşmaktadır. Bu makamın çalışmaları sayılan bu kişiler aracılığı ile gerçekleşir³⁰⁸. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, bu makamın düzenli ve sağlıklı şekilde çalışmasını gerçekleştirmek ve bu yönde gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür³⁰⁹. 4.2.1983 tarih ve 2797 sayılı kanunun 28/2’ye göre, “Yargıtay Cumhuriyet savcıları kendilerine verilen dosyaların tebliğnamelerini, karar düzeltme ve itiraz yasa yoluna başvurma işlemlerini Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı adına düzenler ve onun yerine imza ederler. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının vereceği diğer işleri görürler”. Yargıtay İç Yönetmeliği’nin madde 38/2’ye göre, “Yargıtay Ceza Daireleri görevi dışında kalan icra ceza ve kanun yararına temyiz işlerini inceleyeceği bölüm ve bu işlere bakacak Yargıtay Cumhuriyet savcısı işlerin niteliği ve miktarı göz önünde tutularak Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından belli edilir.”³¹⁰

Belirtilen bu hükümler uyarınca, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı’nın görevlendirmesiyle Yargıtay Cumhuriyet savcıları kanun yararına bozma yoluna başvurabilmektedirler. Başsavcılık bu davayı, olağan temyiz yolundaki mütalaasında olduğu gibi tebliğname denilen bir belge vasıtasıyla açar. Bu tebliğname, dava dilekçesi niteliğindedir³¹¹. Adalet Bakanlığında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilen kanun yararına bozma ile alakalı yazıları aynen yazarak düzenleyecekleri tebliğnameyi imzalayıp ilgili ceza dairesine gönderebileceklerdir. Bu tebliğnamede, Bakanlığın göstermiş olduğu nedenlere yer verilir. Ayrıca, bu nedenlerin üzerine ilave bir neden ekleyemez³¹². Ayrıca, bu nedenlerin üzerine hiçbir şey katamayacağı gibi farklı bir görüş de sergileyemez³¹³. Ancak, başsavcılık ilgili ceza dairesine iletirken kendi düşüncesi eklemesi gerektiğini düşünen yazarlar da vardır. Bunların gerekçesi ise, başsavcılığın sadece taşıyıcı sıfatına sahip

³⁰⁷ KUYUCU; s.132.

³⁰⁸ 4.2.1983 tarih ve 2797 sayılı Yargıtay Kanunu m.6, Yargıtay İç Yönetmeliği m.34.

³⁰⁹ 2797 sayılı Yargıtay Kanunu m.27/6, Yargıtay İç Yönetmeliği m.35/6.

³¹⁰ KUYUCU; s.132-133.

³¹¹ KUNTER/YENİSEY/NUHOĞLU; s.1839-1840.

³¹² YILDIZ; s.56.

³¹³ ÜNVER/HAKERİ; Ceza Muhakemesi, s.404.

olmaması gerektiğidir³¹⁴. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcı vekili, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının görevinin başında bulunmadığı durumlarda tüm görevleri yapmaya yetkilidir.³¹⁵.

Bahsi geçen hükümler ışığında, kanun yararına bozma için yapılan başvuru yetkisinin yalnız Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından kullanılmasının zorunlu olmadığı anlaşılmaktadır. Bundan dolayı, kanaatimizce, 310. maddenin başlığı olan “Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı’nın kanun yararına başvurması” ifadesinin “Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının kanun yararına başvurması”, CMK madde 309 ve 310. maddelerde yer alan “Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı” şeklindeki ifadelerin ise, “Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı” olarak düzeltilmesi yerinde olacaktır.

Dava, Yargıtay’ın ilgili ceza dairesinde açılır. Yargılama görevi ilgili ceza dairesine aittir. Bu daire öncelikle kanun yararına bozmanın kabul edilip edilemeyeceği hususunda karar verir. Eğer kabul edilebilir olduğuna karar verirse, tebliğmedeki iddialarla bağlı kalarak davayı çözer. Bozma sebepleri var ise dava bozular, yok ise dava reddedilir³¹⁶.

Uygulamada ise, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı’nın görevlendirmesi çerçevesinde, hem mahallinden hem de Adalet Bakanlığı tarafından gönderilen kanun yararına bozma yasa yoluna başvurulmasıyla alakalı istemler, bunlar için ayrılan bölüme getirilip, Adalet Bakanlığında gelen bozma istemi yazısı, bu bölümde görevlendirilen Cumhuriyet savcılarının imzasının bulunduğu tebliğname ile birlikte ilgili ceza dairesine gönderilmektedir. Bu tebliğnameye göre, ayrılan bu bölüme “yazılı emir masası” denmekteydi³¹⁷. Bu bölümde çalışan kişiler yargıç statüsündedir, ancak bakanlık bünyesinde yer almaktadırlar³¹⁸. Mahallinden gönderilen başvurularla alakalı istemler ise, bu bölümde görevlendirilen Cumhuriyet savcılarınca incelendikten sonra Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı(yokluğunda Başsavcı vekili) ile görüşerek gerçekleştirirler. Bu görüşme sonucunda kanun yararına bozma istemlerinin reddedilmesi işlemleri Yargıtay Cumhuriyet savcıları tarafından yerine getirilmekte, karar aleyhine kanun yararına bozma talepleri ise

³¹⁴ DONAY; Ceza Yargılama, s.365.

³¹⁵ KUYUCU; s.133.

³¹⁶ YILDIZ; s.56.

³¹⁷ YURTCAN; Ceza Yargılaması, s.579.

³¹⁸ YURTCAN; Ceza Yargılaması, s.1539.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının veya yokluğunda Başsavcıvekilinin ya da Cumhuriyet savcılarının imzaladığı tebliğname ile gerçekleşmektedir³¹⁹.

B. KANUN YARARINA BOZMA YASAYOLUNA ‘HÜKÜMLÜ ALEYHİNE OLARAK’ BAŞVURULABİLİR Mİ?

CMK ile getirilen yeni sistem, CMUK’ta yer alan sistemden farklı şekilde düzenlenmiş ve bu kanun yolunun sonunda hükmün “hükümlü aleyhine olarak” da bozulabileceği yer almıştır³²⁰. CMK m.309’da, CMUK’ta yer alan, kanun yararına bozma yasayolunun genel açıdan hukukun birliği ve hukukun doğru uygulanmasını; özeld ise somut olay açısından hükümlü hakkında sadece lehe sonuç yaratacağını öngören hükmüne yer verilmemiştir. Bununla eski sistemin terk edildiği ve yanlış içtihatların önlenmesinin amaçlandığı ifade edilebilir³²¹. CMK m. 309 ve 310’da kanun yararına bozma yoluna nasıl ve kim tarafından başvuruabileceği gösterilmiş, m. 309/3’te ise Yargıtay’ın ileri sürülen nedenleri uygun gördüğü takdirde söz konusu hükmü kanun yararına bozacağı ifade edilmiştir³²².

CMK m. 309 ve 310’da, hükümlü aleyhine bozma kanun yoluna gidileceği veya gidilmeyeceği ve aleyhe bozma yapılmasının mümkün olup olmadığına ilişkin herhangi bir açıklamaya yer verilmemiştir. Ancak, CMK m. 309/4-a’da, bozma nedeninin CMK’nın 223. maddesinde tanımlanan ve davanın esasını çözmeyen bir karara ilişkin ise bozma sonrası kararı veren hakim veya mahkemenin gerekli inceleme ve araştırma neticesinde yeniden karar verebileceği öngörülmüştür. Bu bozma sonrasında verilecek karar için herhangi bir sınırlama bulunmaması ve bu bozmanın CMK m. 309/4-b ve c bentlerinde olduğu gibi aleyhe sonuç doğurmayacağı yönünde bir hüküm olmamasından dolayı, davanın esasını çözmeyen kararlara karşı ilgililerin lehine veya aleyhine bu kanun yoluna başvuruabileceği, bunun yanında, bu bozmanın lehe olabileceği gibi aleyhe de sonuç yaratabileceği sonucu ortaya çıkmaktadır³²³.

CMK m. 309/4(b) ve (c) bentlerinde kanun yararına bozmanın aleyhe sonuç doğurmayacağı, (d) bendinde ise lehe sonuç doğuracağı hükme bağlanmıştır. Buradan da anlaşılacağı üzere, davanın esasını çözmeyen veya davanın esasını çözüp de mahkûmiyete

³¹⁹ KUYUCU; s.134.

³²⁰ ÜNVER, Yener/HAKERİ, Hakan; Sorularla Ceza Muhakemesi Hukuku, 2006, s.545.

³²¹ ÜNVER/HAKERİ; Ceza Muhakemesi, s.411.

³²² KUYUCU; s.191.

³²³ KUYUCU; s.191.

ilişkin bir hüküm söz konusu ise kanun yararına bozma kanun yolu aleyhe de sonuç doğurabilecektir³²⁴.

Kanun yararına bozulan hüküm, beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, davanın düşmesi, güvenlik tedbirlerine hükmedilmesi gibi mahkûmiyet dışında ve davanın esasını çözen bir hüküm niteliğinde ise verilen bozma kararı aleyhe sonuç doğurmaz ve yeniden yargılama da yapılması söz konusu olamaz³²⁵.

Yargıtay'a göre, mahkûmiyet hükmünün kanun yararına bozulması halinde sanık aleyhine hüküm doğurmaması gerekir. Bu kanun yoluna bakan Yargıtay, bu halde hukuka aykırılığa işaret edip aleyhe sonuç doğurmayacak şekilde söz konusu hükmü kanun yararına bozmakla yetinmesi gerekir³²⁶.

VI. YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCISININ KANUN YARARINA BOZMA YOLUNA BAŞVURMASI VE ADALET BAKANLIĞI'NIN KANUN YARARINA BOZMA İSTEMİNDE BULUNMASI

A. YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCISININ KANUN YARARINA BOZMA YOLUNA BAŞVURMASI

Kanun yararına bozma davası açma yetkisi Adalet Bakanlığı'nın yazılı istemi üzerine Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısına aittir³²⁷. CMK m. 309/4-d'de düzenlenmiş bulunan hususlara özgü olmak üzere, yani cezanın kaldırılması veya azaltılmasını gerektiren hallerde, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, Adalet Bakanlığı'nın istemi olmaksızın da resen bu davayı açma yetkisine sahiptir (CMK m.310). Ancak, bunun gerçekleşmesi için Adalet Bakanlığı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'ndan böyle bir talepte bulunmamış olmalıdır. Eğer, Adalet Bakanlığı bu kanun yoluna başvuruda bulunmuş ise, bu yetkinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından resen kullanılması mümkün değildir³²⁸.

CMK 310. maddesine göre, Adalet Bakanlığı'na tüm hukuka aykırılıklar için tanınan kanun yararına bozma isteminde bulunma yetkisi, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na CMK

³²⁴ ÜNVER/HAKERİ; Sorular, s.546.

³²⁵ YCGK. 13.02.2007, 9-349/35.

³²⁶ YCGK. 02.02.2010, 4-236/12.

³²⁷ TURHAN; s.424.

³²⁸ ÖZTÜRK/TEZCAN/ERDEM/SIRMA/SAYGILAR KIRIT/ÖZAYDIN/AKCAN/ERDEN; s.671.

m. 309/4-d' de yer alan nedenler ile sınırlı tutulmuştur³²⁹. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen hükümde, hükümlünün cezasının kaldırılması veya daha hafif ceza verilmesini gerektiren durumlarda bu yola başvurabilecektir. Bunun dışındaki hukuka aykırılıklarda böyle bir yetkisi yoktur. Ayrıca, Bakanlık tarafından kanun yararına bozma istenmişse, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı CMK m. 310'da ki yetkisini kullanamaz³³⁰.

CMK m. 310'un başlığı ile içeriğinden ve madde 309/2'de yer alan "Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı" ibaresinden, bu yasa yoluna başvuruda bulunma yetkisinin sadece Cumhuriyet Başsavcısının şahsına verildiği şeklinde anlamak yanlış olur. Burada asıl olan "Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı" makamıdır. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı; Cumhuriyet Başsavcısı, Cumhuriyet Başsavcivekili ve Cumhuriyet savcılarında oluşmaktadır. Bu makamın çalışmaları sayılan bu kişiler aracılığı ile gerçekleşir³³¹. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, bu makamın düzenli ve sağlıklı şekilde çalışmasını gerçekleştirmek ve bu yönde gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür³³². 4.2.1983 tarih ve 2797 sayılı kanunun 28/2'ye göre, "Yargıtay Cumhuriyet savcıları kendilerine verilen dosyaların tebliğnamelerini, karar düzeltme ve itiraz yasa yoluna başvurma işlemlerini Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı adına düzenler ve onun yerine onay işlemini yaparlar. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının vereceği diğer işleri görürler". Yargıtay İç Yönetmeliği'nin madde 38/2'ye göre, "Yargıtay Ceza Daireleri görevi dışında kalan icra ceza ve kanun yararına temyiz işlerini inceleyeceği bölüm ve bu işlere bakacak Yargıtay Cumhuriyet savcısı işlerin niteliği ve miktarı göz önünde tutularak Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından belli edilir."³³³

Kanaatimizce, bahsi geçen hükümler ışığında, kanun yararına bozma için yapılan başvuru yetkisinin yalnız Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından kullanılmasının zorunlu olmadığı anlaşılmaktadır. Bundan dolayı, CMK'nın 310. maddenin başlığı olan "Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın kanun yararına başvurması" ifadesinin "Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın kanun yararına başvurması", CMK'nın 309 ve 310. maddelerinde yer alan "Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı" şeklindeki ifadelerin ise, "Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı" olarak düzeltilmesi yerinde olacaktır.

³²⁹ TURHAN; s.424.

³³⁰ DEMİRAG; s.592.

³³¹ 4.2.1983 tarih ve 2797 sayılı Yargıtay Kanunu m.6, Yargıtay İç Yönetmeliği m.34.

³³² 2797 sayılı Yargıtay Kanunu m.27/6, Yargıtay İç Yönetmeliği m.35/6.

³³³ KUYUCU; s.132-133.

B. ADALET BAKANLIĞI'NIN KANUN YARARINA BOZMA İSTEMİNDE BULUNMASI

Adalet Bakanlığı tarafından yapılan inceleme sonucunda Yargıtay incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar veya hükümde hukuka aykırılık olduğunun tespit edilmesi halinde, söz konusu karar veya hükmün Yargıtay tarafından bozulmasını, yasal nedenleri de göstererek Bakanlık tarafından Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na bildirilir. Adalet Bakanlığı'nın bildirimde bulunması zorunludur. Bu zorunluluğun yasal temeli CMK m. 309/1'de yer almaktadır³³⁴.

Hukuka aykırı olduğu tespit edilen karar veya hükmün Yargıtay tarafından bozulması isteminin, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na yazılı şekilde bildirilmesi ve bozma isteminde kanuni sebeplerin belirtilmesi zorunludur (m.309/1). Eğer bozma isteminde hukuka aykırılık nedenleri gösterilmez ise, bu eksiklik Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından giderilemez. Bu durumda, Yargıtay'ın ilgili dairesi kanun yararına bozma istemini reddeder³³⁵.

Adalet Bakanlığı kendisine yapılan istemi uygun gördüğü takdirde, kararda görmüş olduğu hukuka aykırılıkların nedenlerini açıkça yazıp, uygun tebliğname düzenlenmesi için dosyayı Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderir. Adalet Bakanlığı kendisine bildirilen hukuka aykırılık nedenleri ile bağlı değildir. Bakanlık tarafından bu istemin kapsamı genişletilebileceği gibi tersine daraltılabilir de. Buna ilave olarak, tamamen farklı bir hukuka aykırılık gerekçesiyle bu kanun yoluna gidilmesi mümkündür³³⁶.

Adalet Bakanlığı tarafından dosya incelenip bu kanun yoluna gidilmesini gerekli görmemiş ise, incelenen dosya mahkemesine tevdi edilmek üzere mahallindeki savcılığa geri gönderilir. Bunun üzerine savcılık dosyayı mahkemesine tevdi eder. Adalet Bakanlığı'nın olumsuz tespitini içeren yazı, ilgili kişiye savcılık tarafından tebliğ edilir. Adalet Bakanlığı yazısında istemin reddine ilişkin nedenleri belirttiğinden dolayı, aynı karar için aynı nedenlere dayanarak yeniden kanun yararına bozma kanun yoluna başvurulamaz³³⁷.

Birbiriyle ilgisi olmayan dosyalarda yer alan hükümler için aynı yazıdaki istemle kanun yararına bozulması istenemez. Burada, hüküm veya kararda yer alan kişilerin aynı veya

---

³³⁴ KUYUCU; s.134-135.

³³⁵ KUYUCU; s.135.

³³⁶ AKKAYA; s.15.

³³⁷ AKKAYA; s.15.

farklı olması önemli değildir. Kanaatimizce, bu şekilde kanun yararına bozma istenmiş ise, farklı dosyalarda yer alan hüküm ve kararlar aleyhine ayrı ayrı bozma isteminde bulunulması için söz konusu istemin reddedilmesi uygun olacaktır.

Bir karar veya hükmün aleyhine olarak birden fazla hukuka aykırılık nedeninin varlığı halinde yine kanun yararına bozma isteminde bulunulması mümkündür. Diğer bir ifade ile, kanun yararına bozma isteminde, söz konusu karar veya hükümde yer alan birden fazla hukuka aykırılık nedeni yer alabilir. Ayrıca, kanun yararına bozma kanun yolunda yer alan hukuka aykırılık nedenlerinin bir kısmı ilgili kişilerin lehine bir kısmı da aleyhine olması mümkündür. Örnek verecek olursak, kararda yer alan bir hukuka aykırılık nedeni hükümlü için daha hafif bir ceza verilmesine neden olabilir, başka bir hukuka aykırılık nedeni ise erteleme yasağına aykırı hareket edilmesi nedeniyle hükümlünün aleyhine olabilir. Bu takdirde, uygun görülen hukuka aykırılık nedenlerinden dolayı söz konusu kararın kanun yararına bozulmasına karar verilmesi gerekir³³⁸.

CMK m. 309'da, kanun yararına bozma isteminde bulunan Adalet Bakanlığı'nın, bu isteminin yazılı olacağı belirtilmekle birlikte yazının şekline ilişkin herhangi bir açıklamaya yer verilmemiştir. Adalet Bakanlığı'nın bu istemi, ilgili dosyalar ile beraber Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilir³³⁹.

VII. KANUN YARARINA BOZMANIN ETKİLERİ VE SONUÇLARI

A. KANUN YARARINA BOZMANIN ETKİLERİ

1. KANUN YARARINA BOZMA BAŞVURUSUNUN İNFAZIN DURDURULMASI VEYA ERTELENMESİNE ETKİSİ

Kanun yararına bozma yoluna başvurulması kesinleşmiş olan kararların infazının geri bırakılmasını veya infazın durdurulmasına sebep olabilir. Kanun yararına bozma isteminde bulunulurken ileri sürülen hukuka aykırılık sebeplerinin cezanın kaldırılması ya da daha hafif bir ceza verilmesini gerektirmesi halinde infazın durdurulması veya ertelenmesi, adaletin sağlanması için mutlaka gereklidir. Ancak, yasada, kanun yararına bozma yoluna başvurulmasının, hükmün veya kararın infazını durdurup durdurmayacağı ya da cezanın

---

³³⁸ KUYUCU;s.136-137.

³³⁹ KUYUCU;s.137-138.

infazını erteleyip ertelemeyeceği hususunda bir düzenleme mevcut değildir³⁴⁰. Aynı şekilde, CMUK döneminde de, yazılı emrin cezanın infazını durdurup durdurmayaacağı veya cezanın infazını erteleyip ertelemeyeceği konusunda bir düzenleme yoktu³⁴¹.

Yargıtay'ın davayı esastan kabul ederek kesinleşen bir kararı bozması kanun yararına olduğu söylenebilir. Ancak, söz konusu bozmadan sanığın yararlanması kabul edilmiştir. Bu sebeple, bozma kararı sanık aleyhine sonuç doğurmamalıdır. Bunun üzerine, söz konusu bozma adalet ve menfaat düşüncesiyle elde edildiğinden ilgilinin aleyhine etki etmemesi gerekir. Diğer taraftan, genel menfaat dendiğinde, kanuna aykırı olarak mahkûm edilmiş olan bir kimsenin mahkûmiyetinin ortadan kaldırılması için emir verdiğinden bozmanın ilgilinin lehine etki etmesi lazımdır³⁴².

Öğretide, haksızlığın önlenmesi ve adaletin sağlanması açısından kanuna bu şekilde bir hüküm konulması gerektiği ileri sürülmüştür. Kararların yerine getirilmesinin durdurulması ve ertelenmesi açısından karar düzeltme hükümlerinin kıyas yoluyla uygulanabileceği belirtilmiştir. Ancak, karar düzeltme yolu CMK'da yer almamıştır. 5320 sayılı CMK'nın Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un madde 8/1'de, bölge adliye mahkemelerinin Resmi Gazete'de ilan edilecek göreve başlama tarihinden önce aleyhine olarak temyiz yoluna başvurulmuş kararlar hakkında, bu kararlar kesinleşinceye kadar CMUK'un m. 322/4-5-6. fıkralar hariç olmak üzere 305 ve 326. maddelerinin uygulanmaya devam edeceği, aynı maddenin 3. fıkrasında ise CMK'nın yürürlüğe girdiği tarihten önce Yargıtay tarafından incelenip kesinleşen hükümler hakkında, başvuru süresi geçmemiş olmak şartıyla karar düzeltme yoluna başvurulabileceği belirtilmiştir. Böylelikle, karar düzeltme yolu 1.6.2005 tarihinden önce Yargıtay tarafından incelenip kesinleşen hükümler açısından, başvuru süresi geçmemiş olmak şartıyla bir süre daha uygulandıktan sonra varlığı sona ermiştir. Bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere, karar düzeltme yoluna ilişkin hükümlerin kıyas yoluyla kanun yararına bozma yolunda uygulanması imkânı ortadan kalkmıştır³⁴³.

Bu kanun yolu, olağanüstü bir yoldur ve kesinleşmiş karar veya hükümler için söz konusu olmaktadır. Bundan dolayı, kanun yararına bozma başvurusu resen kararın infazını durdurmaz ve infazın ertelenmesine sebep olmaz. Ancak, bu yasa yoluna başvurulması halinde giderilmesi güç haksızlıkların ortaya çıkmasının önüne geçmek için kararın infazının

³⁴⁰ YURTCAN; Uygulamacı, s.259.

³⁴¹ KUYUCU; s.201.

³⁴² ÇAĞLAYAN, s.44.; ÇAĞLAYAN, M.Muhtar; Gereççeli Notlu ve İçtihatlı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, Cilt:3, Ankara 1966, s.292.

³⁴³ KUYUCU, s.201-202.

durdurulması ya da ertelenmesi söz konusu olabilir. Kanuni düzenlemelerde bu hususta bir hüküm bulunmaması yanında, bu yola başvuru sonrasında kararın infazını ertelemeyeceği veya durdurmayacağı hususunda bir hükmün olmaması, bu yasa yoluna başvurulması durumunda yargı makamlarınca infazın durdurulması veya ertelenmesi kararı verilmesinde tereddütte yol açmaktadır³⁴⁴.

CMUK döneminde, yazılı emir ile bozma yoluna gidilmesi için dosya Adalet Bakanına gönderilmeden önce yerel Cumhuriyet başsavcılıkları tarafından mahkemelerden CMUK'un 402. maddesi³⁴⁵ gereği, infazın durdurulması hususu çerçevesinde istemde bulunmakta, mahkeme durdurma kararı verdikten sonra dosya Adalet Bakanına gönderilmekteydi. CMK'da ise, bu kanunun yürürlüğe girmesinden sonra yerel Cumhuriyet başsavcılıkları bu yasa yoluna gidilmesi konusundaki istemler nedeniyle 5275 sayılı CGTİK'in 98. maddesi uyarınca³⁴⁶ infazın durdurulması konusunda mahkemelerden karar aldıktan sonra dosyayı gereğinin yapılması için Adalet Bakanlığı'na veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na göndermektedirler. Anlaşıldığı üzere, bu konuda önceki ve sonraki kanunlar arasında paralel bir düzenleme mevcuttur³⁴⁷. Hem CMUK'un 402. maddesi hem de 5275 sayılı CGTİK'in 98.maddesi uyarınca, madde kapsamındaki müracaatların kararın infazını ertelemeyeceği ve durdurmayacağı, ancak mahkemenin bu şekilde karar verebileceği düzenlenmiştir. Hukuka aykırı hüküm veya kararlar için bu yola başvurulması sırasında yapılan başvurular üzerine giderilmesi güç haksızlıklara ve hukuka aykırı kararların infazına sebep olmamak için Cumhuriyet savcılarının istemiyle ilk derece mahkemeleri tarafından 5275 sayılı kanunun 98.maddesinin uygulanmasıyla infazın durdurulması veya

³⁴⁴ KUYUCU; s.202.

³⁴⁵ CMUK m.402: "Bir mahkûmiyet hükmünün tefsirinde veya tayin olunan cezanın hesabında tereddüt edilir yahut cezanın kısmen veya tamamen infazı lazım gelmeyeceği iddia olunursa bu bapta mahkemeden bir karar istenir.

399.madde dairesinde cezanın ara verilmesi talebinin reddi aleyhinde vuku bulan muhalefetlerden aynı hüküm caridir.

Bu müracaatlar cezanın infazına ara vermez. Şu kadar ki, mahkeme infazın ara verilmesini veya tatilini emredebilir."

³⁴⁶5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un (CGTİK) 98.maddesinde; "(1) Mahkûmiyet hükmünün yorumunda veya çektirilecek cezanın hesabında duraksama olursa, cezanın kısmen veya tamamen yerine getirilip getirilemeyeceği ileri sürülür ya da sonradan yürürlüğe giren kanun, hükümlünün lehinde olursa, duraksamanın giderilmesi veya yerine getirilecek cezanın belirlenmesi için hükmü veren mahkemeden karar istenir.

(2) 16.madde gereğince cezanın ertelenmesi isteminin reddi halinde de aynı hüküm uygulanır.

(3) Yukarıdaki fıkralar uyarınca yapılan başvuru cezanın infazını ertelemeyebilir. Ancak, mahkeme olayın özelliğine göre infazın ertelenmesine veya durdurulmasına karar verebilir."

³⁴⁷ KUYUCU; s.203-204.

ertelenmesine karar verilmesi zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Uygulama da bu yönde gelişmiştir³⁴⁸.

Yargıtay 1.Ceza Dairesinin 20.12.2006 gün ve 2006/5508-5851 sayılı kararında da, “...Bu hükmün kıyas yolu uygulanarak, kanun yararına başvurulması durumunda da hükümlünün mağduriyetinin önlenmesi bakımından infazın ertelenmesi ya da durdurulması kararı verilebileceği kabulünde zorunluluk vardır. Gerçekten de, koşullu salıvermeye esas alınması gereken içtima kararı kanun yararına bozma isteminin konusu olduğu takdirde koşullu salıverme isteğinin reddiyle mağduriyete meydan verilmemesi bakımından infazın durdurulması doğru bir uygulamadır” denilmektedir.

Kanun yararına bozma yoluna başvurma hak ve yetkisi Adalet Bakanlığı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısındadır. Kanaatimizce, bu iki makam tarafından, bu yasa yoluna başvuru yapılamadan önceki aşamada, yerel mahkemeler tarafından infazın ertelenmesinin veya durdurulmasının, 5275 sayılı CGTİK’in 98 ve devamı maddeleri gereği karar verilmesi yerinde olacaktır.

Bozma kararının etkisini, bozulan kararın türüne göre farklı şekilde incelemek gerekir.

a) Bozma, CMK’nın 223. maddesinde tanımlanan ve davanın esasını çözmeyen bir karara ilişkin ise, kararı veren hakim veya mahkeme gerekli inceleme sonunda yeniden karar verir (CMK m. 309/4-a)³⁴⁹.

Uyuşmazlığın esasını çözmeyen mahkeme kararlarının bozulması ilgililer aleyhine sonuç doğurabilmektedir. Uyuşmazlığın esasını çözmeyen mahkeme kararına örnek olarak durma kararı verilebilir. Çünkü, bu durumlarda, mahkeme yargılamaya kaldığı yerden devam edecek ve yapacağı inceleme sonunda karar verecektir. Bu karar mahkûmiyet kararı da olabilir. Ayrıca, sanık lehine olan bir kararın bozulmasının sanık aleyhine sonuç doğurması, bu kanun yolunun amacına ters düşmektedir³⁵⁰.

b) Mahkûmiyete ilişkin hükmün, davanın esasını çözmeyen yönüne veya savunma hakkını kaldırma veya kısıtlama sonucunu doğuran usul işlemlerine ya da ara kararlarına ilişkin ise, kararı veren hakim veya mahkemece yeniden yapılacak yargılama sonucuna göre

³⁴⁸ KUYUCU; s.204.

³⁴⁹ YURTCAN; Uygulamacı, s.259.

³⁵⁰ TOROSLU/FEYZİOĞLU; s.378.

hüküm verilir. Bu hüküm, önceki hükümde belirlenmiş olan cezadan daha ağır olamaz (CMK m. 309/4-b)³⁵¹.

c) Davanın esasını çözüp de mahkûmiyet dışındaki hükümlere ilişkin ise(beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, güvenlik tedbirine hükmedilmemesi hükmüne), aleyhe sonuç doğurmaz ve yeniden yargılamayı gerektirmez (CMK m. 309/4-c)³⁵².

d) Hükümlünün cezasının kaldırılmasını gerektiriyorsa cezanın kaldırılmasına, daha hafif bir cezanın verilmesini gerektiriyorsa bu hafif cezaya Yargıtay ceza dairesi doğrudan hükmeder (CMK m. 309/4-d)³⁵³.

CMK m. 309/4-c, d'de yer alan durumlarda, bozmadan sonra gerekli kararın verilmesi yerel mahkemeye bırakılmayıp, bu kararın Yargıtay tarafından verilmesi, başka bir ifade ile aleyhine bu yola başvuru kararı ıslah etmesi söz konusudur. Yargıtay'ın bu açıdan vereceği kararlar, uyulması zorunlu olan kararlardır. Dolayısıyla, bu durumda yerel mahkeme yeniden yargılama yapmaz³⁵⁴.

CMK, bu yola başvurmayı yalnızca mahkeme kararları açısından düzenlemiştir. Böylece, Cumhuriyet savcısının kovuşturmayaya yer olmadığı kararına karşı açılan davada ağır ceza mahkemesi tarafından verilen ret kararı aleyhine bu yasa yoluna başvurulamaz. Bu yola başvurulması halinde, aleyhine bu kanun yoluna başvuru kararı yerine getirilmesinin geri bırakılması veya durdurulması noktasında yasada mevcut bir düzenleme söz konusu değildir³⁵⁵.

Bu yasa yoluna başvuru yapılması için Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilen dosyada, hukuka aykırı kararın infazının ertelenmesi veya durdurulması hakkında yerel mahkemeler tarafından verilen bir karar olmadığı, buna karşın infazın ertelenmesine veya durdurulmasına karar verilmesi halinde nasıl davranılacağı sorunu ile karşı karşıya gelmektedir. Kanaatimizce, Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından bu yasa yoluna başvurulması durumunda, kararın infazının ertelenmesi veya durdurulmasına ilişkin olarak diğer bir kanun yolu olan yargılamanın yenilenmesi ile alakalı CMK m. 312 kıyas yoluyla uygulanarak karar verilmesi uygun bir yöntem olacaktır.

³⁵¹ ÖZTÜRK/ERDEM; s.948.

³⁵² GÜLTAŞ; s.439.

³⁵³ ÖZTÜRK/TEZCAN/ERDEM/SIRMA/SAYGILAR KIRIT/ÖZAYDIN/AKCAN/ERDEN; s.672.

³⁵⁴ TOROSLU/FEYZİOĞLU; s.378-379.

³⁵⁵ TOROSLU/FEYZİOĞLU; s.379.

Bu kanun yoluna başvuru üzerine, Yargıtay'ın karar veya hükmü bozma ve cezanın kaldırılması veya daha hafif bir cezaya hükmetme yetkisinin olduğu dikkate alındığında, Yargıtay tarafından CMK'nın 312. maddesinin uygulanmasıyla Adalet Bakanlığı'nın veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın isteği üzerine veya resen karar veya hükmün infazının durdurulması veya ertelenmesine hükmedileceğinin kabul edilmesi gerekecektir. Öğretide de aynı fikir savunulmaktadır³⁵⁶.

Yargıtay tarafından kanun yararına bozma istemi sonucu yapacağı inceleme üzerine yerel mahkemenin bozma yolu ile beraber hükmün infazının durdurulması³⁵⁷ ve hükümlünün başka suçtan hükümlü veya tutuklu değil ise salıverilmesi için yazı gönderilmesi hakkında kararlar verdiği görülmektedir³⁵⁸.

Yargıtay'ca, kanun yararına bozma istemi üzerine yapılan araştırma sonunda, kararda ileri sürülen sebep dışında başka bir hukuka aykırılık tespit edilirse, bundan dolayı kanun yararına bozma isteminde bulunulup bulunulmayacağına takdir edilmesi için dosyanın merciiye gönderilmesine karar verilir. Bunun yanında, hükmün infazının durdurulmasına ve hükümlünün başka bir suçtan hükümlü veya tutuklu bulunmadığı zaman serbest bırakılması için yazı gönderilmesine karar verilmelidir³⁵⁹.

Açıklamalardan anlaşılacağı üzere, Yargıtay tarafından kanun yararına bozma isteminde bulunulması durumunda hükmün infazının durdurulması veya ertelenmesi şeklinde kararlar verilmektedir. Bu tür kararların verilmesi, sadece hükmün kanun yararına bozulması kararı verilmesi durumuna has bulunmamaktadır. Ayrıca, hükmün kesinleşmemesi sebebiyle kanun yararına bozma isteminin reddine veya kararda başka bir hukuka aykırılık nedeni tespit edilmesi halinde bu hususta değerlendirmenin yapılması için dosyanın merciiye gönderilmesi kararı verilmesi durumunda da geçerlidir. Bu hallerde Yargıtay'ca verilen hükmün infazının durdurulması kararları telafisi güç haksızlıklara sebep olunmamasını sağlamaktadır³⁶⁰. Kanaatimizce, Yargıtay'ın infazın ertelenmesi veya durdurulması ile ilgili karar verebilme yetkisinin açıkça düzenlenmesi daha sağlıklı olacaktır.

Bozmanın aleyhe sonuç doğurmaması hususu eski ve yeni kanunda birbirinden farklı düzenlenmiştir. CMUK'ta davanın esasını kapsayan bozma ilgililer aleyhine etki etmezdi.

³⁵⁶ KUYUCU; s.205.

³⁵⁷ Yargıtay 10.CD., 21.1.2008-2008/19-551; Yargıtay 10.CD.2.10.2009-2009/12587-14499.

³⁵⁸ Yargıtay 10.CD., 2.10.2009- 2009/12587-14499.

³⁵⁹ Yargıtay 10.CD., 14.3.2011-2010/49882-2011/2825.

³⁶⁰ KUYUCU; s.206-207.

Yalnızca davanın esasını halletmeyen mahkeme kararları açısından bozmadan sonra yapılması gereken incelemede gerekli karar verilirdi (CMUK m. 343).

Bozma kararının etkisini uyuşmazlığın esasını çözen ve uyuşmazlığın esasını çözmeyen mahkeme kararları olarak değerlendirecek olursak;

i-Uyuşmazlığın Esasını Çözen Mahkeme Kararları

Uyuşmazlığın esasını çözen ifadesinden, uyuşmazlığı doğrudan veya dolayısı ile çözen kararlar anlaşılmalıdır. Yalnızca beraat veya mahkûmiyete ilişkin hükümler değil, bunun yanında genel af, zamanaşımı ve davadan feragat gibi davanın esasını ilgilendiren nihai kararlarda bu kapsamda düşünülebilir³⁶¹. Kararın sanığın lehinde veya aleyhinde olması sonuca göre belirlenmelidir³⁶².

Bu kararların bozulması sanık aleyhine sonuç doğurmamalıdır. Ancak, sanık lehine sonuç verebilir. Bu sonuç, kanun yararına bozmanın amacına uygun düşmektedir³⁶³. Ayrıca, uyuşmazlığı çözmeden buna son veren kararlar da bu gruba girmektedir³⁶⁴. Bu kararların hakimlik makamı tarafından da verilmiş olması sonucu değiştirmemektedir. Durma kararları uyuşmazlığa son veren kararlardan olmadığı için bu kategoriye girmemektedir³⁶⁵.

Yargıtay tarafından, uyuşmazlığın esasını çözen mahkeme kararlarının bozulması durumunda, yeniden yargılama³⁶⁶ yapılmak üzere dosya yerel mahkemeye gönderilmez. Bu sebeple, bozma kararına uymama diye bir şey söz konusu olmaz³⁶⁷. Gerekirse Yargıtay, bozulan kararın yerine kendisi bir karar verir. Başka bir deyişle, hukuka aykırı kararı ıslah

³⁶¹ ÇAĞLAYAN, M.Muhtar; Uygulama Yönünden Ceza ve Usul Hukuku, Ankara 1977, s.329.

³⁶² “8 gün ağır hapis yerine” “28 gün hapis” verildiğinde, 28 hatasının 8 olarak düzeltilmesi, fakat ağır olacak diye hapis hatasına dokunulmaması yüzünden “8 gün hapis” verildiği olmuştur (Yargıtay 2.CD: 24/11/37, 11123/14734).

³⁶³ YILDIZ; s.57.

³⁶⁴ İÇBK: 7/2/36, 129/11.

³⁶⁵ YCGK: 13/11/44, Yargıtay 4.CD: 8/12/59.

³⁶⁶ İÇBK: 7/2/36, 129-11. Kanun yararına bozmaya konu olabilecek yasaya aykırılık halleri uygulamadaki esaslı yanlışlıklar ve esasa etkili usul hatalarıdır. Kanun yararına bozma isteminin yerinde görülmesi durumunda işin esas mahkemeye bırakılması, Yargıtay’ın kararı bozmakla yetinmeyerek hükümlü hakkında daha az ceza verilmesini ya da cezanın çektirilmemesine karar vermesi gerekir (YCGK 16.4.1996, E.1999/67, K.1999/78).

³⁶⁷ Buna rağmen uymamaya karşı ısrar kararı verilmiş ise, yine olağanüstü kanun yoluna başvurulduğundan genel kurul yetkilidir (YCGK: 20/12/76 YKD 79, 249).

eder³⁶⁸. Bu açıdan bakıldığında, Yargıtay esasa ilişkin karar vermeyecek ise bozma kararı da vermemelidir, yani davayı reddetmelidir³⁶⁹.

Yargıtay'ın, uyuşmazlığın esasını çözen mahkeme kararlarının bozulmasından sonra vereceği kararlar yasada gösterilmiştir.

- Bozma nedeni cezanın tamamen ortadan kaldırılmasını gerektiriyor ise, Yargıtay cezanın çektirilmemesini, başka ifadeyle cezanın kaldırılmasını kararında belirtecektir³⁷⁰.
- Bozma sebebi sanığa daha hafif bir ceza hükmedilmesini gerektiriyor ise, Yargıtay vereceği kararda yeni cezanın³⁷¹ ne kadar olacağını belirtmek durumundadır³⁷².

Bozmanın sanık aleyhine olduğu durumda ne yapılacağı hususunda kanunda bir açıklama yoktur. Kunter'e göre, burada uymama söz konusu olmadığından dolayı, bozma hatalı kararı derhal ortadan kaldırmaktadır. Ortadan kalkmış olan bir kararın yerine getirilmesi ise mantık dışıdır. Bozma aleyhe etki etmeyecek ise, bu durumda bozma sanık aleyhine olacaksa, Yargıtay bozma kararı vermeyip, davayı reddetmelidir³⁷³.

ii- Uyuşmazlığın Esasını Çözmeyen Mahkeme Kararları

Burada önemli olan husus, bu tür kararların bozulması halinde sanık aleyhine sonuç yaratabilmesidir. Verilen bozma kararı üzerine muhakemeye kaldığı yerden devam edilir³⁷⁴.

Uyuşmazlığın esasını çözmeyen mahkeme kararlarında verilen bozma kararının sanığın aleyhine de sonuç doğurabilmesinin, bu kanun yolunun amacına aykırı olduğunu savunanlar da vardır³⁷⁵. Kanaatimizce, kanun yararına bozma aleyhe sonuç doğurmamalı, yani aleyhe sonuç verecek durumlarda bozma kabul edilmemelidir.

³⁶⁸ KUNTER/YENİSEY/NUHOĞLU; s.1847.

³⁶⁹ YILDIZ; s.57.

³⁷⁰ ÇAĞLAYAN; s.330.

³⁷¹ YCGK: 17/10/88 YKD 89/3 407- Yargıtay 3.CD: 30/6/48, 5797/6232.

³⁷² ÇAĞLAYAN; s.330.

³⁷³ Yargıtay 6.CD: 15/6/77 4261-4103. Uygulamada, beraat kararının bozulmasından sonra dosyanın mahkemeye gönderildiği, onun da bozmaya göre mahkumiyet kararı verdikten sonra cezaların infazına yer olmadığı kararı verdiği görülmüştür. Yargıtay 'dosya işleminden kaldırılacak yerde duruşma yapılarak hüküm kurulmasının hukuki değeri yoktur ve böyle bir karar temyiz de edilemez''

³⁷⁴ YILDIZ; s.57.

³⁷⁵ ÖZBAKAN, Hulusi; Açıklamalı İçtihatlı ve Gerekçeli Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu, Cilt 2, Ankara 1989, s.1072.

2. KANUN YARARINA BOZMANIN TARAF OLMAYANLARA ETKİSİ

Kanun yararına bozma kanun yolu için, temyizde olduğu gibi bir yetki verilmemiştir. Böylelikle, bu yasa yolu için genel kural geçerlidir. Kanun yararına bozma kararı, hangi şüpheli, sanık, hükümlü veya ilgili için başvurulmuş ise, söz konusu bozma kararı sadece o karar veya hükmün ilgili tarafı için sonuç doğurmaktadır ve bozma kararlarından sadece bu ilgililer etkilenir. Yani, bu kanun yolu, bozulan kararın ilgilisi dışındaki kişiler açısından sonuç doğurmaz ve etkilemez. Kanun yararına bozma yoluna başvurma yetkisi, taraflara ait olmamakla beraber Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na ait olması bu sonucu değiştirmemektedir³⁷⁶.

Kanun yoluna başvuru üzerine verilen karar, kural olarak, bu başvuruyu yapanları etkiler. Yani, kanun yoluna başvurmeyen davanın taraflarını etkilemez. Bu kuralın istisnası, CMUK m. 325 ve CMK m. 306'da yer almaktadır. CMK m. 306'da yer alan ve 'Hükmün bozulmasının diğer sanıklara etkisi'' başlığı ile düzenlenen madde hükümlerine göre, temyiz incelemesi sonucunda hüküm sanık lehine bozulmuş ise ve bunun diğer sanıklara da uygulanma imkânı varsa, bu sanıklar da temyiz talebinde bulunmuş gibi hükmün bozulmasından yararlanır. Ancak, bu istisnai hüküm yalnızca temyiz için geçerlidir³⁷⁷.

B. KANUN YARARINA BOZMANIN SONUÇLARI

Yargıtay Ceza Dairesi ileri sürülen sebepleri uygun görürse bozma kararı verir. Bozma sebepleri noktasında Yargıtay'ın da önüne gelen nedenlerle bağlı olduğu belirtilmektedir. Şayet, Yargıtay başka sebepler olduğuna kanaat getirirse yeniden müracaat yapılması imkânı sağlamalıdır³⁷⁸.

---

³⁷⁶ KUYUCU; s.207.

³⁷⁷ KUYUCU; s.207.

³⁷⁸ ÖZBEK; s.1185.

1. CMK M. 309/4-A BENDİ AÇISINDAN SONUÇLARI

Bozma nedenleri CMK m. 223'te düzenlenen ve davanın esasını çözmeyen bir karara ilişkin ise, kararı veren hakim veya mahkeme, yaptığı araştırma sonunda yeniden karar verecektir³⁷⁹.

CMK m. 223'de çeşitli hükümler düzenlenmiştir. Bunlardan bir kısmı esasa ilişkin, bir kısmı da esasa değinmeyen hükümlerdir. Esası çözmeyen hüküm türleri; durma, düşme ve başka yargı yoluna ilişkin görevsizlik kararları gösterilebilir. Bu durumlardan birinin varlığı halinde, bozma kararı üzerine, söz konusu kararı veren hakim yeniden inceleme yapıp karar verecek, gerekirse de işin esasını çözüme kavuşturacaktır³⁸⁰.

Adli yargı dışındaki bir yargı merciine yönelik görevsizlik kararları ve hüküm niteliğinde olmayan muhakemenin durmasına yönelik kararlar ile diğer hakim veya mahkeme kararları; örneğin, görevsizlik, yetkisizlik kararları, Cumhuriyet savcılarının kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararına yapılan itirazın kabulü veya reddine ilişkin mercii kararları, infaza dair kararlar, CMK m. 309/4-a'nın kapsamında olan davanın esasını çözmeyen kararlardandır. Bu kararlar, yasa yararına bozulduğunda kararı veren hakim veya mahkeme tarafından gerekli inceleme ve araştırma yapıp karar verilecektir. Bozulan kararın davanın esasını çözümlenmeyen bir karar olması halinde, yargılamanın tekrarlanması yasağıyla alakalı normlar uygulanamaz. Bundan dolayı, davanın esasını çözümlenmeyen kararların bozulması halinde Yargıtay tarafından işin esasına girilerek aleyhe sonuç doğurmamak şartıyla kararın bozulmasına hükmetmesi söz konusu olamaz³⁸¹.

Yargılama sonucunda verilen davanın esasını çözümlenyen kararlar kesin hükme sahiptir. CMK m. 309/4-a kapsamında ki kararlar, kesin hükme sahip olmadıklarından dolayı aleyhe bozma yasağına konu teşkil etmezler ve bu sebeple kanun yararına bozulması kazanılmış bir hak olmayıp, aleyhe sonuç doğurabilmektedir³⁸².

Kanun yararına bozma kararı verildikten sonra kararı veren bu kararı veren hakim veya mahkeme tarafından bozma kararı doğrultusunda yeni bir karar verilmek zorunludur.

³⁷⁹ CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide; Ceza Muhakemesi Hukuku, 7.baskı, İstanbul 2010, s.778.

³⁸⁰ Yargıtay 2.CD., 2006/6995 E, 14030 K.: Kanun yararına bozma istemi yerinde görüldüğünden Malatya 1.Sulh Ceza Mahkemesi'nden verilip kesinleşen 28.3.2006 gün ve 192-274 sayılı ek kararın 5271 sayılı CMK'nın madde 309/4-b uyarınca bozulmasına, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun hükümleri gözetilerek müteakip işlemlerin mahallinde mahkemesince yerine getirilmesine, bozma sonucu itibariyle kabule göre de bozma istemi hakkında karar verilmesine yer olmadığına 11.9.2006 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

³⁸¹ KUYUCU; s.169-170.

³⁸² KUYUCU; s.170.

CMK m. 309/5 gereği, kanun yararına bozma kararlarına karşı direnilemez. Ancak, bu direnilmeme durumu, mahkemenin kanun yararına bozma sonrası verdiği yeni kararın kesin nitelikte olduğunu göstermez. Kanun yararına bozma kararı gereği verilen yeni kararın kesin olup olmadığı ve hangi kanun yoluna tabi olacağı içtihatlarla göre tespit edilecektir. Bu nedenle, mahkemenin vermiş olduğu yeni karar kesin nitelikte de olabilir, itiraz, istinaf veya temyiz kanun yollarına da tabi olabilir. Şartları oluştuğu takdirde yeni verilen karar da kanun yararına bozmanın konusunu oluřturabilir³⁸³.

Bu kanun yolu, kesinleşen kararda bulunan mevcut hukuka aykırılıklar için gidildiğinden dolayı sınırlıdır. Bu nedenle, kararın kesinleşmesinden sonra ortaya çıkan kanun değişiklikleri nedeniyle bu kanun yoluna başvurulamaz ve sonradan yürürlüğe giren kanun değişiklikleri dikkate alınarak hüküm ve kararlar kanun yararına bozulamaz. Ancak, söz konusu kararın CMK madde 309/4-a uyarınca, kanun yararına bozulması karar verilmesinden sonra hakim veya mahkemece yeni bir karara hükmedilirken, kararın kesinleşmesinden sonra yürürlüğe giren kanun değişikliği mevcut ise söz konusu bu değişiklikler esas alınmalıdır. Kararın kanun yoluna bozulmasından sonra yeni bir karar vermeden önce gerçekleşen mevzuat değişiklikleri dikkate alınmalıdır.³⁸⁴.

2. CMK M. 309/4-B BENDİ AÇISINDAN SONUÇLARI

İlk derece mahkemesinin mahkûmiyet kararı vermesine karşı, kanun yararına bozma sebepleri davanın esasını çözmeyen ya da savunma hakkını kaldırma veya kısıtlama sonucunu doğuran usul işlemlerine ilişkin ise, kararı veren mahkeme yeniden yargılama yapıp gerekli kararı verecektir. Ancak, yapılan ikinci yargılama sonunda verilecek ceza önceki hükümlle belirlenmiş olan cezadan daha ağır olamaz³⁸⁵.

³⁸³ ÖZTÜRK/TEZCAN/ERDEM/SIRMA/SAYGILAR KIRIT/ÖZAYDIN/AKCAN/ERDEN; s.672.

³⁸⁴ KUYUCU; s.170.

³⁸⁵ YCGK, 2005/6-55 E, 64 K.: 765 sayılı TCY'nın madde 525/a maddesine mümas olup, asliye ceza mahkemesinin görevine giren duruşmalı yargılama yapılması gereken bilişim hırsızlığı suçuna ilişkin kamu davasının sulh hakimi tarafından eylemin 765 sayılı TCY'nın 526/1.maddesinde tanımlanan yetkili mercilerin emrine aykırılık olarak kabul edilmek suretiyle ceza karnamesi ile sonuçlandırılması, kararın bozulmasını gerektiren bir hukuka aykırılıktır. Bu usul yanılığı nedeniyle sanıkların duruşmada savunma yapma olanakları bütünüyle ortadan kaldırılmış bulunmaktadır. O halde, ceza miktarı itibariyle kazanılmış hakları saklı kalmak üzere, sanıkların görevli mahkemelerde yeniden yargılanmaları gerekir.

Bu itibarla, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı itirazının kabulüne karar verilmelidir.

24.5.2005 günü yapılan birinci müzakerede gerekli oy çoğunluğuna ulaşılamaması nedeniyle 14.6.2005 günü gerçekleştirilen ikinci müzakerede oy birliği ile karar verildi.

CMK m. 309/4-b, mahkûmiyete ilişkin hükümlere yönelik bir fıkradır. Ancak, (b) bendinde yer alan ‘mahkûmiyete ilişkin hüküm’ ifadesi, yargılama sonunda yüklenen suçun sabit olması durumunda CMK m. 223 gereği verilen mahkûmiyet kararından daha geniş anlam taşır. Bu bendin kabahat sonucu verilen idari yaptırımlar veya disiplin ya da tazyik hapsine ilişkin yaptırımlar için de uygulanma imkânı vardır. Bu nedenle, ‘mahkumiyete ilişkin hüküm’ ifadesi, hakim veya mahkemelerce suç ya da kabahat olan fiillerin karşılığı verilen tedbir olarak ifade etmek yerindedir³⁸⁶.

CMUK’un 343. maddesi ve bu maddenin uygulama şartlarını düzenleyen 26.10.1932 gün ve 29/12, 3.6.1936 gün ve 129/11 sayılı İBK gereği, davanın esasını çözen kararların bozulması durumunda, bozma sebepleri açısından bir ayırım yapmadan yargılamanın tekrarlanması yasaklanıp, Yargıtay tarafından verilebilecek kararlar, cezanın çektirilmemesi veya daha az cezaya çarptırılması ile sınırlandırılmış iken, CMK m. 309’da farklı bir düzenleme getirilmiştir. Mahkumiyet kararının kanun yararına bozulması durumunda, bozma sebeplerinin davanın esasını çözmeyen veya savunma hakkını kaldırma ya da kısıtlama sonucunu doğuran usul işlemleriyle alakalı olması halinde, az önce belirtilen İBK tarafından öngörülen yeniden yargılama yasağı kaldırılarak kararı veren hakim veya mahkeme tarafından, önceki hükümlerle belirlenmiş olan cezadan daha ağır olmamak şartıyla yeniden yapılacak yargılama sonunda gerekli hüküm veya kararın verilmesi yöntemi öngörülmüştür³⁸⁷.

CMK m. 309/4-b ile CMUK m. 343 için davanın esasını çözmeyen kararlar açısından ifade edilen yeniden yargılama yasağı mahkûmiyet hükümleri hakkında kaldırılmasından dolayı, mahkûmiyet hükümlerinin bu bent kapsamındaki nedenler ile kanun yararına bozulması hali açısından 26.10.1932 tarih ve 29/12 sayılı İBK bulunmaktadır. Bu karara göre, yeniden yargılama yasağına ilişkin bölümü ile bu konuya özgü olmak üzere yargılama yasağına ilişkin diğer kararların ve bu durumda mahkûmiyet hükmünün görevli olmayan mahkeme tarafından verilmesi sebebiyle kanun yararına bozma başvuruları üzerine yeniden yargılama yasağı sebebiyle sonucun Yargıtay’ca belirlenmesine ilişkin yargı kararlarının³⁸⁸ geçerliliği ortadan kalkmıştır³⁸⁹.

---

³⁸⁶ KUYUCU; s.171.

³⁸⁷ KUYUCU; s.171-172.

³⁸⁸ YCGK., 17.2.2004-2004/2-16-33; YCGK., 25.5.2004-2004/99-122.

³⁸⁹ KUYUCU; s.172.

CMK m. 309/4-b'deki koşulları anlayabilmek için, ilk önce bu bentde yer alan “davanın esasını çözmeyen yönü” ve “savunma hakkını kaldırma veya kısıtlama sonucunu doğuran usul işlemleri” ifadelerinden ne anlaşılması gerektiği belirlenmelidir. Mahkûmiyet hükmünde yer alan hukuka aykırılıklar, bu yasa yolu üzerine verilen bozma kararı doğrultusunda yeniden yargılama yapıp yeni bir hüküm verilmesini sağlayan nedenlerdir. Bundan dolayı, bentte yer alan bozma nedenlerinin sonucu aynıdır. Bu hukuka aykırılıklar, cezanın kaldırılması veya daha hafif ceza verilmesi için değil usulünce yapılacak yargılama sonucu karar verilmesini sağlayan sebeplerdir. Bundan dolayı, bu hukuka aykırılıklar nedeniyle hüküm için bozma kararı veren Yargıtay'ın, kararı veren mahkeme yerine geçerek cezanın kaldırılmasına veya daha hafif ceza verilmesine hükmetmesi imkânı yoktur³⁹⁰.

Mahkûmiyet hükmünün davanın esasını çözmeyen yönüyle alakalı hukuka aykırılıklar denildiğinde, savunma hakkının kaldırılması veya kısıtlanması sonucunu doğuran usul işlemleri dışında kalan, davanın esasını çözmeyen yani cezanın kaldırılması ya da daha hafif ceza verilmesine ilişkin bulunmayan hukuka aykırılıklardır. Buna örnek olarak, verilen hükmün CMK m. 34, 230, 232, 289/1-g'ye aykırı olarak gerekçeyi içermemesi veya görevsiz mahkeme tarafından karar verilmesi gösterilebilir³⁹¹. Bunlara ek olarak, yargılama makamında bulunması gereken bir yargıcın yerine bu niteliklere sahip olmayan yargıcın olması, Cumhuriyet savcısının bulunması zorunlu davalarda bulunmaması veya hakimin reddi talebinin karara bağlanmadan yargılamaya devam edilmesi de gösterilebilir³⁹².

Görevli olmayan mahkeme tarafından yapılan işlemlerin hukuki sonuçlarının nasıl olacağı noktasında CMUK'ta hüküm olmamasına karşın, CMK m. 7'de, yenilenmesi olanaksız olanlar haricinde, görevli olmayan hakim veya mahkeme tarafından yapılan işlemlerin hükümsüz olduğu bildirilerek görevli olmayan merciler tarafından yapılan işlemlerin hukuksal niteliği net olarak tespit edilmiştir. Bundan dolayı, görevsiz hakim veya mahkeme tarafından verilen, yenilenmesi mümkün olmayanlar haricindeki işlemler geçersiz bulunduğundan dolayı, mahkûmiyet hükmünün, asıl görevli mahkeme ve hakim tarafından verilmediği için var olan hukuka aykırılık, davanın esasını çözmeyen yönüyle alakalıdır. Bu durumun CMK m. 309/4-b kapsamında olması sebebiyle, Yargıtay tarafından kararın bozulmasına ilişkin karar verilmesinden sonra, söz konusu karar hükmü veren mahkeme veya hakim tarafından yeniden yargılama yapılarak ceza açısından aleyhe olmaması şartıyla yeni

³⁹⁰ KUYUCU; s.172-173.

³⁹¹ YCGK., 1.2.2011-2010/10-263-2011/15; YCGK., 30.6.2009- 2009/11-94-182; YCGK., 9.6.2009-2009/4-70-153.

³⁹² KUYUCU; s.173.

bir karara hükmedecektir. Bu halde, Yargıtay'ca hükmün kanun yararına bozulmasından sonra davanın esasına hükmedilmeyerek cezanın kaldırılmasına karar verilmeyecektir. Söz konusu bentte yer alan, ‘...kararı veren mahkeme veya hakim tarafından yeniden yapılacak yargılama sonucuna göre gereken hüküm verilir’ ifadesi yanılmamalıdır. Bu durumda, mahkemenin görevsiz olması sebebiyle verilen mahkûmiyet kararının kanun yararına bozulmasına karar verilmesinden sonra duruşma dosyasının gönderileceği ilk hükmü veren mahkemece görevsizlik kararı verilip, dosya görevli mahkemeye gönderilecektir. Yargılama görevli mahkeme tarafından yürütülerek sonuçlandırılmalıdır³⁹³.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 30.6.2009 gün ve 2009/11-94-182 sayılı kararı uyarınca, üst dereceli mahkemenin görev alanına giren suç için, alt dereceli görevsiz mahkeme tarafından kendisini görevli görerek karar vermesi, mahkûmiyet açısından davanın esasını çözme yönüne ve savunma hakkıyla alakalı bir usule aykırılığa ilişkindir. Söz konusu hukuka aykırılık, CMK m. 309/4-b kapsamında olduğundan dolayı kanun yararına bozma sebebine göre yargılamanın tekrarlanması yasağı söz konusu değildir. Verilecek ceza önceki hükümle belirlenmiş cezadan daha ağır olmamak şartıyla ilk derece mahkemesi kanun yararına bozma hususunda görevsizlik kararı verilerek dosyanın görevli mahkemeye gönderilmesi ve burada yapılacak yargılamaya göre hükmün verilecektir³⁹⁴.

Savunma hakkının kaldırılması veya kısıtlanması sonucunu doğuran usul işlemlerine örnek olarak, sanığın sorgusunun CMK m. 147'ye aykırı yapılması, suçun niteliğinin değişmesi halinde ek savunma hakkının verilmemesi, üst dereceli mahkemenin görev alanına giren bir uyuşmazlıkta alt dereceli mahkemenin karar vermesi, sanığa son sözün verilmemesi gösterilebilir. Ancak, verilen örnekler bunlarla sınırlı değildir. (b) bendini, her türlü usul işlemi hakkında değil, sanığın hukuki durumunu etkileyen veya değiştirme imkanı olan usul işlemleri açısından geçerli olduğu şeklinde yorumlamak gerekecektir³⁹⁵.

Müdafî tayininin zorunlu olduğu durumlarda, sanığa müdafî atanmadan yargılama yapılarak mahkûmiyet kurulması, CMK m. 309/4-b kapsamındaki hukuka aykırılık nedenleri arasında sayılır³⁹⁶.

---

³⁹³ KUYUCU; s.174.

³⁹⁴ KUYUCU; s.174-175.

³⁹⁵ YCGK., 6.6.2006-2006/7-156-151.

³⁹⁶ YCGK., 16.2.2010-2009/4-253-2010/28; YCGK., 29.9.2009-2009/4-130-213; YCGK., 14.7.2009-2009/163-202; YCGK., 13.11.2007-2007/8-171-235.

Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması, sanık hakkında verilen mahkûmiyet hükmünün hukuki bir sonuç doğurmaması anlamına gelir ve meydana getirdiği sonuçlar nedeniyle karma bir özelliğe sahiptir. Denetim süresi içinde kasten başka bir suç işlenmemesi ve yükümlülükler uygun davranılması durumunda, geri bırakılan hükmün ortadan kaldırılarak kamu davasının CMK m. 223 gereği düşürülmesi sonucunu ortaya çıkarır. Bu sebeple, şartları olduğu halde kararda hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının uygulanması gerekip gerekmeyeceği hususunun tartışmasız bırakılması veya HAGB'ye ilişkin objektif şartların gerçekleşmesine rağmen bu şartların oluşmadığından dolayı, bu kurum uygulanmaz ise söz konusu durum hakimin takdir yetkisine ait bir husus olmadığından ötürü bu yasa yolunun konusuna dahil olabilir³⁹⁷. Bu durumun kanun yararına bozma konusu yapısındaki husus, hakimin takdirini yanlış kullanması değil, hakimin değerlendirme yaptıktan sonra bunu hükümde açıklaması gerekirken buna uyulmamasıdır³⁹⁸.

Hükümlü hakkında mahkûmiyet hükmü kurulduktan sonra, HAGB'nin uygulanmasının gerekip gerekmeyeceği ile alakalı herhangi bir karar verilmemiş ise, bu söz konusu hukuka aykırılık davanın esasını çözmeyen yönüne ilişkin olduğundan dolayı CMK m. 309/4-b kapsamına dâhildir. Bu durumda, yargılamanın tekrarlanması yasağı söz konusu olmadığından dolayı kanun yararına bozma kararı verilmesi ve buna göre yeniden yargılama yapılarak hüküm verilmesi gerekir. Bu konuyla alakalı Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararları bu şekildedir³⁹⁹.

CMK m.309/4-b bendinin son cümlesinde yer alan, “Bu hüküm, önceki hükümle belirlenmiş olan cezadan daha ağır olamaz.” İfadesi, üst hüküm niteliğindedir. Yeniden yargılama yapacak olan hâkim veya mahkeme, bu hususu resen dikkate almak durumundadır. Bu nedenle, Yargıtay'ın bozma kararı üzerine verilecek kararda, bu cezanın önceki cezadan daha ağır olamayacağını belirtmesine kanuni bir engel yoktur. Ancak, Yargıtay Özel

³⁹⁷ YCGK., 16.2.2010-2009/4-253-2010/28; YCGK., 29.9.2009-2009/4-130-213; YCGK., 14.7.2009-2009/162-202; YCGK., 13.11.2007-2007/8-171-235.

³⁹⁸ Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının 5271 sayılı CYY'nın 223. Maddesinde hükümler arasında sayılmaması, davanın esasını çözen bir hüküm olmaması, anılan Yasanın 309/4-d maddesinin uygulama alanının cezanın kaldırılması ve daha hafif bir cezanın verilmesini gerektiren hallerle sınırlı olması, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına bağlı olarak verilen denetimli serbestlik tedbirinin yasaya aykırı olması halinde yasa yararına bozma kararı sonrasında belirlenecek yasaya uygun denetimli serbestlik tedbirinin seçimi ve süresinin takdire ilişkin olması nedeniyle, bu belirlemenin sanığın şahsi ve sosyal durumunu gözlemleyen mahkemece yapılması gerekmektedir.(YCGK.,17.04.2012 gün ve 2/349-166), HALİTOĞLU Coşkun, ÖRER Fatma Betül, AKÇİN İhsan, EREL Kemalettin, ÖZBEY Özcan, BOZOĞLU Süleyman ve FAZLA Yüksel, Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararları 2005-2012, 2012, s. 1370.

³⁹⁹ YCGK., 16.2.2010-2009/4-253-2010/28; YCGK., 29.9.2009-2009/4-130-213.

Dairelerinin bazı kararlarında, uygulamada yanlışlıklar olmaması için bozmanın aleyhe sonuç doğurmayacağı bildirilmektedir⁴⁰⁰.

3. CMK M. 309/4-C BENDİ AÇISINDAN SONUÇLARI

Davanın esasını çözen mahkûmiyet dışındaki hükümler aleyhe sonuç doğurmamakta ve yeniden yargılamayı da gerektirmemektedir⁴⁰¹. Bu nedenle, beraat ve ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilmesi durumunda yeniden yargılama yapılmayıp, aleyhe hüküm verilmeyecektir⁴⁰².

Yargıtay denetiminden geçmeksizin kesinleşen beraat, mahkûmiyet hükümleri, zamanaşımı, genel af ve davadan vazgeçme gibi düşme sebeplerinden herhangi biri sonucu verilen mahkeme kararları davanın esasını çözen kararlardır⁴⁰³. Bu kanun yolu sonunda bozulan hüküm, mahkûmiyet dışında ve davanın esasını çözen hükümse, örneğin beraat, ceza verilmesine yer olmadığı vb. verilen bozma kararı aleyhe etki etmeyip, yeniden yargılama yapılamayacaktır. İlk derece mahkemesi, zamanaşımı geçmediği halde zamanaşımının geçtiğinden bahisle düşme kararı vermesi, uygun şartlar olmadığından dolayı ceza verilmesine yer olmadığına hükmedilmesi durumlarında bahsi geçen hukuka aykırılıklar sebebiyle hükmün kanun yararına bozulmasına karar verebilmektedir. Bu durumda, aleyhe sonuç verici bir işlem yapılamayacağından dolayı, yargılamanın tekrarlanması yasağı sebebiyle bu yasa yolu kapsamında tekrardan yargılama yapılmayacaktır. Kanun yararına bozma istemi üzerine Yargıtay’ca hükmün bu yasa yolu sonucu bozulması kararı verilmesi ile beraber diğer işlemlerin mahallindeki mercilerde yapılmasına karar verilmesi kanuna aykırı bir nitelik taşır⁴⁰⁴.

Bozmanın aleyhe etki etmeyeceği ve yeniden yargılamayı gerektirmeyeceğine ilişkin hüküm emredicidir. Bozma kararlarında bu hususlara yer verilmesine gerek yoktur. Ancak, uygulamada yanlışlıklara ve hatalara neden olmamak için yeniden yargılama ve aleyhe sonuç verici bir işlem yapılmaması için, bu nitelikteki hükümlerin “CMK’nın m. 309/4-c gereği,

⁴⁰⁰ KUYUCU; s.178.

⁴⁰¹ Yargıtay 1.CD., E: 2002/3118, K: 2002/2495, T: 5.7.2002.

⁴⁰² AKKAYA; s.35.

⁴⁰³ İBK., 13.1.1975-1974/8-1975/2; İBK., 3.6.1936- 1935/129-1936/11.

⁴⁰⁴ KUYUCU; s.180-181-182.

aleyhe sonuç doğurmamak ve yeniden yargılama yapılmamak koşuluyla bozulmasına” karar verildiği görülmektedir⁴⁰⁵.

CMK m. 309/4-c bendi kapsamında olan durumlarda, kanun yararına bozma kararı sonucu yeniden yargılama yapılması mümkün olmadığından dolayı, bozma kararına istinaden hakim ve mahkemeler tarafından yeniden yargılama yasağına aykırı hareket ederek verilen kararların hukuki geçerliliği yoktur. Hukuki geçerliliği bulunmayan bu tür kararlar aleyhine temyiz ve kanun yararına bozma yasa yollarına başvurulamamaktadır⁴⁰⁶.

Kanun yararına yapılan bozmanın aleyhe sonuç doğurmaması yanında, kanaatimizce de kanun değiştirilmelidir. Ayrıca, aleyhe sonuç verecek durumlarda bozma kabul edilmeyip, kanun değiştirilinceye kadar yorum sayesinde oldukça daraltılmalıdır. Bozmanın aleyhe sonuç doğurmaması hususu eski ve yeni kanunda birbirinden farklı düzenlenmiştir. CMUK m. 343’te davanın esasını kapsayan bozma ilgililer aleyhine etki etmezdi. Yalnızca davanın esasını halletmeyen mahkeme kararları açısından bozmadan sonra yapılması gereken incelemede gerekli karar verilirdi.

4. CMKM.309/4-DBENDİAÇISINDAN SONUÇLARI

Dördüncü grup, bu yasa yolunda Yargıtay Ceza Dairesinin esas hakkındaki hükmü doğrudan doğruya kendisinin hükmetmesidir (CMK m. 309/4-d). Bu durum, Yargıtay tarafından ıslah kararı verilebildiği hallerden olduğundan uygundur⁴⁰⁷.

Hükümlünün cezasının kaldırılması gerektiği durumlarda cezanın kaldırılmasına, daha hafif bir cezanın verilmesini gerektiriyor ise bu hafif ceza Yargıtay’ın ilgili ceza dairesi tarafından bizzat verilmektedir⁴⁰⁸.

5237 sayılı TCK’da suçlara ilişkin yaptırımlar cezalar ve güvenlik tedbirleri olmak üzere iki grupta ele alınmıştır. TCK’nın 45-49. arası maddeler de cezalar, 53-60. maddeler arasında ise güvenlik tedbirleri yer almaktadır. Bu düzenlemeye göre, cezalar hapis ve adli para cezaları olmak üzere ikiye ayrılır. Hapis cezasının seçenek yaptırımlara çevrilmesi 50.madde de düzenlenmiştir. Ancak, yaptırımlar bunlarla sınırlı değildir. 1.6.2005 tarihinde

⁴⁰⁵ YCGK., 30.3.2010-2010/8-2-68.

⁴⁰⁶ KUYUCU; s.182.

⁴⁰⁷ AKKAYA; s.35-36.

⁴⁰⁸ YCGK, 2005/3-98 E, 120 K.; YCGK, 2005/3-97 E, 111 K.; 16.HD, 2006/4518 E, 8038 K.

yürürlüğe giren 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 7. maddesi gereği, hafif hapis ve hafif para cezaları idari para cezasına çevrilmiştir ve yine aynı tarihte yürürlüğe giren 5326 sayılı Kabahatler Kanunu gereği kabahat karşılığında uygulanacak yaptırımların idari para cezası ve idari tedbirlerden oluştuğu düzenlenmiş ve kovuşturma konusu eylemin kabahat olduğunun tespit edilmesi durumunda mahkemece idari yaptırım kararı verileceği karara bağlanmış, 2004 sayılı İcra İflas Kanunu'nda değişiklik yapan 31.5.2005 tarih ve 5358 sayılı kanun ile bazı fiiller suç olmaktan çıkarılmış ve müeyyide olarak disiplin ve tazyik hapsi konmuştur. Nitekim hapis cezasına seçenek tedbirler hapis cezasına nazaran, adli para cezaları hapis cezasına nazaran, idari para cezası ise adli para cezası ve hapis cezasına nazaran daha hafif cezalardır⁴⁰⁹.

Yargıtay tarafından bizzat hüküm kurulup işin sonlandırılması için kanun yararına bozma istemine konu olacak karar mahkûmiyet hükmü olmalı ve hukuka aykırılık nedeni ise cezanın kaldırılmasını veya öncekinden daha hafif ceza verilmesini gerektirmelidir. Fiilin suç teşkil etmemesi, fiilin suç olmaktan çıkarılması, şikâyete bağlı suçlarda şikâyetin yokluğu, zamanaşımına uğrama, suçun unsurlarının oluşmaması, şikâyetten vazgeçme, ölen kişi hakkında mahkûmiyet verilmesi vb. gibi durumlar cezanın kaldırılmasını gerektiren hukuka aykırılık hallerine örnek verilebilir⁴¹⁰.

Fiilin suç oluşturup oluşturmadığı ve suç olmaktan çıkarılıp çıkarılmadığı⁴¹¹ veyahut suçun unsurlarının var olup olmadığı durumları bu yasa yolunun konusunu oluşturabilir. Suçun unsurlarının var olup olmadığı meselesi hâkimin takdir yetkisi ve delillerin takdir ve tercihi ile alakalı değil, tamamıyla maddi hukuka ilişkin bir hukuka aykırılık özelliğinde olması nedeniyle bu yasa yolunun konusunu teşkil edebilir. YGCK'nın içtihatları da bu yöndedir⁴¹².

Bundan dolayı, suçun unsurlarının oluşmaması sebebiyle kanun yararına bozma isteminin “kesinleşen hükümlerde kanıt ve takdirde hataya düşüldüğünden bahisle kanun yararına bozma yoluna gidilemeyeceği” gerekçesiyle reddine karar verilemez⁴¹³.

Daha hafif ceza gerektiren hukuka aykırılık hallerinde temel cezanın tespitinde ve cezaların artırım veya indirimi esnasında uygulama yanlışlıkları yapılarak fazla ceza

⁴⁰⁹ KUYUCU; s.183.

⁴¹⁰ KUYUCU; s.183-184.

⁴¹¹ YCGK. 26.5.2009-2009/6-97-133; YCGK., 13.2.2007-2006/9-349-2007/35.

⁴¹² YCGK., 23.6.2009-2009/7-69-176; YCGK., 5.5.2009-2009/7-74-119; YCGK., 22.5.2007-2007/2-103-111; YCGK., 30.12.2003-294-305; YCGK., 30.12.2003-295-300.

⁴¹³ KUYUCU; s.184.

verilmesi, suçun nitelendirilmesinde yanılığın olması sebebiyle fazla ceza tespit edilmesi şeklinde karşımıza çıkabilir. Yine bunlara benzer olarak, adli para cezası verilmesi gerekirken hapis cezasının verilmesi, disiplin-tazyik hapsi ya da idari para cezası yerine hapis cezasına hükmedilmesi, hapis cezasının zorunlu olduğu hallerde seçenek yaptırımlara çevrilmesi çok sık şekilde karşılaşılan hukuka aykırılıklardır⁴¹⁴.

Hukuka aykırılık sebebinin cezanın kaldırılmasına veya daha hafif ceza verilmesine neden olması halinde, Yargıtay'ca hükmün kanun yararına bozulmasına karar verilmekle beraber bozma sebebine göre cezanın kaldırılmasına veya daha hafif cezaya karar vermek üzere esas hakkında karara hükmetmesi lazımdır. Bu açıdan, bozma sebebine göre, cezanın kaldırılmasına⁴¹⁵, daha hafif bir cezaya⁴¹⁶, hapis cezası yerine seçenek yaptırımlara⁴¹⁷, hapis cezası yerine idari para cezasına⁴¹⁸, adli para cezası yerine idari para cezasına⁴¹⁹, cezası ertelenen hükümlü için denetim süresinde hükmedilen kanuna aykırı yükümlülüğünün kaldırılmasına⁴²⁰, disiplin hapsi yerine tazyik hapsine⁴²¹, disiplin ya da tazyik hapsi yerine idari para cezasına⁴²², adli para cezasının ödenmeyen bölümü 6831 sayılı kanunun 51. maddesinde gösterilen oranın yarısı kadar gecikme zammı uygulanmamasına⁴²³, 4616 sayılı kanun kapsamına dâhil olan suç hakkından verilen erteleme kararının 765 sayılı TCK'nın m. 95/2 gereği aynen infazına karar verilemeyeceğinin denetlenmemesi sebebiyle bu cezanın kaldırılmasına⁴²⁴, 4616 sayılı kanunun 1. maddesinin 4758 sayılı kanun ile yeniden düzenlenen 2. bendi gereği kamu davasının kesin hükme bağlanmasının ertelenmesine⁴²⁵, Yargıtay özel dairesi tarafından bizzat karar verilmesi gerekmektedir⁴²⁶.

Bozma sebebinin cezanın kaldırılmasını gerektirmesi durumunda, beraat kararının verilmesi olanaklıdır. Çünkü, suçun unsurlarının oluşmadığından ötürü Yargıtay'ın ilgili dairesi tarafından hükmün kanun yararına bozulmasına karar verilmesiyle beraber beraat kararı da verilebilir. Böylelikle, ilk derece mahkemesinin hükmü tüm sonuçlarıyla beraber

⁴¹⁴ KUYUCU; s.184.

⁴¹⁵ YCGK., 26.5.2009-2009/6-97-133; YCGK., 13.2.2007-2007/9-349-2007/35.

⁴¹⁶ YCGK., 29.5.2007-2007/6-112-117.

⁴¹⁷ YCGK., 23.11.2010-2010/2-180-233; YCGK., 23.11.2010-2010/2-181-234; YCGK., 6.6.2006-2006/4-144-152.

⁴¹⁸ YCGK., 3.7.2007-2007/8-153-160.

⁴¹⁹ YCGK., 14.4.2009-2009/9-75-101.

⁴²⁰ YCGK., 14.11.2006-2006/3-124-243.

⁴²¹ YCGK., 13.2.2007-2006/16.HD.342-2007/26.

⁴²² YCGK., 12.12.2006-2006/16.HD.309-293.

⁴²³ YCGK., 4.12.2007-2007/11-243-258.

⁴²⁴ YCGK., 18.9.2007-2007/6-186-178.

⁴²⁵ YCGK., 27.1.2004-7-1/17.

⁴²⁶ KUYUCU; s.185.

kaldırılmalıdır. 25.5.2005 tarih ve 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu m. 12/3’de, “Kanun yararına bozma veya yargılamanın yenilenmesi sonucunda verilen beraat ve ceza verilmesine yer olmadığı kararının kesinleşmesi halinde, önceki mahkûmiyet kararına ilişkin adli sicil ve arşiv kaydı tamamen silinir” düzenlemesi yer almaktadır. Bundan dolayı, kanaatimizce, suçun oluşmaması sebebiyle cezanın kaldırılmasını gerektiren durumlarda, Yargıtay tarafından ilk derece mahkemesi hükmünün bozulması ve cezanın kaldırılması ile birlikte sanığın beraatine karar verilmesi yerinde olacaktır. YCGK’nun 26.5.2009 gün ve 2009/6-97-133 sayılı kararında, suçun unsurlarının belirlenmesi üzerine, mahkûmiyet hükmünün tüm sonuçlarıyla beraber ortadan kaldırılması gerektiğinden dolayı Yargıtay tarafından hükmün kanun yararına bozulmasına karar verilmesine ek olarak cezanın kaldırılmasıyla yetinmeyerek sanığın beraatine de karar verilmesi gerektiği ifade edilmiştir⁴²⁷.

CMK m. 223/1 gereği, ceza verilmesine yer olmadığı kararı da bir hüküm çeşididir. Hangi durumlarda bu türden karar verileceği ise aynı maddenin 3 ve 4. fıkralarında belirtilmiştir. Buna göre, haklarında ayrılık kararı verilmemiş eşlerden birinin, diğer eşin zararına olacak şekilde hırsızlık suçunu işlemesi durumunda, suçu işleyen eş hakkında cezaya hükmolunmaz. Bu hükmün varlığına göre, hırsızlık suçunu işleyen eş hakkında mahkûmiyet kararı verilmiş ve bu karar aleyhine kanun yararına bozma talebinde bulunulmuşsa, Yargıtay’ca bu hükmün kanun yararına bozulması gerekir, ayrıca, cezanın kaldırılmasına ve sanık hakkında ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilmesi lazımdır. CMK m. 309/4-d’ye göre, Yargıtay ilgili ceza dairesinin sadece cezanın kaldırılmasına veya daha hafif cezaya hükmedeceği belirtilmiş ise de, (beraat kararı verilmesi imkânı olmasıyla alakalı açıklamalar etrafında) Yargıtay ilgili ceza dairesi tarafından ilk derece mahkemesinin hükmünün bozulması ve cezanın kaldırılması ile beraber, ceza verilmesine yer olmadığı kararının verilmesi imkânı bulunmaktadır⁴²⁸.

Bozma sebebinin daha hafif ceza verilmesini gerektiren hallerde, Yargıtay özel dairesi tarafından CMK m. 230, 232 ve TCK m. 61 dikkate alınıp, denetlenebilir şekilde hüküm kurulmalıdır⁴²⁹.

TCK m. 50/3 gereğince, daha önce hapis cezasına çarptırılmamış olmak şartıyla, mahkûm olunan otuz gün ve daha az süreli hapis cezası ile fiili işlediği tarihte onsekiz yaşını doldurmamış veya altmışbeş yaşını bitirmiş bulunanların mahkûm edildiği bir yıl veya daha

⁴²⁷ KUYUCU; s.186.

⁴²⁸ KUYUCU; s.187.

⁴²⁹ YCGK., 13.2.2007-2006/5-350-2007/30.

az süreli hapis cezasının birinci fıkrada yer alan seçeneklerden birine çevrilmesi zorunludur. Bu aykırılık sebebiyle kanun yararına bozma talep edildiğinde özel daire tarafından ilk derece mahkemesinin kararının bu yasa yolu ile bozulmasına ve CMK m. 309/4-d uyarınca hapis cezasının seçenek yaptırımlardan birine dönüştürülmesi lazımdır⁴³⁰.

Bu yasa yoluna başvurma talebinde yer alan hukuka aykırılık sebeplerinin bir kısmı ilgili kişi veya makamların lehine bir kısmı ise aleyhine sonuç verebilir. Mahkûmiyet hükmüne yönelik kanun yararına bozma isteminde yer alan hukuka aykırılık sebeplerinden birisi hükümlünün cezasının indirilmesi sonucunu, diğeri ise cezanın artırılması sonucuna yol açabilir. Bu durumda, hukuka aykırılık hallerinin yerinde olması sebebiyle hükmün kanun yararına bozulacağından şüphe yoktur. Burada üzerinde durulması gereken nokta, Yargıtay'ın nasıl karar vereceğidir. Söz konusu bu nokta, tamamı ile hukuka aykırılık sebeplerinin kabulü sonucunda hükümlü lehine veya aleyhine sonuç yaratıp yaratmayacağına göre tespit edilmelidir. Şayet, kanun yararına bozma talebinde ileri sürülen artırım ve indirim gerektiren durumların uygulanması sonucunda hükümlü hakkında mahkûmiyet hükmünde yazılı cezadan daha hafif bir ceza verilmesi söz konusu ise, Yargıtayca CMK m. 309/4-d gereği, yeniden hüküm verilmesiyle bu hafif cezaya doğrudan doğruya hükmedilmelidir. Ancak, hükümlü hakkında mahkûmiyet hükmündeki cezadan daha ağır bir cezaya hükmedilmesi gerektiği tespit edilirse hükmün aleyhe sonuç doğurmamak üzere bozulması gerekir. Diğer türlü, daha hafif bir ceza verilmesini gerektiren sebepten ötürü hükmün kanun yararına bozulmasına ve hükümlü hakkında daha hafif cezaya hükmedilmesine karar verilir. Cezanın artırılmasını gerektiren hukuka aykırılık nedeninden dolayı ise, hükmün aleyhe sonuç doğurmaması koşuluyla bu hüküm için kanun yararına bozma kararı verilmesi gerekir. Böyle bir uygulama, hükümlünün, hükmü temyiz etmesi halinde verilecek cezadan daha hafif bir cezaya hükmedilmesine sebep olacaktır. Bu durum ise, olağan kanun yoluna başvuru yapmadan bu yasa yoluna başvuru yapanların lehine bir durum ortaya koymaktadır⁴³¹.

Hükümde yer alan bir hukuka aykırılık sebebi hükümlü açısından daha hafif ceza verilmesine yol açtığından dolayı lehine bulunabilir. Diğer hukuka aykırılık sebebi ise, erteleme yasağına aykırı hareket edilmesi sebebiyle hükümlü aleyhine olabilir. Bu açıdan, uygun bulunan hukuka aykırılıklardan ötürü hükmün kanun yararına bozulmasına karar verileceğine şüphe yoktur. Burada ilk hukuka aykırılık sebebi CMK m. 309/4-d kapsamı içinde olması nedeniyle Yargıtay'ca hükümlü hakkında daha hafif bir cezaya çarptırılır.

---

⁴³⁰ KUYUCU;s.187-188.

⁴³¹ KUYUCU;s.188-189.

Böylece, uygulamada karışıklığa yol açmamak için erteleme yasağına aykırı hareket edilmesinden dolayı, hükmün aleyhe sonuç vermemesi için bozulmasına karar verildiğinin belirtilmesinde yarar vardır⁴³².

YCGK'nun 10.6.2008 gün ve 2008/8-83-166 sayılı kararında belirtildiği gibi, kanun yararına bozma yolunda geçerli olan istekle bağlılık kuralı gereğince, isteme konu edilmeyen hukuka aykırılıklar kanun yararına bozma yasa yolunun konusunu teşkil etmemektedir. Burada önemli olan istem yazısında belirtilen hukuka aykırılık durumu ve bu sebeple bağlı olmaktır. Yargıtay, hukuka aykırılığın çözülmesi için, istem yazısındaki belirtilen hukuki çarelerle bağlı olmamaktadır. Kanun yararına bozma istemli yazıda yer alan hukuka aykırılıkların yaş küçüklüğü sebebiyle hükümlünün cezasında indirim yapılmamasından dolayı, Yargıtay özel dairesi söz konusu hukuka aykırılığı tespit ettiğinde, bu hukuka aykırılığı yapılan istemle bağlı olmadan düzeltmelidir. Yargıtay ceza dairesi yazılı istemde yer alan yaş küçüklüğüyle alakalı hukuka aykırılık sebebinin bozma nedeni yaptığından dolayı hükümlünün cezasında yaş küçüklüğüne dayanarak indirim yapmaktadır ve kısa süreli hapis cezasını adli para cezası veya seçenek tedbirlerden herhangi birine çevirmesi gereklidir. Kısa süreli hapis cezasının seçenek yaptırımlara çevirmek için yazılı isteme ihtiyaç yoktur⁴³³.

Kanun yararına bozma sebebinin cezanın kaldırılması veya daha hafif ceza verilmesini gerektirmesi durumunda, yargılamanın tekrarlanması yasağı söz konusu olur. Yargıtay dairesi tarafından hükmün bozulması ile yetinilmemekte, uygun karar doğrudan doğruya ilgili dairece verilmekte, yani hükmü veren hakim ve mahkemeye iş yükü bırakılmamaktadır. Kanun yararına bozma sonrasında ilk derece mahkemesi tarafından yeniden yargılama yapıp hüküm kurulması imkânı bulunmamaktadır. Bundan dolayı, Yargıtay'ca ilk derece mahkemesinin kararının bozulması ile işin esasına doğrudan hükmedilmesinden sonra ilk derece mahkemesi tarafından verilen kararın hukuki geçerliliği bulunmamaktadır⁴³⁴.

Bu kanun yolunda hükümlü aleyhine sonuç doğurmasının mümkün olduğunu belirttik. Başka bir ifade ile hükümlü aleyhine bu yola başvurulması mümkündür. Çünkü, CMUK'ta yer verilen "... alakadar kimseler aleyhine tesir etmez" hükmü CMK'da yer almamıştır. Yine CMK m. 309/4-c'ye göre davanın esasını çözmeyen veya davanın esasını çözüp de mahkûmiyete ilişkin hükümler açısından bu kanun yolu aleyhe sonuç doğurur⁴³⁵.

---

⁴³² KUYUCU; s.189.

⁴³³ KUYUCU; s.190.

⁴³⁴ KUYUCU; s.190.

⁴³⁵ ÖZBEK/KANBUR/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE; s.800.

Yargıtay 1.Ceza Dairesi'nin 27.12.2005 tarih ve 2005/4847 esas, 4776 karar sayılı içtihadı ve Yüksek Yargıtay 6.Ceza Dairesi'nin 17.11.2005 tarih ve 2005/13410 esas sayılı içtihadı ile uyarılma sistemi açısından verilen kararların hükümlü lehine kazanılmış hak oluşturacağı kabul edilmiş, ancak daha sonraki kararlarda kazanılmış hakkın oluşmayacağı içtihat edilmiştir. Diğer özel daireler tarafından da⁴³⁶, Genel Kurul'un kararları yönünde uyarılma istemi üzerine verilen kararların kanun yararına bozulması durumunda hükümlü lehine kazanılmış hak oluşturmayacağı kabul edilmektedir⁴³⁷.

Hüküm veya karar hakkında aleyhe bu yol talep edilmekte ise, özel daire sadece aleyhe sonuç doğurmamak üzere karar veya hükmü bozar⁴³⁸.

VIII. KANUN YARARINA BOZMA KARARINA KARŞI DİRENİLEMESİ

Kanun yararına bozma kanun yoluna başvurulması halinde Yargıtay'ın ilgili ceza dairesince verilen bozma kararlarına karşı direnilemez. CMK m.309/5'te⁴³⁹, “Bu madde uyarınca verilen bozma kararlarına karşı direnilemez” ifadesi yer almaktadır. Bu düzenleme neticesinde, yerel mahkemelerin Yargıtay'ın verdiği kanun yararına bozma kararlarına uyması zorunlu hale gelmiştir⁴⁴⁰.

CMUK'un 343. maddesinde yazılı emir üzerine verilen bozma kararına karşı direnilemeyeceğine ilişkin bir düzenleme mevcut değil idi. Buna rağmen, CMUK'un yürürlükte olduğu dönemde de, Yargıtay'ın istikrar kazanan kararlarında yazılı emir üzerine verilen bozma kararlarına karşı direnme kararının verilemeyeceği kabul görmüştü⁴⁴¹.

CMUK'un 343. maddesinde yazılı emir üzerine verilen bozma kararına direnilemeyeceğine ilişkin bir hükme yer verilmemesine rağmen, CMK m.309/5'te bu husus açık şekilde hükme bağlanmıştır⁴⁴². Bu durum son derece isabetli olmuştur.

⁴³⁶ Yargıtay 1.CD. 10.10.2006 tarih, 2006/322 esas, 2006/4236 karar; 1.CD. 20.4.2006 TARİH, 2006/363 E, 2006/1517 K; Yargıtay 5.CD. 2006/8374 E, 2006/7026 K; Yargıtay 9.CD. 8.5.2006 tarih, 2006/681 E, 2006/2588 K.

⁴³⁷ AKKAYA; s.37.

⁴³⁸ YCGK, 2006/3-215 E, 259 K.: CYY m.309'daki düzenlemeye göre, mahkumiyet hükmünün kanun yararına bozulması sanık aleyhine sonuç doğurmamalıdır. Yargıtay, bu durumda hukuka aykırılığa işaret edip, aleyhe sonuç doğurmamak üzere hükmü kanun yararına bozma ile yetinmelidir.

⁴³⁹ CMK m.309/5: Bu madde uyarınca verilen bozma kararına karşı direnilemez.

⁴⁴⁰ KUYUCU; s.212.

⁴⁴¹ YCGK., 2.11.1987 – 179/503; YCGK., 19.11.1980 – 180-243; YCGK., 28.11.1977 – 4/398-412; YCGK., 20.12.1976 – 7/548-540; YCGK., 12.7.1976 – 340/340; YCGK., 14.7.1969 – 2/394-346.

⁴⁴² KUYUCU; s.213.

Kanaatimizce, CMK m. 309/5'e rağmen direnme kararı verilmiş ise, gerekli inceleme YCGK tarafından yapılması gerekir⁴⁴³.

---

⁴⁴³ YCGK., 2.11.1987 – 179/503; YCGK., 20.12.1976 – 7/548-540.

SONUÇ

Kanun yararına bozma, hakim veya mahkemeler tarafından verilen ve istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar veya hükümlerdeki maddi ve yargılama hukukuna ait hukuka aykırılıkların toplum ve birey açısından giderilmesinin ve böylelikle ülkede içtihat birliğinin sağlanmasında önemli ve etkili bir olağanüstü kanun yoludur.

1 Haziran 2005 tarihinde ceza hukuku ve ceza yargılaması hukuku ile ilgili birçok yasanın yürürlükten kalkması ve yeni yasaların yürürlüğe girmesi, kanun yararına bozma yolunun önemini artırmıştır. Kanun yararına bozma istemi üzerine verilen kararlara yönelik Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın itirazları üzerine oluşan Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun içtihatlarıyla ortaya çıkan sorunların ve duraksamaların çözümlenmesinde çok önemli yarar sağlanmıştır.

CMUK'un 343. maddesinde "yazılı emir" başlığı altında düzenlenen bu olağan üstü kanun yolu, CMK'nın 309 ve 310. maddelerinde 'kanun yararına bozma' başlığı altında yeniden düzenlenmiştir.

Bu kanun yolu açısından, mülga CMUK'un 343. Maddesi ile CMK'nın 309. maddeleri arasında tespit ettiğimiz farklılıklar şunlardır:

1- CMUK'un 343. maddesine göre, yazılı emir ile bozma yoluna temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar veya hükümlere karşı gidilebilmekte iken CMK'nın 309. maddesinde yer alan kanun yararına bozma da ise, istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar veya hükümler aleyhine başvurulabilir.

2- Yazılı emir ile bozma kanun yoluna başvurma yetkisi Adalet Bakanı'nda iken, kanun yararına bozma kanun yolunu başvurma yetkisi Adalet Bakanlığı'na, istisnai olarak da Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısına tanınmıştır.

3- CMUK'un, Adalet Bakanı'nın karar veya hükmün bozulması için Cumhuriyet Başmüddeiumumisi'ne Yargıtay'a başvurması için "yazılı emir" verebileceği öngörülmüş iken, CMK'da Adalet Bakanlığı'nın Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na 'yazılı olarak bildireceği' düzenlenmiştir. Ancak bu düzenleme Adalet Bakanlığı'nın isteminin hukuki niteliğini değiştirmemiştir.

4- CMUK madde 343/4'de, davanın esasını çözümlen hükümlerin bozulmasının ilgililer aleyhine sonuç doğurmayacağına ilişkin prensibe, genel bir hüküm olarak yer

verilmişti. Buna karşılık, CMK'nın 309. maddesinde, davanın esasını çözümlen hükümün türü ve bozma nedenleri dikkate alınarak (a) ve (b) fıkralarında düzenlenmiştir.

5- CMUK'ta, davanın esasını çözen hükümlerin bozulmasının ilgililerin aleyhine sonuç doğurmayacağına düzenlenmesinin yanında bozma sonrası yeniden yargılama yapılmasının gerekli olup olmadığına ilişkin bir hüküm mevcut değildi. Ancak, CMK madde 309'da ise, mahkûmiyete ilişkin hükümler dışında kalan davanın esasını çözen hükümlerin bozulması durumunda yeniden yargılama yapılamayacağı açıkça düzenlenmiştir.

6- CMUK'un 343. maddesi uyarınca, davanın esasını çözen kararların bozulması halinde, bozma nedenleri bakımından herhangi bir ayırım yapılmadan yargılamanın tekrarlanması yasaklanıp, Yargıtay'ca verilecek kararlar cezanın çektirilmemesi veya daha az cezaya hükmedilmesi ile sınırlanmıştı. Buna karşılık, CMK'nın 309. maddesine göre, davanın esasını çözen kararlardan olan mahkumiyet hükmünün kanun yararına bozulması halinde ise, bozma nedenlerinin davanın esasını çözmeyen veya savunma hakkını kaldırma veya kısıtlama sonucuna yönelik usul işlemlerine ilişkin olmak üzere, kararı veren hakim veya mahkeme tarafından önceki hükümle belirlenmiş olan cezadan daha ağır olmamak koşuluyla yeniden yargılama yapıp bunun sonucuna göre hükmün verilmesi yöntemi öngörülmüştür.

7- CMUK'ta yazılı emir üzerine verilen bozma kararlarına karşı direnilemeyeceğine ilişkin bir düzenleme mevcut değil iken, yeni CMK madde 309/5'te bozma kararlarına karşı direnilemeyeceği düzenlenmiştir.

8- CMUK'ta "kanuna aykırılık" ifadesi yer alırken, CMK'da "hukuka aykırılık" ifadesine yer verilmiştir.

9- Kanun yararına bozma nedeninin, cezanın kaldırılmasını gerektirmesi halinde, CMUK'ta "cezanın çektirilmemesine karar verileceği düzenlenmiş iken, CMK'da ise "cezanın kaldırılmasına" karar verileceği düzenlemiştir.

Kanun yararına bozma kanun yoluna başvurma yetkisi kural olarak Adalet Bakanlığı, istisnai olarak da Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'na aittir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın yetkisinin istisnai olmasından dolayı, bu kanun yoluna başvuruda asıl yetki Adalet Bakanlığındadır. 5560 sayılı kanun ile daha önce Adalet Bakanı'na tanınan yetki Bakanlığa verilmiştir. Yani, 5560 sayılı kanun bu yetkiyi, 'Adalet Bakanı'ndan alarak Bakanlık bünyesine vermiştir. Böylece, bu yetki Bakanlık bünyesindeki görevli olanlar kişiler

tarafından kullanılacaktır. Öğretide, bakanlık bünyesindeki kişilerden, bakanın şahsından başka müsteşar ve görevlendirilen başkaca bir kişinin anlaşılması gerektiği ileri sürülmüştür.

Bu kanun yolunun konusunu maddi ve usul hukukuna ilişkin hukuka aykırılıklar oluşturur. Ancak, kesin hükmün otoritesinin korunması gerekliliği ve olağanüstü bir kanun yolu olması nedeniyle; her türlü hukuka aykırılığın incelenme uygun bir kanun yolu değildir. Bu nedenle, kanun yararına bozma kanun yolu dar kapsamlıdır. Bu yola başvurabilmek için var olan hukuka aykırılığın ciddi boyutlara ulaşması gerekir. Kanun yararına bozma yolunun bu özelliği itibariyle, hakimin takdir hakkını hatalı ve yanlış kullanılmasına ilişkin konulardaki hukuka aykırılıklar, örneğin temel cezayı belirleyen ölçütlerin hatalı takdir edilmesi, temel cezada artırma ve indirme yapılırken kullanılan kriterlerin yanlış kullanımı gibi hususlar, olağan bir denetim yolu olan temyiz incelemesinde incelenmesi gereken hukuka aykırılıklardır.

Kanun yararına bozma kararları sanık lehine ve aleyhine sonuç doğurabilir. Bu olağanüstü kanun yolu sonucunda verilen kararların sanık aleyhine sonuç doğurmayacağına ilişkin bir düzenleme mevcut değildir. Bu kanun yolu sonucunda aleyhe sonuç doğma ihtimali, sadece madde 309/4-a bakımından söz konusu iken, diğer bentlerde böyle bir risk yoktur.

Kanun yararına bozma kanun yolunda ana ilke, bozma kararlarının sanık aleyhine sonuç yaratmamasıdır. Bu denetim yolunun amacının, kanunların ülke içinde eşit olarak uygulanması olduğundan dolayı yararlı bir yol olarak görülebilir. Ancak kesin hükmü ortadan kaldırmak amacı taşınması ve ülkemizdeki sisteme göre sanık aleyhinde sonuç doğurması ihtimali de bulunması nedeniyle kesin hükmün otoritesine zarar veren bir müessese olarak görülebilir. Bundan dolayı, kanun yararına bozmanın bazen ilgililer aleyhine sonuç doğurması ve kesin hükmün otoritesini kaldırması nedeniyle eleştirilmiştir.

Kanun yararına bozma yoluna başvurulması kesinleşmiş olan kararların infazının geri bırakılmasını veya infazın durdurulmasına neden olabilir. Kanun yararına bozma isteminde bulunulurken ileri sürülen hukuka aykırılık sebeplerinin cezanın kaldırılması ya da daha hafif bir ceza verilmesini gerektirmesi halinde infazın durdurulması veya ertelenmesi, adaletin sağlanması için muhakkak gereklidir. Ancak, yasada, kanun yararına bozma yoluna başvurulmasının, hükmün veya kararın infazını durdurup durdurmayacağı ya da cezanın infazını erteleyip ertelemeyeceği hususunda bir düzenleme yoktur. Aynı şekilde, CMUK

döneminde de, yazılı emrin cezanın infazını durdurup durdurmayaacağı veya cezanın infazını erteleyip ertelemeyeceği konusunda bir düzenleme yoktu.

Kanun yararına bozma yoluna başvurma yetkisinin sadece Adalet Bakanlığı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'na tanınmasından dolayı, bunların dışında herhangi bir makam veya şahsın bu yola başvurusu söz konusu değildir. Örneğin, yerel Cumhuriyet savcılarının, mahkeme veya hâkimlerin, şüpheli, sanık, hükümlü, mağdur, müşteki, müdahil ile bu kişilerin vekili, müdafisi, yasal temsilcisi vb. gibi kişilerin başvurusu söz konusu değildir. Ancak menfaati ihlal edilen bu kişiler, söz konusu yola başvurusu için Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığını harekete geçirebilirler.

CMK'nın 309 ve 310. maddelerinde, Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nı kanun yararına bozma isteminde bulunabilmesi için hangi makam veya kişinin ihbar veya talepte bulunabileceğine ilişkin bir düzenleme yoktur. Bazen, Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı önemli bir hukuka aykırı karar veya hükümden haberdar olmayabilir. Bu durum ile alakalı ellerinde yeteri kadar delil olmayabilir veya kanun yararına bu yetkinin kullanılması hususunda haberi bulunmayabilir. Bu yola başvurulmasını isteyen diğer süjelerin yapması gereken, kural olarak, Adalet Bakanlığı'nı ve istisnai hallerde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nı harekete geçirmektir.

Kanun yararına bozma için yapılan başvuru yetkisinin yalnız Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından kullanılması zorunluluğu yoktur. Bundan dolayı, kanaatimizce, 310. maddenin başlığı olan "Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın kanun yararına başvurusu" ifadesinin "Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının kanun yararına başvurusu", CMK madde 309 ve 310. maddelerde yer alan "Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı" şeklindeki ifadelerin ise, "Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı" olarak düzeltilmesi yerinde olacaktır.

KAYNAKÇA

- 1- AKKAYA, Çetin; **Kanun Yararına Bozma ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının İtiraz Yetkisi**, Kartal Yayınevi, Ankara 2007.
- 2- AKKAYA, Tolga; “*Medeni Usul Hukukunda İstinaf Başvurusu, İstinaf Mahkemesinin Verebileceği Kararlar*”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir 2008.
- 3- AKTAŞ, Yusuf; **Ceza Davalarında Yasayolları Zamanaşımı ve Süreler**, Yasa Yayıncılık, İstanbul 1979.
- 4- ALBAYRAK, Mustafa; **Ceza Muhakemesi Kanunu**, Adalet Yayınevi, 7.baskı, Ankara 2012.
- 5- BİLGE, Necip; **Medeni Yargılama Hukukunda Karar Düzeltme**, AÜHF Yayınları, No: 320, Ankara 1973.
- 6- CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide/ÇAKMUT, Özlem; **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, Beta Yayıncılık, 6.baskı, İstanbul 2010.
- 7- CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide; **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Beta Yayıncılık, 7.baskı, İstanbul 2010.
- 8- ÇAĞLAYAN, M.Muhtar; “*Yazılı Emrin Hukuki Niteliği Kabulü Nedeni ve İşleyiş Tarzı Üzerinde İnceleme*”, Yargıtay Dergisi, Cilt:1, Sayı:2, Ankara 1975.
- 9- ÇAĞLAYAN, M.Muhtar; **Gerekçeli Notlu ve İctihath Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu**, Güzel Sanatlar Matbaası, Cilt:3, Ankara 1966.
- 10- ÇAĞLAYAN, M.Muhtar; **Uygulama Yönünden Ceza ve Usul Hukuku**, Olgaç Matbaası, Ankara 1977.
- 11- ÇINAR, Ali Rıza; **Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu**, Turhan Yayınları, Ankara 2006.
- 12- ÇINAR, Ali Rıza; **Türk ve Alman Ceza Yargılama Hukukunda İstinaf**, Adalet Yayınevi, Ankara 2010.
- 13- ÇOLAK, Haluk/TAŞKIN, Mustafa; **Ceza Muhakemesi Kanunu**, Seçkin Yayıncılık, 1.baskı, Ankara 2005.
- 14- DEMİRAĞ, Fahrettin; “*Ceza Muhakemesi Kanunu*”, TBB Yayınları, 1.baskı, Şubat 2007.
- 15- DONAY, Süheyl; **Ceza Yargılama Hukuku**, Beta Yayıncılık, 2.baskı, Eylül 2012.
- 16- DONAY, Süheyl; **İnsan Hakları Açısından Sanığın Hakları ve Türk Hukuku**, İstanbul 1982.
- 17- ERCAN, İsmail; **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Oniki Levha Yayıncılık, 4.baskı, İstanbul 2011.

- 18- EREM, Faruk; **Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu Şerhi**, Dayınlarlı Yayıncılık, Ankara 1996.
- 19- EREM, Faruk; **Türk Ceza Hukuku**, 9.baskı, Ankara 1971, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları Cilt:1, No: 271.
- 20- GÜLTAŞ, Veysel; **Tutuklama ve Kanun Yolları**, Bilge Yayınevi, 2.baskı, Ankara 2008.
- 21- HAKERİ, Hakan; **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin Yayıncılık, 14.baskı, Ankara 2012.
- 22- HALİTOĞLU, Coşkun/ÖRER, Fatma Betül/AKÇİN, İhsan/EREL, Kemalettin/ÖZBEY, Özcan/BOZOĞLU, Süleyman/FAZLA, Yüksel; **Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararları 2005-2012**, Adalet Yayınları, 2012.
- 23- KANTAR, Baha; **Ceza Muhakemeleri Usulü**, 4.baskı, Ankara 1957.
- 24- KARSLI, Abdurrahim; **Medeni Muhakeme Hukuku**, Alternatif Yayıncılık, 3.baskı, İstanbul 2012.
- 25- KAYHAN, Mehmet; “*İdari Yargıda Gereksiz Kararlar, Silahların Eşitliği İlkesi ve Adil Yargılanma Hakkı*”, TBB Dergisi, Sayı:65, 2006.
- 26- KUNTER, Nurullah/YENİSEY Feridun; **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, Beta Yayıncılık, 15.baskı, İstanbul 2006.
- 27- KUNTER, Nurullah; **Ceza Muhakemesi Hukuku**, İstanbul Üniversitesi Yayınları 1955, Hukuk Fakültesi Yayınları, 5.baskı, İstanbul 1974.
- 28- KUNTER, Nurullah/YENİSEY, Feridun/NUHOĞLU, Ayşe; **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, Beta Yayıncılık, 18.baskı, İstanbul 2010.
- 29- KUYUCU, A.Aydın; **Ceza Yargılaması Hukukunda Kanun Yararına Bozma**, Adalet Yayınevi, 2.baskı, Ankara 2012.
- 30- MALKOÇ, İsmail/YÜKSEKTEPE, Mert; **Açıklamalar ve Yorumlarla 5271 Sayılı Yeni Ceza Muhakemesi Kanunu**, Malkoç Kitapevi, Cilt:2, 2008.
- 31- MUŞUL, Timuçin; **Medeni Usul Hukuku**, Adalet Yayınevi, 3.baskı, Ankara 2012.
- 32- NALBANTOĞLU, Cahit; “*Kanun Yararına Temyizin Düşündükleri*”, Yargıtay Dergisi, Sayı:2, Cilt:3, Nisan 1977.
- 33- NOYAN, Erdal; **Ceza Davası**, Adalet Yayınevi, Ankara 2007.
- 34- NOYAN, Erdal; **Ceza Muhakemesi**, Ankara 2005.
- 35- ÖZBAKAN, Hulusi; **Açıklamalı İçtihatlı ve Gerekçeli Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu**, Genelkurmay Başkanlığı Basımevi, Cilt 2, Ankara 1989.
- 36- ÖZBEK, Veli Özer; **CMK İzmir Şerhi**, Seçkin Yayıncılık, 1.baskı, Ankara 2005.

- 37- ÖZBEK, Veli Özer/KANBUR, Mehmet Nihat/DOĞAN, Koray/BACAKSIZ, Pınar/TEPE İlker; **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, 3.baskı, 2012.
- 38- ÖZDEK, Yasemin; “*Avrupa İnsan Hakları Hukuku ve Türkiye*”, TODAİE Yayını, Yayın No:321, Mart 2004.
- 39- ÖZEN, Mustafa; **Ceza Muhakemesi Hukukunda İtiraz Kanun Yolu**, Adalet Yayıncılık, Ankara 2011.
- 40- ÖZEN, Mustafa; **İdari Ceza Hukuku**, Adalet Yayınevi, Ankara 2013.
- 41- ÖZGENÇ, İzzet; **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin Yayıncılık, 9.baskı, Ankara 2012.
- 42- ÖZTÜRK, Bahri/ERDEM, M.Ruhan; **Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, 12.baskı, Ankara 2008.
- 43- ÖZTÜRK, Bahri/TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/SIRMA, Özge/SAYGILAR KIRIT, Yasemin F./ÖZAYDIN, Özdem/AKCAN, Esra Alan/ERDEN, Efser; **Ceza Muhakemesi Hukuku Temel Kavramları**, 4.baskı, Ankara 2006.
- 44- ÖZTÜRK, Bahri/TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/SIRMA, Özge/SAYGILAR KIRIT, Yasemin F./ÖZAYDIN, Özdem/AKCAN, Esra Alan/ERDEN, Efser; **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, 6.baskı, Ankara 2012.
- 45- PARLAR, Ali/HATİPOĞLU, Muzaffer; **5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu Yorumu**, Cilt:2, Ankara 2008.
- 46- PEKCANITEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz/ ÖZEKES, Muhammet; **Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hükümlerine Göre Medeni Usul Hukuku**, Yetkin Yayınları, 12.baskı, Ankara 2011.
- 47- SİVRİHİSARLI, Ömer; **Hukuk Yargılamasında Maddi Hukuka İlişkin Temyiz Nedenleri ve Yargıtay Denetiminin Kapsamı**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, No: 2379, İstanbul 1978.
- 48- SOYASLAN, Doğan; **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Yetkin Yayıncılık, 4.baskı, Ankara 2010.
- 49- ŞAHİN, Cumhur/GÖKTÜRK, Neslihan; **Ceza Muhakemesi Hukuku II**, Seçkin Yayıncılık, 2.baskı, Ankara 2013.
- 50- ŞAHİN, Cumhur; **Ceza Muhakemesi Kanunu Şerhi**, Seçkin Yayıncılık, 1.baskı, Ankara 2005.
- 51- TANER, M.Tahir; **Ceza Muhakemeleri Usulü**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, No:608, 3.baskı, İstanbul 1955.

- 52- TAŞKIN, Ahmet/ZENGİN, İbrahim; **Ceza Hukuku El Kitabı**, Savaş Yayınları, Ankara 2004.
- 53- TOROSLU, Nevzat/FEYZİOĞLU, Metin; **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Savaş Yayınları, 12.baskı, Ankara 2013.
- 54- TOROSLU, Nevzat; **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Savaş Yayıncılık, 3.baskı, Ankara 2001.
- 55- TOSUN, Öztekin; *“Kanunyollarının Ceza Muhakemesi Hukukundaki Yeri”*, Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, S.4, Yıl:1969.
- 56- TURHAN, Faruk; **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Asil Yayıncılık, Ankara 2006.
- 57- ULUSOY, Ali Dursun; **İdari Yaptırımlar**, On İki Levha Yayıncılık, 1.Baskı, İstanbul 2013.
- 58- ÜNVER, Yener/HAKERİ, Hakan; **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Adalet Yayınları, 6.baskı, Cilt 2, Ankara 2012.
- 59- ÜNVER, Yener/HAKERİ, Hakan; **Sorularla Ceza Muhakemesi Hukuku**, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, 2006.
- 60- YAĞAN, Haldun; *“Ceza Muhakemesi Kanununda Kanun Yolları”*, Gümrük Dünyası Dergisi, S.58.
- 61- YAŞAR, Osman; **Uygulamalı ve Yorumlu Ceza Muhakemesi Kanunu**, Seçkin Yayıncılık, Cilt 3, Ankara 2009.
- 62- YENİSEY, Feridun; **Ceza Muhakemesinde Kanunyollarının Yeniden Düzenlenmesi**, İÜHFİM, Cilt:42, S. 1-4, İstanbul 1977.
- 63- YENİSEY, Feridun; **Duruşma ve Kanun yolları**, 2.baskı, İstanbul 1990.
- 64- YILDIZ, Müzeyyen; *“Kanun Yararına Temyiz”*, Ankara Barosu Dergisi, 1995/4.
- 65- YILMAZ, Ejder; *“Hukuk Davalarında Yasayollarına Başvuru Hakkı ve Bu Hakkın Sınırlandırılmasının Yerindeliği Sorunu”*, TBB Dergisi, S:1, Mart 1988.
- 66- YURTCAN, Erdener; **Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu Şerhi ve İlgili Mevzuat**, Kazancı Yayıncılık, Cilt 3, İstanbul 1988.
- 67- YURTCAN, Erdener; **Ceza Yargılaması Hukuku**, Beta Yayıncılık, 12.baskı, 2007.
- 68- YURTCAN, Erdener; **CMK Şerhi**, Adalet Yayınevi, 6.baskı, Ankara 2013.
- 69- YURTCAN, Erdener; **Kabahatler Kanunu ve Yorumu**, Beta Yayıncılık, İstanbul 2005.
- 70- YURTCAN, Erdener; **Uygulamacı İçin Ceza Yargılaması**, Beta Yayıncılık, 1.baskı, 2007.
- 71- YÜCE, Turhan Tufan; **Ceza Muhakemesi Hukukunda Hukuk Devleti Esasları**, Ankara Üniversitesi Yayınları, No:59, Erzurum 1968.

72-ZAFER, Hamide; Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Sebebi Olarak Emredici Usul Kurallarına Aykırılık, Prof. Dr. Aydın AYBAY'A Armağan, İstanbul 2004.

